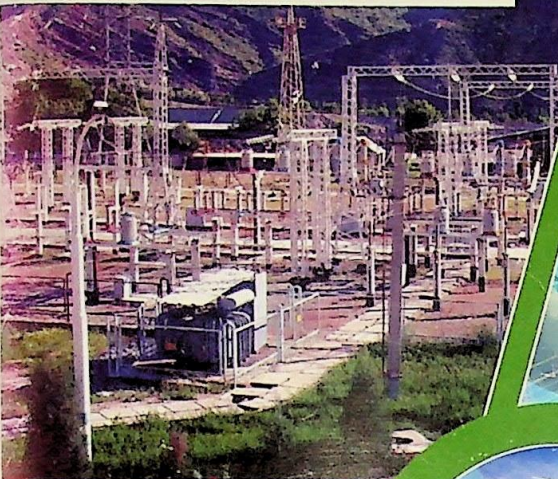
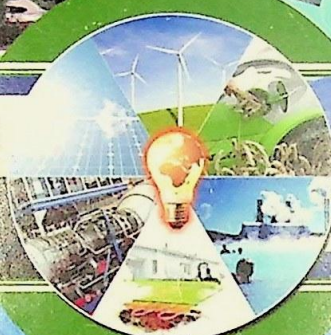

ТОШТЕМИР ТЎРАЕВ,
КОМИЛЖОН ЭРГАШЕВ

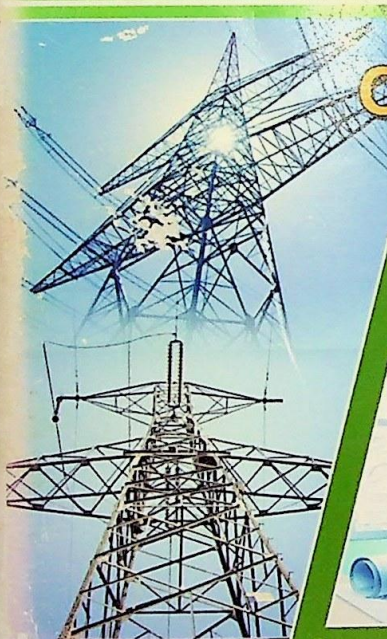

СУРХОНДАР

ЭНЕРГЕТИКАСИ

ОДИМЛАРИ

Тошкент Техника

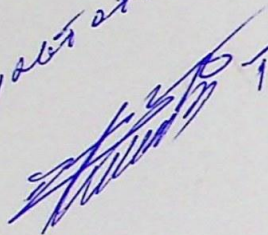
Университети, Термиз

Фирма

Энергетика

отхулати

кутубхонаси

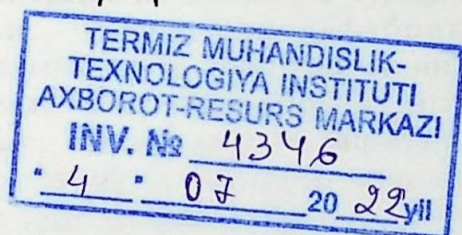
Тошкент

Туртов

SSS

Тоштемир ТҶРАЕВ,
Комилжон ЭРГАШЕВ

СУРХОНДАРЁ ЭНЕРГЕТИКАСИ ОДИМЛАРИ

Қарши
«Насаф» нашриёти
2015

УЎК 6П2.1
КБК 31.28
Т 80

Тўраев Тоштемир, Эргашев Комилжон.
Сурхондарё энергетикаси одимлари/Тоштемир Тўраев, Комилжон
Эргашев. Қарши: «Насаф» нашриёти, 2015. 128 б.

КБК 31.28

Жамият ҳаётида электр қувватининг аҳамияти ниҳоятда катта. Электр қуввати ишлаб чиқариш ва уни истеъмолчиларга етказиб бериш хизматлари анчагина сермашаққат ва шу билан бирга шарафли юмушлардан биридир. Мазкур рисолада Сурхондарё вилояти электр энергияси соҳаси ходимларининг фаолиятлари ўқувчини қизиқтирадиган даражада баён этилган.

© Т. Тўраев, К. Эргашев, 2015 йил.

ISBN 978-9943-18-221-9 © “Насаф” нашриёти, 2015 йил.

КИРИШ

Сурхондарё вилояти мустақил ватанимизнинг жанубида жойлашган бўлиб, шимоли - шарқдан Тожикистон Республикаси, жануб томондан Афғонистон мамлакати, ғарб томондан эса Туркманистон Республикаси билан чегараланган. Вилоятнинг марказий ва жанубий қисмлари текис майдонни ташкил этган ҳолда, қолган қисми Бойсунтоғ, Кўҳитантоғ ва Боботоғ тизмалари билан ўраб олинган.

Вилоятнинг умумий ер майдони 20,8 минг квадрат километрни ташкил этиб, аҳолиси 2 миллион 500 минг кишидан ортиқ.

Озод ва эркин давлатимизнинг гуркираб яшнашида, ривожланган мамлакатлар қаторига қўшилишида, кучли индустрия барпо этишда, қишлоқ ва халқ хўжалиги соҳаларининг юқори чўққига чиқишида ва юксак маданиятга эришишда энергетикларнинг машаққатли, лекин шарафли ва беминнат хизматлари зарурдир.

Электр энергиясиз кундалик турмушни истиқбол сари интилишни, улкан завод-фабрикалар ва насос станцияларининг гуриллаб ишлашини тасаввур қилиш мумкин эмас. Электр энергиясининг кенг кўламда қўлланилиши, саноат ва қурилишнинг ўсишига, ҳар бир соҳадаги маҳсулот сифатининг ошишига, таннархнинг пасайишига олиб келади.

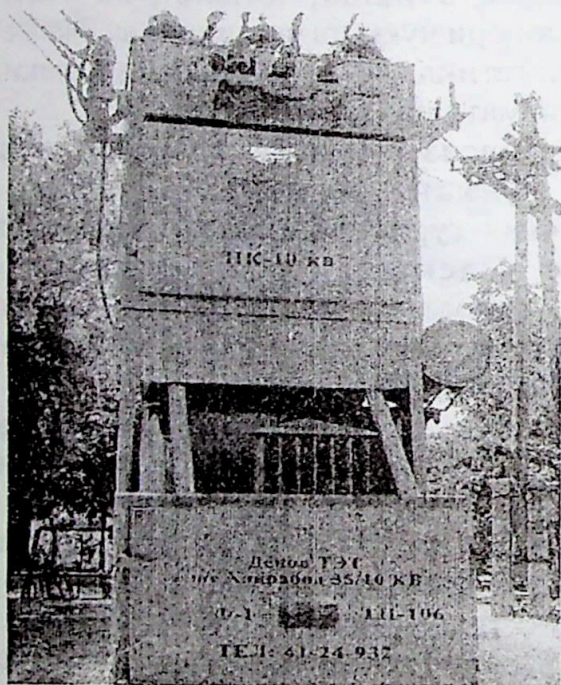
Энг универсал ва фойдаланишга қулай бўлган энергиялардан бири электр энергиясидир. Саноатда, халқ хўжалиги ва қишлоқ хўжалиги ҳамда маиший хизмат тармоқларида барча оғир юмушлар электр энергияси орқали бажарилади. Шуларнинг натижасида электр энергиясига бўлган эҳтиёж ва талаб кескин ошиб бораверади.

Электр энергиясининг жамиятимиз эҳтиёжидаги зарурати ва аҳамиятини ҳисобга олиб, Сурхондарё вилояти энергетика тизимининг ташкил этилиши, ривожланиши ва унинг тарихий саҳифалари ҳақида ҳикоя қилувчи ушбу рисола

яратишга жазм қилдик.

Ушбу рисола Сурхондарё энергетика тизими ташкил этилганлигининг 52 йиллиги муносабати билан вилоят Нурчиларига тухфа сифатида яратилди.

Рисолани ёзишда яқиндан ёрдам берган Сурхондарё ХЭТК АЖ раҳбарлари **Ҳакимов Ҳамза, Шайматов Назар, Жовлиев Алмат, Бекназаров Икром ва Шамсиддинов Маъруфларга,** Тўполонг ГЭСининг етакчи мутахассиси **Жабборов Алишерга** ҳамда Денов ТЭТК нинг “Хавфсизлик техникаси” муҳандиси **Абдуллаев Сардорга,** Сурхондарё ХЭТК АЖ етакчи муҳандиси **Камолов Абдуғаффорга,** «Сурхонозиқовқатсаноати» АЖ етакчи мутахассислари **Бобокулов Анвар, Мелиев Тоғаймурод** ва деновлик тадбиркор **Розиқов Хурсанларга** ўз миннатдорчилигимизни билдирамыз.

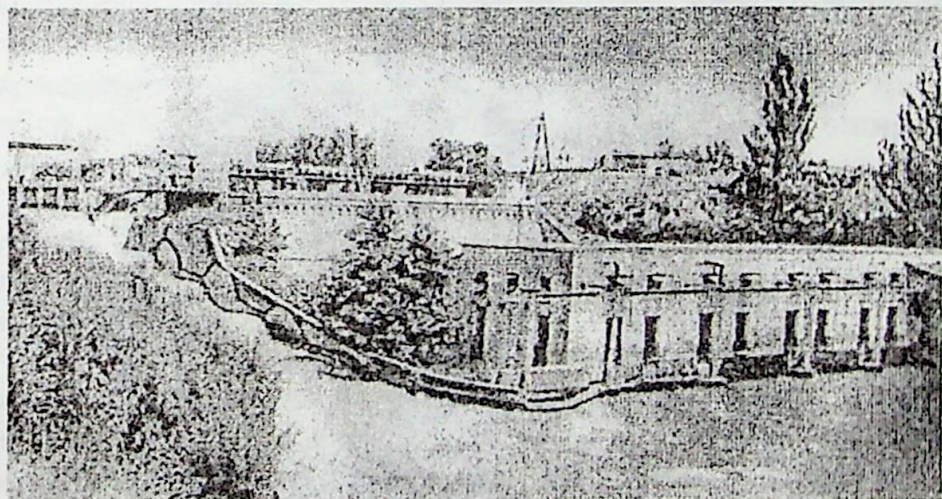

1. ЎЗБЕКИСТОН ЭНЕРГЕТИКАСИ ТАРИХИДАН ҚИСҚА МАЪЛУМОТ

Ўзбекистон энергетикасининг бошланиши 1920 йил 22 декабрда қабул қилинган ГОЭЛРО режасига асосланиб, унда Туркистонда Чирчиқ ва Сирдарё дарёларида иккита кучли электростанция ҳамда Фарғона водийсида иссиқлик электростанцияси қурилиши мўлжалланган эди. 1924 йилда Ўзбекистон Республикасининг ташкил этилиши натижасида ёппасига электрлаштириш ишлари жадал суръатда бошланиб кетди. Электр энергияси ишлаб чиқаришда Чирчиқ дарёси алоҳида ўрин эгаллаган. Дарёнинг ўрта ва қуйи қисмида жойлаштирилиши мумкин бўлган миқдорда гидроэлектростанциялар қурилди.

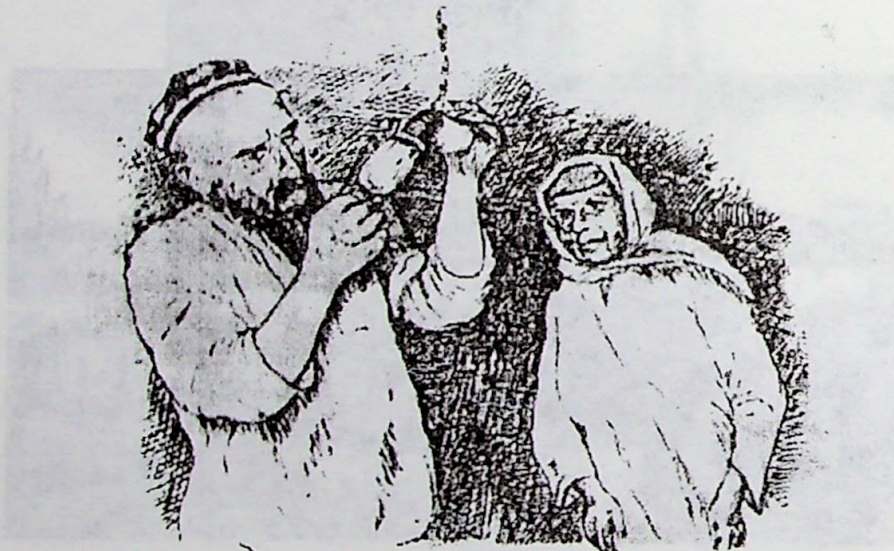
1926 йилда қуввати 1000 кВт бўлган Бўзсув ГЭСи ишга туширилиб, кейинчалик унинг қуввати 4000 кВтга етказилди. Ўша йили ГЭСни трамвай дизел электр станцияси билан туташтирувчи кучланиши 6 киловольт бўлган кабел электр тармоғига 32 та ТП — трансформатор пункти уланган ҳолда ишга туширилиб, Республикамиз энергетикасига асос солинди.

Бўзсув ГЭСи

1933 йилда қуввати 13200 киловатт бўлган Қодирий ГЭСи ва 1936 йилда қуввати 6400 кВт бўлган Бўрижар ГЭСи ишга туширилди. Ўша йилларда иссиқлик электр марказлари (ИЭМ) ҳам жадал равишда қурилиб ишга туширила бошланди. Булардан қуввати 6000 кВтдан бўлган 2 турбинали Тошкент ИЭМ, қуввати 10000 кВт бўлган 3 турбинали Фарғона ИЭМ ҳамда қуввати 12000 кВт бўлган Қувасой ГРЭС ларидир. Бу электр станцияларнинг қурилиб ишга туширилиши натижаси Республикамиз ҳудудида катта қувватли насос станцияларнинг ишлаши минглаб гектар ерларнинг ўзлаштирилишига ва пахта етиштириш миқдорининг кескин ошишига олиб келди.

1926 йилга қадар Чирчиқ дарёсида биронта ҳам доимий ишлайдиган гидроиншоотлар йўқ эди, ГОЭЛРО режаси асосида қурилган Бўзсув ГЭСининг 4000 кВтли қуввати бугунги кунда жуда кичкина рақам бўлиб кўринади. Масалан, Чорвоқ ГЭСи унинг қувватидан 150 баробар ортиқ бўлган. Бироқ ўша вақтда бу станциянинг ишга тушганлиги жуда катта аҳамиятга эга бўлганди. Кўпгина уйларда биринчи марта электр чироқлари порлади ва саноат индустриясида

машиналар ишлай бошлади.

1923 йил 21 июлдаги «Туркистон ҳақиқати» газетасида халқимизнинг электр лампочкасини ёқиши қуйидагича ёритилган эди: «Тошкентдаги машина-синов станциясида профессор А.Якоби оддий чигирикка мотор ўрнатиб, электр лампочкасини ёритган. Уйларда лампочканинг ёруғлик тарқатаётганини кўрган ишчиларнинг лол қолиб қотиб туриш ҳолатларини ҳеч нарса билан изоҳлаб бўлмас эди».

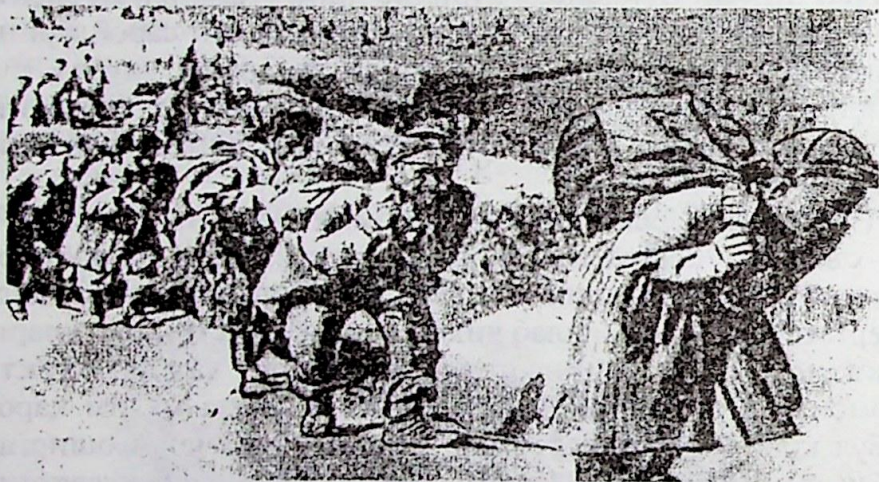
1925 йилда эса Ўзбекистонда қишлоқ хўжалигини электрлаштириш бўйича алоҳида давлат режаси қабул қилиниб, бунда асосан мавжуд катта-катта дарё ва каналларда қишлоқ электр станциялари қуришга қулай жойларни танлаш ва қурилиш ишларини жадаллаштиришдан иборат бўлган. Шу аснода қурилиб ишга туширилган электр станциялари қишлоқлардаги кўча, уй, маданият саройларини ёритишдан ташқари мавжуд бўлган тегирмон, жувоз, сув чиқариш насослари ҳамда пахта ва ипак йиғириш тармоқларини ҳам электр токи ёрдамида ишлашга ўтишга катта имкон яратди.

1927 йилда Ўзбекистон собиқ Коммунистик партиясининг III съездида Республикамиздаги саноат, халқ ва қишлоқ хўжалиги ҳамда маиший хизмат талабларига етарли даражада энергетика қуввати ишлаб чиқариш ва уни истеъмолчиларга етказиб бериш учун подстанциялар ҳамда электр тармоқларини қуриш учун ўша даврдаги ўта муҳим қарор қабул қилинди. Ушбу режани мардонавор амалга оширган ўзбек халқи 1928 йилда Республикамиз энергетика қувватини 2,4 Мвт (мегаватт)дан 12,6 Мвтгача кўпайтирди ҳамда Бухоро, Самарқанд, Қўқон, Марғилон ва Термиз дизел электр станциялари, Бўзсув ГЭСининг биринчи навбатини ишга туширди.

1935 ва 1941 йилларда Чирчиқ дарёси ўзанларида умумий қуввати 160000 кВтга етган Чирчиқ ва Товоқсой ГЭСлари ишга туширилди. Кейинги босқичларда қуввати 15000 кВт дан бўлган Оқтепа, Оққовоқ-1, Қибрай ва 1-Қуйибўзсув ГЭСлари ишга туширилди ҳамда қуввати 24000 кВт бўлган

иккинчи агрегат Оққовоқ-1 ГЭСига ўрнатилди. 1941-45 йилларда эса умумий қуввати 108000 кВт бўлган ўн битта ГЭС, 1946-49 йилларда эса умумий қуввати 174000 кВт бўлган тўққизта ГЭС ишга туширилди. Республикамиз энергетика қувватининг кескин оширилиши эвазига мамлакатимизнинг енгил ва оғир саноати ҳамда қишлоқ хўжалиги индустрияси ривожланиб борди.

Энг оғир уруш йилларига қарамасдан, мардонавор ўзбек халқи томонидан ҳашар йўли билан Сирдарё дарёси ўзанидаги тўрт агрегатдан иборат умумий қуввати 126000 кВт бўлган Фарҳод ГЭСининг қуриб битказилиши Республикамизнинг қўриқ ерларидан 600 минг гектар ерни ўзлаштиришга асосий сабабчи бўлди.

Фарҳод ГЭСи қурилиши жараёни.

Уруш йилларидан кейинги даврларда ўнлаб кичик, ўрта ва катта қувватли электр станциялари қурилиб, иш фаолиятини давом эттирдилар. Жумладан, иссиқлик электр станциялари ва марказлари: Ангрен ГРЭСи /600 минг кВт/ Фарғона ИЭМ /240 минг кВт/, Тошкент ГРЭСи /1920 минг кВт/, Навоий ГРЭСи /840 минг кВт/, Тахиоташ ГРЭСи 350 минг кВт, Сирдарё ГРЭСи /4400 минг кВт/ ҳамда сув ёрдамида ишловчи Чирчиқ-Бўзсув ирригация тизимида 16 та ГЭС /320 минг кВт/ ва Шаҳрихон-Наманган тизимидаги 7 та ГЭС /30 минг кВт/ ва бошқалар.

1.1. Вазирликнинг ташкил этилиши ва биринчи деган номга сазовор бўлган объектлар

Кучланиш миқдориغا қараб подстанция ва ҳаво электр узатиш йўллари (ХЭУЙ)нинг ишга туширилиши энергетикамиз тарихи зарварақларидан қуйидагича ўрин олган:

- 1930 йилларда биринчи марта кучланиши 35 киловольт бўлган ХЭУЙ Фарғона ИЭМдан Қувасой цемент заводигача ва Қодирий ГЭСидан Восточная подстанциясигача ораликдаги масофада қурилиб ишга туширилди;

- 1940 йилларнинг бошида биринчи марта кучланиши 110 кВ бўлган ХЭУЙ Қувасой ГРЭСидан Андижон шаҳригача, Товоқсой ГЭСидан Чирчиқ шаҳригача, Фарҳод ГЭСидан икки занжирли тармоқ орқали Чирчиқ шаҳригача қурилди ҳамда 110 кВлик Южная таянч подстанцияси ишга тушди;

- 1957 йилда биринчи марта кучланиши 220 кВ бўлган ХЭУЙ Қайроққум ГЭСи/шим. Тожикистон/дан Тошкент шаҳригача ҳамда 220 кВ.ли Қўйлик подстанцияси /трансформаторлар: 2х120 минг кВа; 2х40 минг кВа/ ишга тушди;

- 1972-76 йилларда Республикамизда тарихий ҳисобланган энг юқори кучланиш миқдори 500 киловольт, қуввати эса 501 минг киловольтампер бўлган Андижон подстанцияси

ҳамда кучланиш киймати 500 кВ бўлган Тўхтагул ГЭС-Андижон, Таш. ГРЭС-Чимкент, Таш. ГРЭС-Сирдарё ГРЭС, Сирдарё ГРЭС-Қўқон ва Регар-Ғузор ёралиқларида электр ҳаво узатиш йўллари қурилиб ишга туширилди.

Шу тариқа 30-40 йил давомида қурилиб ишга туширилган электр станциялари, подстанциялари ҳамда юқори кучланишли электр тармоқларининг ишларини тартибли олиб бориш ва барча электр энергияси истеъмолчиларига сифатли электр энергиясини етказиб бериш мақсадида Ўзбекэнерго, Ўзкоммун-энерго ва Қишлоқ хўжалигини электрлаштириш бош бошқармалари негизида, **1962 йилда Ўзбекистон Республикаси энергетика ва электрлаштириш Вазирлиги ташкил этилди.** Вазирликнинг ташкил этилиши электр энергиясини ишлаб чиқариш, уни узатиш, тарқатиш ва сарфланган электр энергияси миқдорининг ҳисоб-китоб тизимини мукаммаллаштириш, лойиҳа ишларини олиб бориш, электр тармоқлари ва подстанцияларини қуриш ва уларга техник хизмат кўрсатиш ишлари жараёнлари бирлаштирилиб, ягона бошқарув тартибига келтирилди. Жойларда область электр тармоқлари корхоналари, ҳамда районларда эса электр тармоғи (РЭС)лар тузилди. Бундан ташқари областларда электр ҳаво узатиш йўллари, кабел тармоқлари ва подстанцияларни қуриш ишлари билан шуғулланиш мақсадида механизациялашган кўчма колонналар ташкил этилди (МК-6 ташкилоти, Сурхондарё учун).

Юқори суръатларда ишни давом эттирган Республикамиз энергетиклари бутун мамлакатимизни электр энергияси билан таъминловчи ва бир-бирига уланган ягона Ўзбекистон энергетика тизимини 1965 йилда бунёд этдилар. Лекин бу тизимга Сурхондарё вилояти уланмаган эди.

1962-2012 йилларда қурилиб ишга туширилган электр энергияси ишлаб чиқариш объектлари, энг катта юқори кучланишли подстанциялар ва электр ҳаво узатиш йўллари ҳақида ёзиб адоғига етолмаймиз. Биз фақат тарихий сана ва рақамларни сизларга эслатиб ўтдик холос.

Электр энергиясини етказиб беришни бир маромга келтириш, ўчиб қолишлар ва чеклашларнинг олдини олиш Республикамиз энергетикаларининг бугунги вазифаси бўлиб қолмоқда.

Шу ўринда ижодкор нурчилардан бири Пўлат Самадийнинг қуйидаги шеъри ёдимизга тушди:

Шам каби ёритиб қоронғи тунни,
Меҳнат билан улаб кеча-ю кунни.
Инсонлар уйига нур таратдингиз,
Чўлу биёбонларда дур яратдингиз.

Қақроқ ерлар кўкси сув ичиб тўйди,
Сизни “Нурчи” дея атади суёб.
Баъзилар нурингиздан бўлиб баҳраманд,
Ҳатто бирор марта демади раҳмат.

Аммо чироқ ўчиб қолса ногаҳон,
Сим қоқиб, ҳайқириб айлайди фиғон.
Зулматда қолганда ўйларди сизни,
Шундагина билар эди қадрингизни.

Энди “нурчи” деса эллар билади,
Улар хизматини қадр қилади.
Биринчи ГЭС-Бўзсув“ Гидр” аталди,
Бутун мамлакат бўйлаб нурлар таралди.

1.2. Ўзбекистон Республикаси энергетикасининг бугунги салоҳияти.

Ўзбекистон Республикаси энергетикасининг 2013 йил бошигача бўлган даврдаги ўрнатилган қуввати 10 миллион киловаттдан ошди. Ушбу қувватнинг 10,6 млн.кВт. миқдори Иссиқлик электр станциялари ва Иссиқлик электр марказларига тўғри келиб, булар қуйидагилардан иборат:

Сирдарё Иссиқлик электр станцияси — 3000 мВт.

Янги Ангрен Иссиқлик электр станцияси — 2100 мВт.

Тошкент Иссиқлик электр станцияси — 1860 мВт.

Навоий Иссиқлик электр станцияси — 1250 мВт.

Талимаржон Иссиқлик электр станцияси — 800 мВт.

Тахиоташ Иссиқлик электр станцияси — 740 мВт.

Ангрен Иссиқлик электр станцияси — 484 мВт.

Фарғона Иссиқлик Маркази — 320 мВт.

Муборак Иссиқлик Маркази — 22,5 мВт.

Энг арзон хомашё ҳисобланадиган сув орқали электр энергияси ишлаб чиқарадиган Гидроэлектростанция — ГЭС ларнинг ўрнатилган қуввати-1,4 млн.кВт дан ошиб, асосан қуйидаги станцияларга тўғри келади:

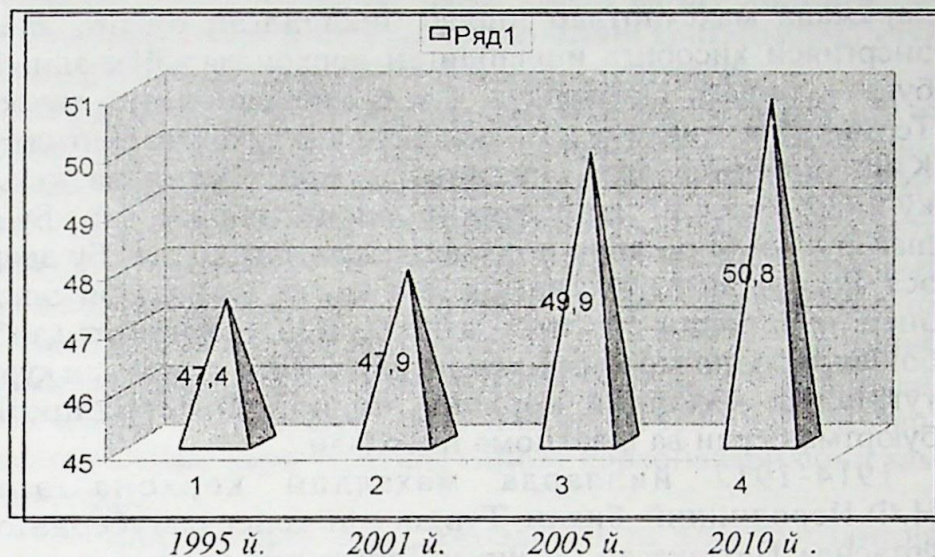
“Ўзбекэнерго” ДАК тасарруфидаги ГЭС лар қуввати 1419,7 мВт.ни ташкил қилиб, булар асосан Чирчиқ дарёсидаги Чорвоқ, Хўжакент ва Ғазалкент ГЭС лари бўлиб, улар ўзларининг сув омборларига эга бўлиши натижасида “Станция” ишлаб чиқариш қувватини тартибга солиш режимида ишлайдилар ва уларнинг қуввати 905 мВт. дан ортиқдир. Қолган электр энергияси ишлаб чиқариш каскадлари 214,7 мВт.ни ташкил этиб, улар Республика қишлоқ ва сув хўжалиги ирригация тармоғи режимига асосан сув келиш жараёнлари ҳисоби бўйича иш юритадилар.

Ўзбекистон Республикаси қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги тасарруфидаги ГЭС лар қуввати 322 мВтдан ошди. Улардан йирикроғи Сурхондарё вилоятидаги Тўполанг ГЭС ининг қуввати 175 мВт.дан иборат.

Ўзбекистон Республикаси 1995 йилда “Энергетика

мустақиллиги”га эришилгандан сўнг электр энергиясини ишлаб чиқариш кескин ошди. Ушбу кўрсаткичларни қуйидаги диаграммада кўриш мумкин:

Ўзбекистон Республикасида электр энергияси ишлаб чиқариш ҳажми (миллиард кВт/соат)

Ҳукуматимиз олиб бораётган кенг кўламли ишлар натижасида 2015 йилда электр энергияси ишлаб чиқариш 56 миллиард кВт/соатга, 2020 йилда – 61,8 миллиард кВт/соатга ва 2025 йилга бориб 68,2 миллиард кВт/соатга етказиш режалари белгиланган.

2. Сурхондарё энергетика тизимининг ташкил этилиши.

Халқимизда «Бугунги кунингни яхшироқ билмоқчи бўлсанг, ўтмишингга назар сол», деган нақл бор. Шу сабабли бугун Сурхон воҳасининг чароғон шаҳар ва қишлоқларини, саноат корхоналари ва қишлоқ хўжалигининг электр энергиясига бўлган талаби қондирилаётганини яхшироқ англаш учун вилоят электр тармоғининг тарихий ўтмишига назар солмоқ фойдадан холи эмасдир. Сурхон воҳаси тарихда

«Шарқий Бухоро» ерлари номи билан Бухоро амирлиги таркибида бўлиб, 1920 йилга қадар Сурхондарё воҳасида электр энергияси ишлаб чиқарадиган иншоотлар қуриш бўйича ҳаракатлар бошланган бўлсада, бу ишлар ниҳоясига етмай қолган эди.

Воҳада қўл меҳнатига асосланган ҳунармандчилик маълум даражада маҳсулотлар ишлаб чиқарилган бўлиб, электр энергияси ҳисобига ишлайдиган корхоналар йўқ эди. Биз буни қуйидаги сатрлардан ҳам билиб олишимиз мумкин. Термиз кўчалари кечаси керосин лампалари билан ёритиларди. Қиш ойларида авж оладиган шамол, ёмғир ва қорлар кўпинча керосин лампаларини ўчириб ташлар эди. Бу эса шаҳар учун бир канча ноқулайликлар туғдиради. Бу даврда эса Россия империясининг бир қанча шаҳарлари электр энергияси билан ёритилар эди. Термиз шаҳрининг ҳарбий бошлиғи подполковник Кричинский электр станцияси қуриш тўғрисида маҳаллий корхона эгаси Н.Ф.Неродицкийга буюртма берди ва шартнома имзолади.

1914-1917 йилларда маҳаллий корхона эгаси Н.Ф.Неродицкий билан Туркистон генерал-губернатори ўртасида Паттакесар (ҳозирги Термиз)ни электрлаштириш тўғрисида шартнома имзоланиб, буюртма берилгунга қадар биринчи жаҳон уруши (1914-1918 йй) бошланиб кетди. Натижада Термиз шаҳрини ёритиш даври шу тариқа тўхтаб қолди. Октябрь тўнтаришидан (1917 йил 25 октябрь) кейин воҳада электрлаштириш борасида илк қадамлар ташлана бошланди. 1920 йилнинг февралда Россияни электрлаштириш Давлат комиссияси (ГОЭЛРО) тузилди. 1920 йилда Сурхондарё округида биринчи бўлиб Шеробод шаҳрида 15 от кучига эга бўлган дизель двигатели ўрнатилиб, унинг электр энергияси ҳарбий қисмни электр энергияси билан ёритиш учун хизмат қила бошлади. 1924-1925 йилларда Сурхондарё округининг Термиз пахта тозалаш заводи 75 от кучига эга бўлган Коломна дизели, 1925-1936 йилларда эса 150 от кучига эга бўлган «Ман» тизимидаги, 260 от кучига эга бўлган «Метсор», 20 от кучига эга бўлган «Красний

«пролетарий» номли двигателлар, 1936-1939 йилларда 90 от кучига эга бўлган ХТЗ маркали трактор двигатели орқали электр энергияси билан таъминланиб турилди. 1927 йилнинг 17 июлида Сурхондарё округи режа комиссияси Паттакесар, Термиз ва Шеробод шаҳрида электростанция қуриш тўғрисида 10-сонли қарор қабул қилди ва шу йилнинг 14 ноябрида Паттакесар электростанциясини кенгайтириш учун маҳаллий бюджетдан 75000 сўм пул ажратилди.

1928 йилга келиб, Термиз шаҳрида биринчи марта 100 от кучига эга бўлган дизель ишга туширилди. Округда шу йилнинг ўзида етказиб берилган электр энергия 119320 кВт/соатни ташкил қилди. Сурхондарё округида биринчи электр тармоқларини ишга туширишда Пётр Леснов, Кузьма Голованов, Николай Август, Павел Богданов ва бошқаларнинг хизматлари катта бўлди. 1932 йилга келиб Термиз шаҳрида шаҳар электр тармоғи маркази вужудга келди. 1933 йилда эса иккинчи беш йиллик (1933-1938 йиллар) даврида Сурхондарё округида саноат корхоналари сони ҳам ўсиб борди.

1935 йилга келиб округимизда 10 та электр станция мавжуд эди. Ҳаммаси бўлиб 1935 йилда электростанциялар 3 миллион 400 минг кВт/соат электр энергияси ишлаб чиқариб, воҳамиз меҳнаткашларини ва улар ишлайдиган саноат ҳамда қишлоқ хўжалик корхоналарини электр энергияси билан таъминлашда ўзларининг хизматлари билан катта ёрдам кўрсатган эдилар. Иккинчи жаҳон уруши йилларида воҳамиз энергетиклари зиммасига ҳам улкан масъулиятлар юкланди. Бу йилларда Қумқўрғон ГЭСи қурилиши жадаллик билан олиб борилди. 1944 йилга келиб, Сурхондарё вилояти халқ хўжалигининг қатор завод ва фабрикаларида кам қувватли кўчма электр станциялар қурилиб ишга туширилди.

Сурхондарё округида, 1930-1940 йилларда қурилган электр станциялар ҳали халқ хўжалигини ва аҳолини электр энергияси билан тўла таъминлай олмас эди. Шунинг учун иккинчи жаҳон урушидан кейин ҳам вилоятимизда

колхозлараро гидро электростанциялар қурила бошланди. Ўша вақтда каттароқ электростанциялардан ҳисобланган Қумқўрғон ГЭСи, Денов районидаги Ҳазорбоғ I ГЭСи ҳамда Сариосиё районидаги Ҳазорбоғ II ГЭСлари ўз фаолиятини давом эттирди.

Сурхондарё округи электр тармоқлари ходимлари иккинчи жаҳон урушига қадар воҳамиз меҳнаткашлари ва улар ишлайдиган саноат ҳамда қишлоқ хўжалигига қарашли корхоналарни электр билан таъминлашда ўзларининг хизматлари билан катта ёрдам кўрсатдилар.

Сурхондарё вилояти ташкил этилганидан (1941 йил 6 март) сўнг воҳа халқ хўжалигида ўзига хос ўринга эга бўлган нурчилар фаолиятида ҳам янги юксалиш даври бошланди. Аммо дунё халқлари ҳаётида аламли из қолдирган иккинчи жаҳон урушининг бошланиши вилоят нурчилари томонидан амалга оширилиши белгиланган режаларни ҳам барбод қилди.

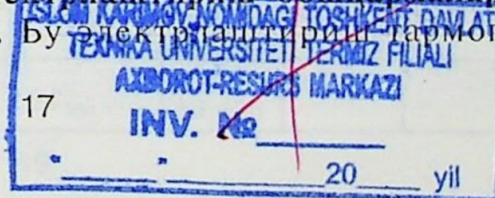
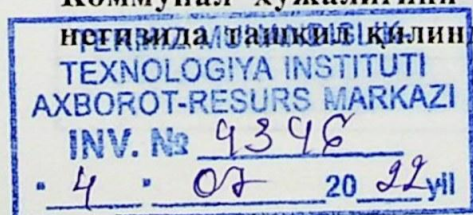
Иккинчи жаҳон уруши йилларида бутун саноатни ҳарбий изга кўчириш халқ хўжалигини қайта қуришнинг асосий вазифаларидан эди. Энг аввало, фронт ва фронт яқинидаги вилоятлардаги завод ва фабрикаларнинг асбоб-ускуналари ҳамда бошқа моддий бойликлари, шунингдек, малакали ишчилар ва мутахассисларни мамлакатнинг шарқий туманларига жойлаштириб, эвакуация қилинган корхоналарни дарҳол ишга тушириш зарур эди.

Уруш шароитида ҳали Сурхондарё вилояти аҳолиси ва халқ хўжалигини етарли миқдорда электр энергиясига бўлган талаби қондирилмаган бир паллада ғарбий туманлардан саноат корхоналарининг кўчириб келтирилиши воҳа нурчилари олдига янада катта масъулият юклади. Уруш йилларида Ўзбекистонга юзга яқин саноат корхонасининг кўчириб келтирилиши кўплаб янги электростанцияларни қуришни талаб қила бошлади. Худди шу даврда Сурхондарё вилоятига ҳам ўнга яқин саноат корхоналари, хусусан Денов туманига Павлоград, Чертков, Волокомский ҳамда Чернявский шаҳарларидан келтириб жойлаштирилиши сабабли бу вилоятнинг саноат корхоналари учун қўшимча

электр энергиясига бўлган талабини қондириш мақсадида Термиз, Денов, Шарғун ҳамда Шеробод шаҳарларида қўшимча дизель станциялари қурилди ва ишга туширилди. Албатта, Қумқўрғон ГЭСи қурилиши тугалланмаган ва иккинчи жаҳон уруши йилларида электр энергияси ишлаб чиқаришга улгурмаган бўлсада, лекин унга Ўзбекистондаги қурилишлардан бири сифатида қаралди. 1944 йилга келиб Сурхондарё вилояти халқ хўжалигининг қатор завод ва фабрикаларида кам қувватли кўчма электростанциялар қурилди. Масалан, 1944 йилда Сурхондарё вилоятидаги пахта тозалаш заводларида жами қуввати 1088 кВт (от кучи) бўлган (Термизда 60 Г-2 маркали қуввати 150 от кучи, 60 Г-4 маркали қуввати 400 от кучи ва 20 от кучига эга бўлган «Новороссийск» маркали, қуввати 25 от кучига эга бўлган «Победа» маркали ҳамда Денов туманидаги 60 Г-4 маркали қуввати 400 кВт. от кучига ва қўшимча 18 от кучига эга бўлган «Қизил тараққиёт» маркали) электр станциялари ишлаб турди.

Бу станциялар кам қувватли ва бир-биридан анча узоқда жойлашганликлари учун вилоятимиз энергетика индустриясини ривожлантиришда ожизлик қиладилар. Шеробод магистрал насосини қуриш учун Қумқўрғонда қуввати 600 кВт ва Термиз шаҳрида 1500 кВт бўлган энергопоезднинг ишга туширилиши оқибатида жойлардаги кабел тармоқлари ва бошқа тарқатиш тизимлари қайта қурилди ва кўп миқдордаги 0,4-35 кВли тармоқлар, тарқатиш пунктлари, трансформатор пунктлари ва подстанциялар капитал таъмирланди. Ушбу ишларнинг самарали давом эттирилиши вилоят энергетика тизимини тузишга асос солди.

Сурхондарё вилоят электр тармоқлари корхонаси 1963 йилнинг бошларида Ўзбекистон ҳукуматининг 20 декабр 1962 йилдаги 801 – сонли қарори ҳамда Ўзбекистон Республикаси Энергетика ва электрлаштириш вазирлигининг 14 январ 1963 йилдаги 18 – сонли буйруғига асосан вилоят Коммунал хўжалигини электрлаштириш бошқармалари негизида ташкил қилинди. Бу электрлаштириш тармоғи

таркибига Сариосиё, Шўрчи ва Шаҳрисабз туманлари электр станциялари ва «Ўзкоммунэнерго» электр тармоқлари киритилди. 1963 йил апрель - май ойларида туман хўжаликларида 2386 кВт кучга эга бўлган 10 та дизель электр станцияси қурилди ва ишга туширилди. 1963 йили вилоятимиз электростанцияларида 62,8 миллион кВт/соат электр энергияси ишлаб чиқарилди. Шундай қилиб, 1963 йилнинг охирида Сурхондарё электр тармоқлари («Электросеть») таркибига:

1. Денов туман электр тармоғи,
2. Қарши туман электр тармоғи ва унинг Косон ишлаб чиқариш участкаси,
3. Шаҳрисабз туман электр тармоғи ва унга қарашли Яккабоғ ишлаб чиқариш устахонаси,
4. Термиз туман электр тармоғи ҳамда унинг таркибидаги, Шеробод ишлаб чиқариш устахонаси
5. Шўрчи туман электр тармоғи кирди.

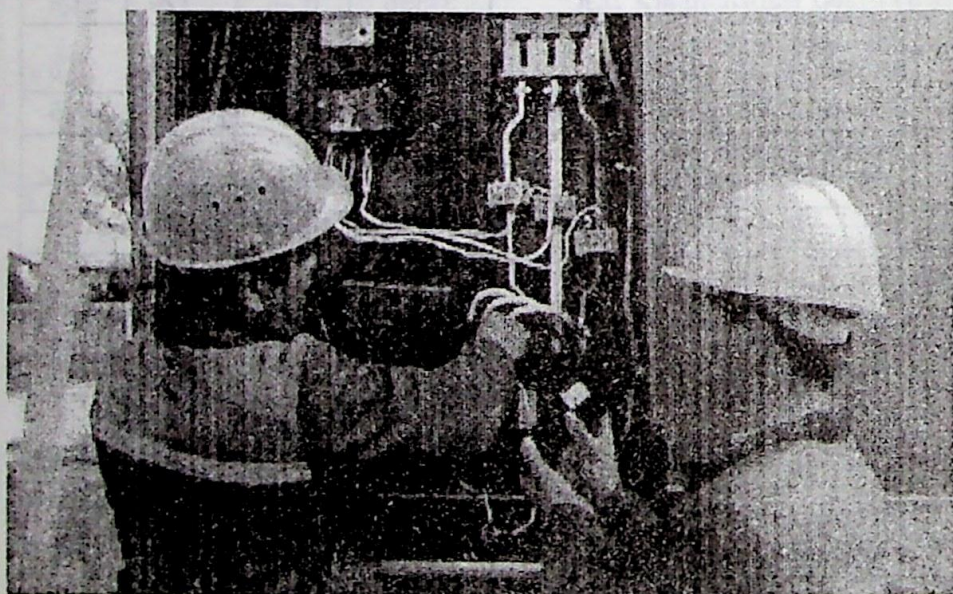
Сурхондарё электр тармоқларининг электр таъминоти бўйича 1963 йилдаги асосий кўрсаткичлар

№	Электр станциялари ва қурилмалари	Куввати Дона/кВт	1963йилда ишлаб чиқарил- ган энергия миқдори		
			Режа (млн. кВт/ соат)	Бажа- рилди (млн.кВ т/соат)	Ҳоиз
1	Термиз туман электр тармоқлар бўйича				
1.1	Энергопоезд №90	1/3000	11,00	11,415	103,8
1.2	Энергопоезд №70	1/2500	10,607	11,26	106,2
1.3	Термиз шаҳар ДЭСси	5/1690	1,98	1,99	100,5
1.4	Ангор марказидаги ДЭС	2/306	0,21	0,212	101,0
1.5	Шеробод марказидаги ДЭС	4/356	0,19	0,189	99,5
1.6	Бойсун марказидаги ДЭС	2/178			

2	<i>Шўрчи туман электр тармоқлар бўйича</i>				
2.1	Кумқўргон ГЭСи	1800	4,18	4,786	114,5
3	<i>Денов туман электр тармоқлар бўйича</i>				
3.1	Денов марказидаги ДЭС	1/256	0,384	0,366	95,3
3.2	Ҳазорбоғ ГЭС (I ва II)	2/1300	2,008	2,261	112,6
4	<i>Шаҳрисабз тумани электр тармоқлари бўйича</i>				
4.1	Шаҳрисабз марказидаги ДЭС, ГЭС	ДЭС-518 00 ГЭС-2/ 352			
4.2	Чироқчи марказидаги ДЭС	4/352			
4.3	Яккабоғ марказидаги ДЭС	4/352			
5	<i>Қарши тумани электр тармоқлари бўйича</i>				
5.1	Қарши шаҳридаги ДЭС	3/1070	0,778	0,592	76,1
5.2	Энергопоезд №71	1000	1,1	1,19	108,2
5.3	Энергопоезд №315	2500	0	0	0,0
5.4	Энергопоезд №374	2500	9,962	11,868	119,1
5.5	Энергопоезд №377	2500	9,962	9,685	97,2
5.6	Косон марказидаги ДЭС	2/306	0,049	0,049	100,0
5.7	Бешкент марказидаги ДЭС	1/128	0,16	0,075	46,9
5.8	Ғузор марказидаги ДЭС	3/356	0,25	0,129	51,6
5.9	Дехқонобод марказидаги ДЭС	1/126	0,148	0,074	50,0
5.10	Қамаши марказидаги ДЭС	2/256	0,28	0,136	48,6
	Сурхондарё электр тармоқлари бўйича		57,68	61,3706	106,4
	0,4-35 кВли электр тармоқлари, ПС.лар ва ТП.лар				
№	Номлари	Ўлчов бирлиги	сони		
1	35 кВли ҳаво электр узатиш тармоқлари	км	36		
2	6-10 кВли ҳаво электр узатиш тармоқлари	км	379,126		
3	0,4 кВ.ли ҳаво электр узатиш тармоқлари	км	573,48		
4	6-10 кВ.ли кабел электр узатиш тармоқлари	км	65,486		

5	0,4 кВ.ли кабел электр узатиш тармоқлари	км	1,4		
6	35 кВ.ли ПС.лар	Дона/кВа	3/4160		
7	6-10/0,4 кВ.ли ТПлар	Дона/кВа	191/ 18870		

Изоҳ: ДЭС – дизел электр станцияси, ГЭС – гидро (сув) электр станцияси, ПС – подстанция, ТП – трансформатор пункти, кВ – киловольт, кВт – киловатт, -кВа киловольт ампер. 1963 йили Сурхондарё электр тармоқларида шу вақтда 22,5 минг кВт кучга эга бўлган олти та энергия поезди, тўртта дизель электр станцияси ва учта гидроэлектростанция ташкил қилинди. Бу рақамлар ҳозирги ўлчовларимизга нисбатан олганда арзимас даражада бўлиб туюлади албатта. Бироқ 62,8 миллион кВт/соат электр қуввати ишлаб чиқарилган 1963 йилги бу кўрсаткич ўз даврида катта ютуқ эди. Сурхондарё вилояти энергетикасининг кескин ривожланишига асосан Душанбе – Вахш тизимидаги арзон электр энергияси олишнинг иложи борлиги ва шу асосда вилоятда ишлаб чиқариш кучларини ривожлантириш, айниқса машина – насос станциялари ёрдамида суғориш

тармоғини кескин кўтариб Боботоғ, Бандихон, Қизириқ ҳамда Музробод даштларини обод қилиш масаласи асос қилиб олинди.

3. СУРХОНДАРЁ ЭНЕРГЕТИКАСИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ҚАДАМЛАРИ

Сурхондарё вилоятини тўлиқ электрлаштириш ҳаракати 1960 йилга келиб муҳим ҳаётий эҳтиёжга айланди. 1964 йили 35 кВ кучланишга эга бўлган Регар — Денов электр тармоқлари симёғочлар орқали вақтинча Денов тумани ва шаҳрини электр энергияси билан таъминлаб турди. Бу вақтда Денов тумани биттагина «Шкода» номли 400 от кучига эга бўлган дизель двигатели орқали электр энергияси билан таъминланиб турилган эди.

1963 йилда Сурхондарё электр тармоқлари корхонаси таркибида Сариосиё, Шўрчи, Шаҳрисабз, Денов ҳамда Жаркўрғон туман электр тармоқлари мавжуд бўлган. Шу йили Ўзбекистон Республикаси Энергетика ва электрлаштириш Вазирлиги, Коммунал хўжалиги Вазирлиги қарамоғидан қуввати 2386 кВт бўлган 10 дона дизель электр станцияси қабул қилиб олди. Йилнинг охирига бориб корхона таркибига Қарши шаҳри, Косон, Ғузор, Яккабоғ, Термиз, Шеробод туман электр тармоқлари участкалари ҳам қўшилди ва корхона қуввати 22468 кВтга эга бўлган 6 та энергопоезд, 4 та дизел ва 3 та гидроэлектростанциядан иборат бўлди. Шу йили Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятларининг истеъмолчиларига 53 млн. 830 минг кВт соат электр энергияси ишлаб чиқарилиб, етказиб берилди.

1965 йилга келиб Сурхондарё электр тармоқлари корхонаси таркибидан Қашқадарё электр тармоқлари корхонаси ажралиб чиқди.

1965 йилда вилоятда кенг кўламли ишлар амалга оширилди. Регар — Денов - Шеробод насос - подстанциялари оралиғида 126,5 километр узунликда электр тизими тортилди. 220/110/35/10 кВли Шеробод — насос подстанцияси биринчи

навбатида қуввати 63 минг кВа бўлган трансформатор қурилиши тез суръатлар билан бошлаб юборилди ва шу йили ишга туширилди. Воҳамизнинг Денов, Шарғун ва Сариосиё туманлари Душанбе-Вахш энергия тизимининг электр энергиясидан баҳраманд бўла бошладилар. 1965 йил 15 ноябрда Деновда 20 минг кВа (киловольт ампер) қувватли трансформатор, 220/110/10-кВли «Шеробод - насос» ва «Термиз» подстанциялари ишга туширилди. Бундай подстанциялар қурилиши эса йиллар ўтган сайин ўсиб борди. 1966 йили Термиз, Жарқўрғон, Шеробод ва Ангор туманларида 42,6 минг кВт бўлган, узунлиги 143 километрдан иборат 110 кВ кучланишли электр тармоғи қурилиб ишга туширилди.

Катта энергетикани қуриш билан бир вақтда, қишлоқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини электр қуввати билан таъминлаш мақсадида кучланиши 0,4-6-10 кВ бўлган, узунлиги 2800 километрдан зиёд электр тармоқлари тортилди. Икки йил ичида 570 дона тармоқ трансформатор нуқталари фойдаланишга топширилди. 1963 йилда Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятлари истеъмолчиларига 53 млн. 836 минг кВт соат электр энергияси ишлаб чиқарилиб етказиб берилган бўлса, 1966 йилга келиб, вилоятда 75,2 млн. кВт соат электр энергияси ишлаб чиқарилди ва истеъмолчиларга сотилди.

Кейинги йили Термиз, Жарқўрғон, Ангор ва Шеробод туманлари марказларида 110 кВ кучланишга эга бўлган подстанциялар ишга туширилди. Буларнинг умумий қуввати 42,6 минг кВтни ташкил қилиб, 110 кВ кучланишга эга бўлган электр энергияси симёғочларда 149 километр масофага узатилди. Сурхондарё вилоятида халқ хўжалигини ва аҳоли яшайдиган турар жойларни электрлаштиришни тезлик билан тугаллаш мақсадида ПМК-6 қурилиш корхонасига ёрдам сифатида туман электр тармоқлари таркибида қурилиш бригадалари ташкил қилинди.

Термиз шаҳрини доимий равишда электр энергияси билан таъминлаш учун Шаҳритуз подстанцияси орқали 105,8

километр масофага электр симлари тортилди ва Термиз подстанциясига 20 минг кВа қувватга эга бўлган иккинчи трансформатор ўрнатилди. Бойсун тумани ва Сайроб давлат хўжалиги учун 110 кВли узунлиги 67,5 километр бўлган электр симлари тортилди ва ишга туширилди.

Сурхондарё вилоятида электрлаштиришнинг кескин ривожланишига Тожикистон энергия тизимининг «Душанбе - Вахш» тизимидан арзон электр энергияси олишнинг иложи борлиги асос бўлди. Боботоғ, Бандихон, Қизириқ ва Музробод даштларини суғориш учун насос станцияларининг ишлаши оқибатида чўлда боғлар яратилди. Шу йили кучланиши 220 кВ бўлган «Регар – Денов - Шеробод - насос» трассаси бўйича умумий узунлиги 126, 5 км бўлган юқори кучланишли ҳаво электр йўли, Денов шаҳрида қуввати 20 минг кВа ли трансформатор ҳамда «Шеробод - насос» подстанциясида қуввати 63,0 минг кВали автотрансформатор ўрнатилди. Воҳамизнинг Денов, Шарғун, Сариосиё туманлари Нурек гидроэлектростанциясидан электр энергияси ола бошлади. 1966 йилда Термизда, Жарқўрғонда, Шерободда ва Ангорда умумий қуввати 42,6 минг кВа бўлган подстанция ва уларни электр энергия билан таъминлайдиган узунлиги 149 км. бўлган 110 кВли юқори кучланишли электр ҳаво узатиш йўли қурилиб ишга туширилди. Узунлиги 2800 км дан ортиқроқ 0,4 -6-10 кВли электр ҳаво узатиш йўли ва 570 дона трансформатор пунктлари қурилиб ишга туширилди.

1968 йилга келиб Шўрчи тумани тўлалигича электрлаштирилди, 1969 йилда Термиз, Сариосиё, Жарқўрғон туманлари ҳамда 1970 йилнинг охирига келиб Шеробод, Бойсун ва Музробод туманлари ҳам тўлиқ электрлаштирилиб, вилоят энергетикаларининг катта ғалабаси билан электрлаштириш жараёни тамомланди. 1970 йилга келиб вилоятимиз истеъмолчиларининг «Душанбе - Вахш» тизимидан қабул қилган электр энергиясининг ҳажми 288,2 млн.кВт/соатни ташкил этди.

Энергетиклар олдидаги навбатдаги вазифа

истеъмолчиларга сифатли электр энергияси етказиб бериш, электр тармоқлари ва электр ускуналарига техник эксплуатация хизмати кўрсатиш маданиятини ошириш ҳамда электр энергияси узатиш тармоқларининг мустаҳкамлигини ошириш борасида кенг қўламли ишларни олиб бориш эди. Шу мақсадда кучланиши 220 кВ бўлган «Регар — Денов — Шеробод - насос» ПСини боғлайдиган ҳаво электр йўлининг иккинчи навбати Жарқўрғон тумани ва Қизирик массивидаги янги қурилган совхозларнинг аҳолисини ичимлик суви билан таъминлайдиган насос станциясини ишлатиш учун кучланиши 35/6 кВ бўлган подстанциялар ҳамда Музробод ва Шеробод туманларида янги ташкил топган чўл совхозларини электр энергияси билан таъминлайдиган ҳаво электр йўллари қуриб ишга тушириш режалаштирилди.

Вилоятимизда Тожикистон Республикаси электр энергиясидан фойдаланиш 1970 йилда 288,2 млн. кВт/соатни ташкил қилди. Бу эса 1965 йилдагига қараганда 4,5 марта кўп электр энергиясидан фойдаланилди, деган сўздир. 1970 йилга келиб Сурхондарё вилоятини электр энергияси билан таъминлаш вазифаси тўлалигича бажарилди.

1970 йилларнинг бошларида воҳамиз энергетиклари олдидаги кейинги муҳим вазифалардан бири истеъмолчиларга сифатли электр энергиясини етказиб бериш, электр ускуналарини эксплуатация қилиш маданиятини ошириш, электр энергиясини узатиш тармоқларининг мустаҳкамлигини ошириш борасида кенг қўламли ишларни олиб бориш ишлари мустаҳкамланди.

1971 йилда «Шеробод - насос» ПСда қуввати 63 минг кВали автотрансформатор ва 16 минг кВалик куч трансформаторларининг иккинчи навбати, Қумқўрғон туманида қуввати 10 минг кВалик трансформатор билан уни улайдиган 110 кВли электр ҳаво йўли, 1972 йилда эса Аму-Занг каналидан сув тортадиган насос станцияларини электр энергияси билан таъминлашга мўлжалланган кучланиши 110 кВли Аму-Занг - 1 ПСи ишга туширилди.

1975 йилга келиб эса «Шеробод - насос» ПСда қуввати 63 минг кВа бўлган бешинчи куч автотрансформатори ишга туширилди.

1976 йилда эса кучланиши 220 кВ бўлган иккита электр хаво йўли Жарқўрғон туманидаги «Южная» подстанциясигача қурилиб ишга туширилди. Бу эса вилоятнинг энергияни кўп қабул қиладиган, жанубий туманларини сифатли электр энергияси билан таъминлаш масаласини ҳал қилди. 1976 йилда кучланиши 220 кВ бўлган иккита электр линияси «Жарқўрғон- Госграница» номи билан «Аму- Занг-2» кўтарма машина насос станциясидан «Аму- 220» подстанциясигача қурилди. 1980 йилда «Регар-Шеробод-насос» подстанциясини улайдиган кучланиши 220 кВ, узунлиги 128 километр бўлган электр тизимининг иккинчи навбати қурилиб фойдаланишга топширилди.

Жанубий ҳудуд электр тармоқлари қувватининг ортиб бориши натижасида бу ерда 220 кВ кучланишга эга бўлган иккита электр тизими ва подстанциясинининг қурилиши вилоят марказини электр энергияси билан таъминлашда катта рол ўйнади. Бу даврга келиб, вилоятимизда мелиорация ишларининг кўпайиши, янги ерларнинг очилиши натижасида Сурхондарёда сув етишмаслиги маълум бўлиб қолди. Шунинг учун Амударё бўйида Аму-Занг 1-2-3-насос станцияларини қуриш тўғрисида қарор қабул қилинди. Бу насос станциялари қурилишидан кейин эса «Искра» давлат хўжалигида Термиз туманидаги Халқобод, Хотин-работ массивларида ҳам насос станциялари қуриб ишга туширилди. 1978 йили иккинчи Аму - Занг ПСида 200 минг кВа қувватга эга бўлган трансформатор ва подстанция қурилиши бошланди.

1982 йили 110/10 кВ. кучланишга эга бўлган «Ҳайратон» подстанцияси қурилиб ишга туширилиб, 10 кВли кабель орқали собиқ совет иттифоқида биринчи марта Афғонистон Республикасининг Ҳайратон шаҳрига электр энергияси узатилди. Шу билан бир вақтда, Жарқўрғонда 220 кВ кучланишга эга бўлган «Жарқўрғон - Госграница» номи билан электр тизими қурилиши бошланди. 1985 йили

Афғонистон Республикасидаги Мозори Шариф шаҳрининг ёрдамчи электр станциясига 110 кВ кучланишга эга бўлган электр энергияси тизими тортилди. Афғонистон Республикасига электр тизимининг тортилиши Сурхондарё вилоятининг жанубий электр тизими тармоқларида электр қувватининг кучланишини оширди. Бу эса қўшимча электр тармоқлари жорий қилишни келтириб чиқарди.

Шунинг учун Жарқўргон шаҳрининг жанубий подстанциясида 500 кВ қувватга эга бўлган янги подстанция қурилиши лойиҳаси ишлаб чиқилди. Бу подстанциянинг қурилиши фақат вилоятимиз электр энергиясига бўлган камчиликларни тузатиб қолмай қўшни Афғонистон Республикасини ҳам қўшимча электр энергияси билан таъминлашга ёрдам берди. Шунга қарамасдан, Сурхондарё вилоятининг электр энергиясига бўлган талаби Тожикистон Республикаси электростанциялари ҳисобига қондириб келинди. Масалан, 1987 йили вилоятимиз томонидан қардош республикадан 2 миллиард киловатт соат электр энергияси қабул қилинди.

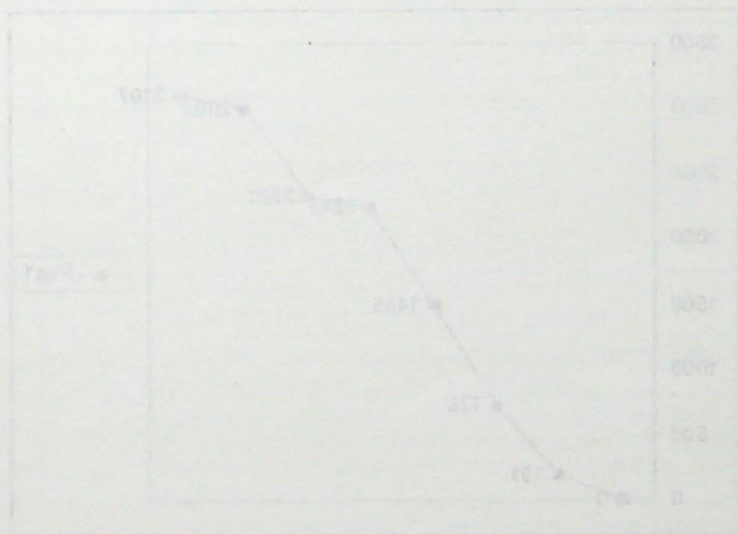
Вилоятнинг шимолий туманларидаги истеъмолчиларнинг электр энергиясига бўлган талабини қоплаш мақсадида Сариосиё туманида кучланиши 220 кВ бўлган «Гулча» ПСида 2 та қуввати 63 минг кВадан иборат автотрансформаторлар 1987 йилда ишга туширилди.

1976-1985 йиллар ичида вилоятимиз 24 миллиард киловатт/соат электр энергиясини қабул қилди. Ўз навбатида Ўзбекистон Республикаси энергетиклари Тожикистон Республикасининг Хўжанд вилоятига 40 миллиард киловатт/соат электр энергиясини узатдилар. Шундай қилиб, кейинги ўн йилликлар ичида вилоятимизда беш минг километрга яқин электр тизимлари тортилди. Трансформатор пунктлари сони икки баробарга ўсди. Аҳоли жон бошига электр энергияси билан таъминлаш эса 17 баробардан ортди. Юқоридаги келтирилган маълумотлардан кўриниб турибдики, Сурхондарё электр тармоқлари («Сурхонэлектросеть») ўзининг ташкил топган йилидан бошлаб эллик йил (1963-

2013 й.) мобайнида вилоятимиз ҳалқ хўжалиги ва қишлоқ хўжалигини электр энергияси билан таъминлашда етакчи соҳалардан бири эканлигини амалда кўрсатди.

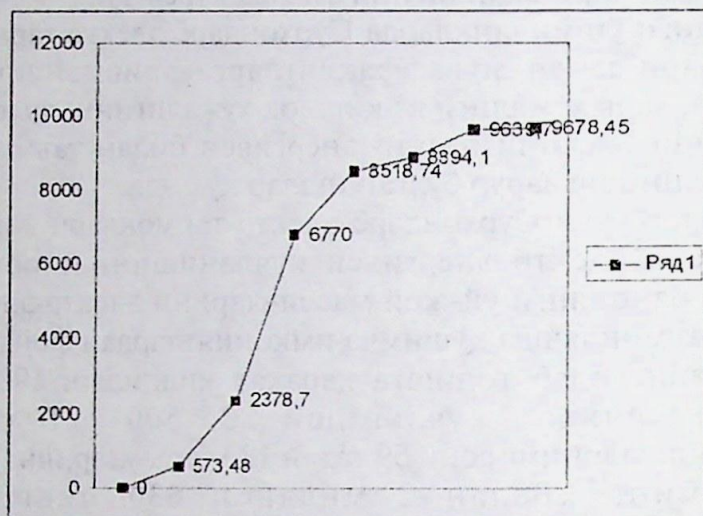
Кейинги ўн йилликларда Сурхондарё электр тармоқлари ходимлари катта муваффақиятларга эришганликларига қарамай, ҳалқ хўжалиги ва қишлоқ хўжалигини, вилоятимиз аҳолисини сифатли электр энергияси билан таъминлашда ҳали қилиниши зарур бўлган ишлар кўп эди.

Шунинг учун Сурхондарё электр тармоқлари корхонаси ходимлари электр энергияси кучланишининг ортишини ҳисобга олиб, янги уй-жой массивларини электр энергияси билан таъминлашда қўшимча имкониятлардан фойдаланиш йўллариини излаб топишга ҳаракат қилдилар. 1980-2012-йиллар ичида кучланиши 35-500 кВ бўлган подстанцияларнинг сони 59 тадан 123 тага, уларнинг қуввати 842,6 минг кВадан 2 миллион 630 минг кВага, трансформатор пунктлари 1495 тадан 2270 тага, қуввати эса 145,6 минг кВадан 284,4 минг кВага, кучланиши 0,4 — 500 кВ бўлган электр тармоқлари 12795 километрдан 18261 километрга кўпайди.

*Сурхондарё ХЭТК АЖ балансидаги қучланиш 0,4 кВ.лик ҲЭУЙнинг
ривожланиш диаграммаси*

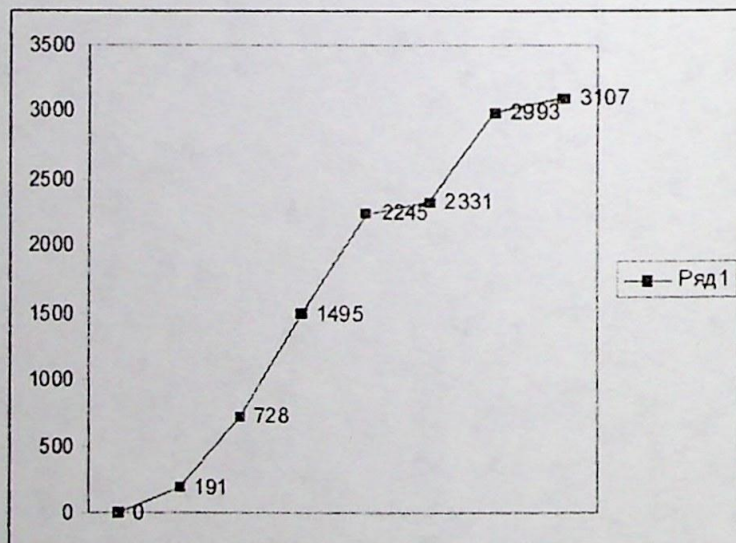
(км.ҳисобида)

1963, 1970, 1980, 1990, 2000, 2010, 2013 йиллар

*Сурхондарё ХЭТК АЖ балансидаги қучланиш 10-6 / 0,4 кВ.лик
трансформатор пунктларининг ўсиши*

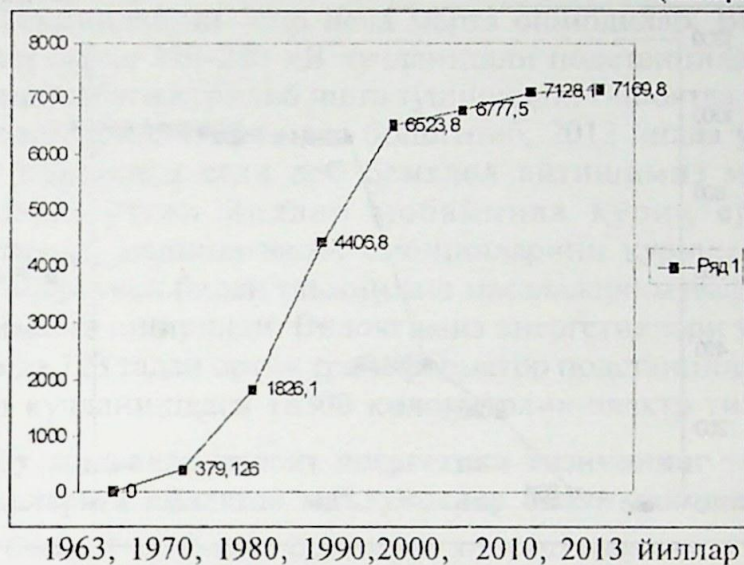
(дона ҳисобида)

1963, 1970, 1980, 1990, 2000, 2010, 2013 йиллар

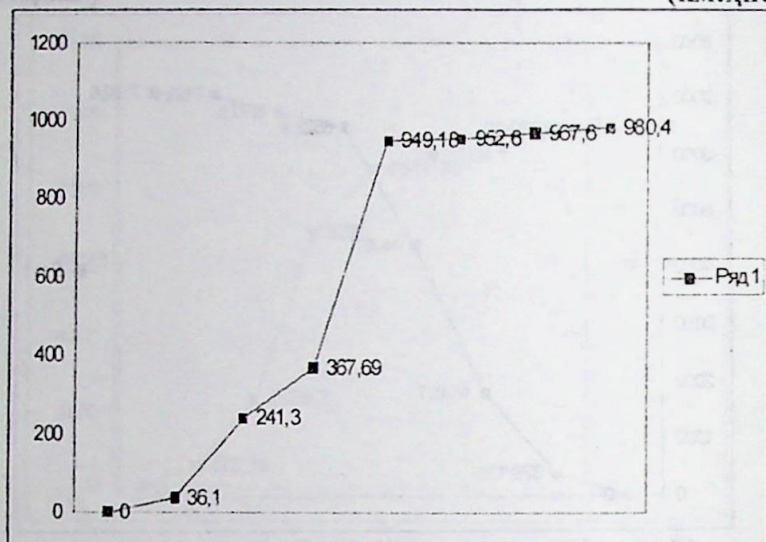
Сурхондарё ХЭТК АЖ балансидаги қучланиш 6-10 кВлик ХЭУЙнинг
 ривожланиш диаграммаси

(км.ҳисобида)

**Сурхондарё ХЭТК АЖ балансидаги қучланиш 35 кВлик
ХЭУЙнинг ривожланиш диаграммаси**

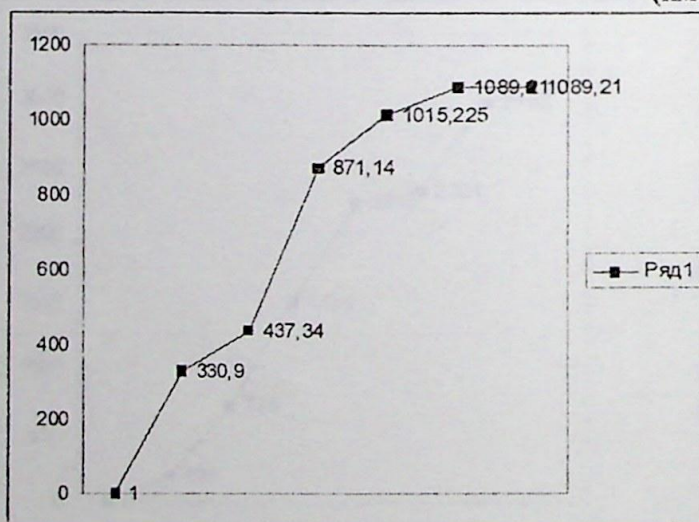
(км.ҳисобида)

1963, 1970, 1980, 1990, 2000, 2010, 2013 йиллар

**Сурхондарё ХЭТК АЖ балансидаги қучланиш 110 кВлик
ХЭУЙнинг ривожланиш диаграммаси**

(км.ҳисобида)

1963, 1970, 1980, 1990, 2000, 2010, 2013 йиллар

Бу йилларда Сурхондарё электр тармоқлари корхонаси маъмурияти, муҳандис-техник ходимлари ва ишчи-хизматчилари вилоятдаги истеъмолчиларни электр қуввати билан таъминлашни бир неча марта оширдилар. Вилоятда қурилган барча 110-220 кВ кучланишли подстанцияларнинг иккинчи навбати қурилиб ишга туширилди. Вилоятда хусусан электрлаштириш 1963 йилда бошланиб, 2012 йилда ўзининг юқори нуқтасига етди деб бемалол айтишимиз мумкин. Воҳамизда ўтган йиллар мобайнида қўриқ ерларни ўзлаштириш, машина-насос станцияларини қуриш, уларни электр энергияси билан таъминлаш масалалари муваффақият билан амалга оширилди. Вилоятимиз энергетиклари ўтган 50 йил ичида 123 тадан ортиқ трансформатор подстанцияларини, ҳар хил кучланишдаги 18300 километрлик электр тизим ва

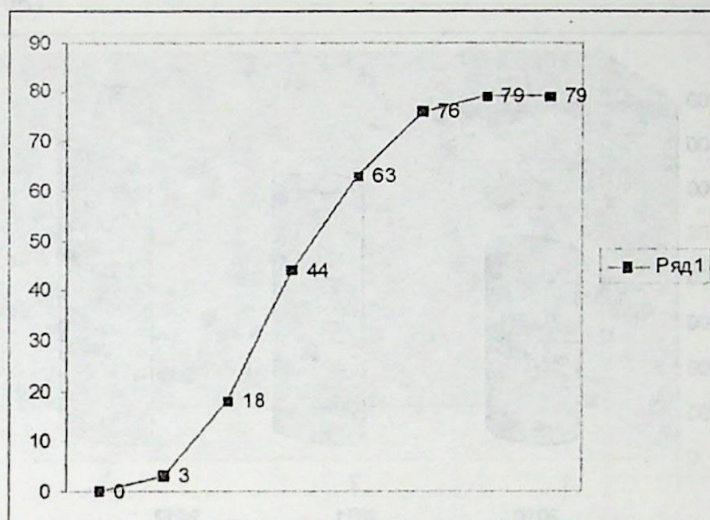
Ушбу жадвалда вилоят энергетика тизимининг тарихий саналарига айланган маълумотлар билан танишасиз

№	Сана	Амалга оширилган ютуқлар мазмуни	Изоҳ
1	1965 йил	Узунлиги 126,5 км, кучланиши 220 кВлик Регар-Денов-ШНС трассада ХЭУЙ қурилди	
2	1966 йил	Денов районида электрлаштириш тўлиқ тугатилди	
3	1968 йил	Шўрчи районида электрлаштириш тўлиқ тугатилди	
4	1969 йил	Термиз, Сарийосиё, Жарқўрғон районида электрлаштириш тўлиқ тугатилди	
5	1970 йил	Шеробод, Бойсун, Музработ районида электрлаштириш тўлиқ тугатилди	
6	1971 йил	Шеробод-Насос подстанциясида АТ-1 қуввати-63000 кВа. ва Т-3 қуввати-16000 кВа.лик трансформаторлар ишга туширилди.	
7	1971 йил	ВЛ-110-ШНС Қумқўрғон ишга тушди	
8	1972 йил	Кучланиши 110 кВ.лик Амузанг-I подстанция ва унга борган ВЛ-110 кВ.лик ХЭУЙ ишга тушди.	
9	1975 йил	ШНС-220 подстанциясида АТ-5 қуввати-60000 кВа.лик автотрансформатор ишга туширилди.	
10	1976 йил	Кучланиши -110 кВ.лик- "Южная" подстанциясида 63000 кВа трансформатор ва икки занжирли ВЛ-220 "Южная-Госграница-Амузанг-II" номидаги ХЭУЙ ишга туширилди.	
11	1977 йил	"Регар-220" ва ШНС-220 подстанцияларини боғловчи ВЛ-220.нинг иккинчи занжири уланди	

12	1980 йил	Аму подстанциясида кучланиши-220 кВ.лик, қуввати-200000 кВа.лик бўлган АТ-1 автотрансформатори ишга туширилди.	
13	1984 йил	Кучланиши -110 кВ.лик-Ҳайратон подстанцияси ишга туширилб, 10 кВ.лик кабел линияси орқали Афғонистон Республикасига электр энергия берилди бошланди.	
14	1985 йил	ВЛ-110 кВ.лик "Ҳайратон-Мозори Шариф" ҲЭУИ ишга туширилди.	
15	1986 йил	Кучланиши-220 кВ.лик Гулча подстанциясида қуввати-63000 кВа.лик бўлган АТ-1 ва АТ-2 автотрансформаторлар ишга туширилди.	
16	1987 йил	Аму-220 кВ.лик подстанциясида, қуввати 200000 кВа бўлган АТ-2 автотрансформатори ишга туширилди.	
17	1988 йил	Л-508 диспетчерлик номи билан кучланиши 500 кВ. бўлган, узунлиги 162,3 массфада "Регар-Сурхон" ҲЭУИ қурилиб битказилди.	
18	1990 йил	"Южная-220" подстанцияси базасида кучланиши 500 кВа. булган, "Сурхон-500" подстанцияси қурилиб, қуввати 501000 кВа. бўлган автотрансформатор ўрнатилди.	
19	2009 йил	"Ғузур-500" подстанциясини "Сурхон-500" подстанцияси билан боғловчи кучланиши 500 кВа. бўлган, узунлиги 197,5 км масофадаги ҲЭУИ қурилди.	
20	2009 йил	"Сурхон-500" подстанциясида қуввати 501000 кВа. бўлган, АТ-2 автотрансформатори ишга туширилди.	
21	2009 йил	Сурхондарё энергетика тизими Тожикэнерго тизимидан тўлиқ узилиб, Республикамизнинг ягона тизимига уланди.	
22	2010 йил	Афғонистон Республикасига сифатли ва кўпроқ ҳажмда электр энергия етказиб бериш учун кучланиши 220 кВ. бўлган, Л-220-Новобод-1 ва Л-220-Новобод-2 ҲЭУИ қурилиб ишга туширилди.	
23	2011 йил	"Денов-220" подстанциясини "Гулча-220" подстанцияси билан боғловчи, узунлиги 24,7 км бўлган ҲЭУИ қурилиб ишга туширилди.	

*Сурхондарё ХЭТК АЖ балансидаги кучланиш 35 кВлик
подстанцияларининг ўсиш диаграммаси*

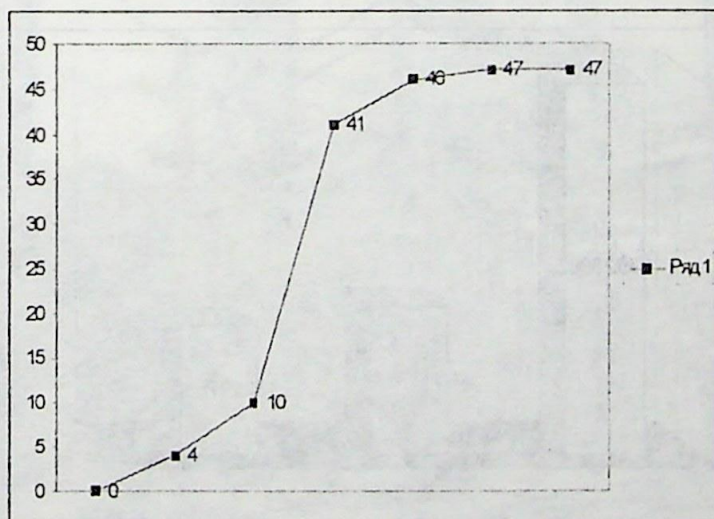
(дона)

1963, 1970, 1980, 1990, 2000, 2010, 2013 йиллар

*Сурхондарё ХЭТК АЖ балансидаги кучланиш 110 кВлик
подстанцияларининг ўсиш диаграммаси*

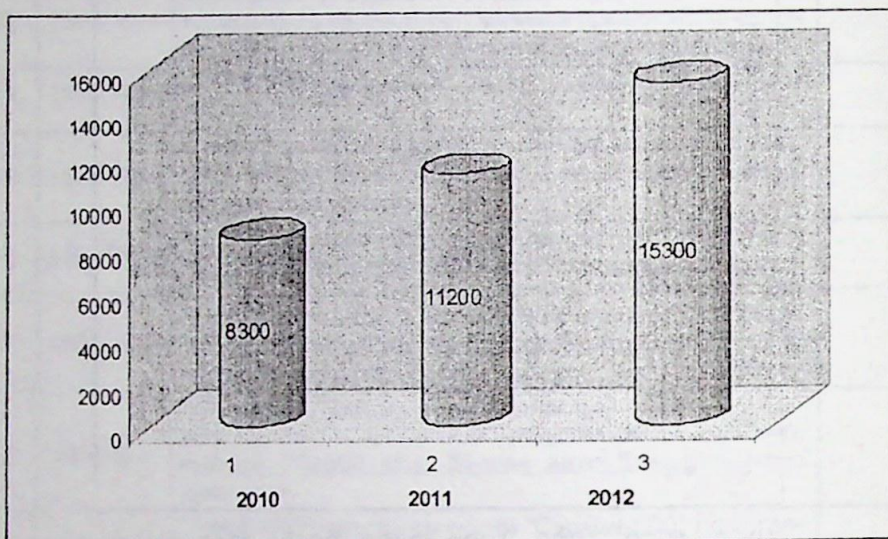
(дона)

1963, 1970, 1980, 1990, 2000, 2010, 2013 йиллар

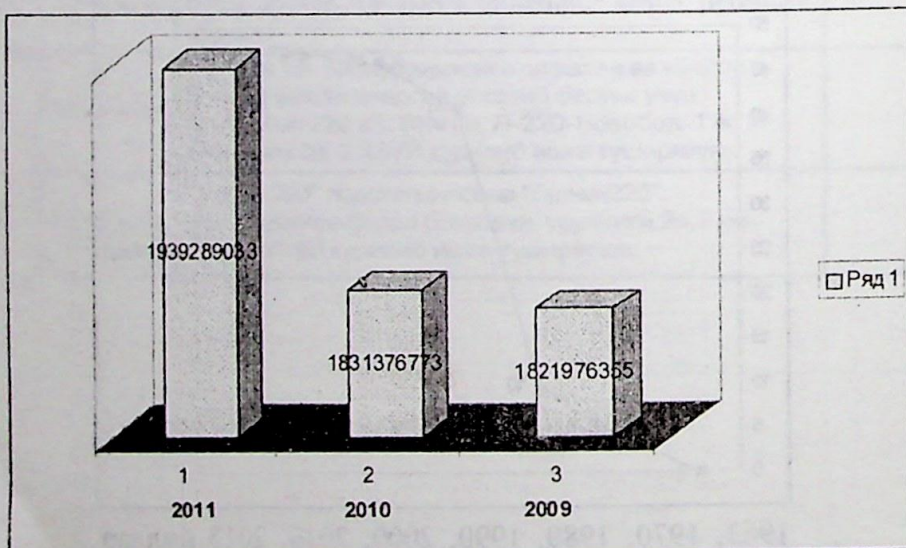
**Вилоят маиший истеъмолчиларида битта
хонадоннинг ўртача ойлик тўлови**

(сўм)

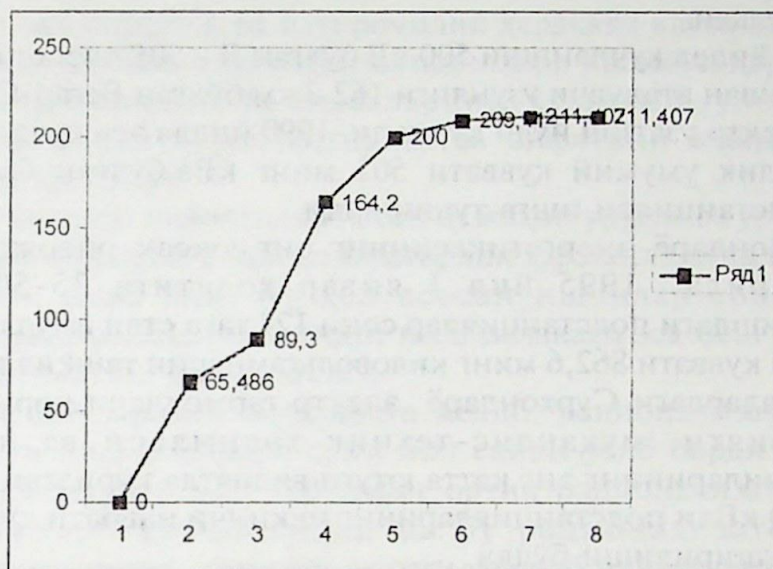

**Вилоят маиший истеъмолчиларининг хонадонларида
сарфланган электр энергия миқдорининг ўсиб бориши**

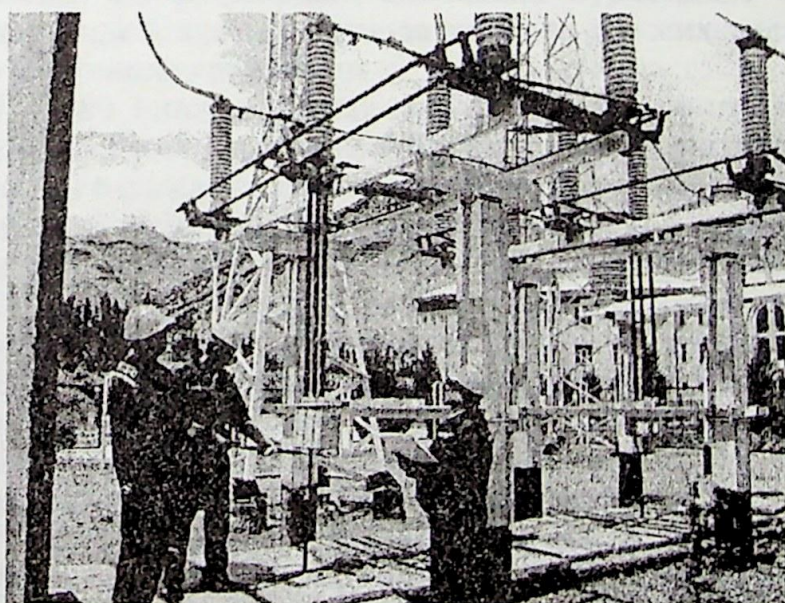
кВтсоат

Сурхондарё ХЭТК АЖ балансидаги кучланиш 6-10 кВлик
кабел узатиш тармоқларининг ўсиши
(км.ҳисобида)

1963, 1970, 1980, 1990, 2000, 2010, 2013 йиллар

кабель йўллари қуриб ишга туширдилар. 1980-1985 йилларда колхозлардан балансга қабул қилинган электр тармоқларини ҳам қўшиб ҳисоблаганда ҳар йилги ўсиш 250-300 километрга тўғри келади.

1988 йилда кучланиши 500 кВ бўлган Л - 508 диспетчерлик номи билан аталувчи узунлиги 162,3 км бўлган Регар-Сурхон ҳаво электр узатиш йўли қурилди. 1990 йилда эса кучланиши 500 кВлик умумий қуввати 501 минг кВа бўлган Сурхон-500 подстанцияси ишга туширилди.

Сурхондарё энергетикасининг энг юксак ривожланиш давларида 1995 йил 1 январ ҳолатига 35-500 кВ кучланишдаги подстанциялар сони 124 тага етди ва уларнинг умумий қуввати 862,6 минг киловольтамперни ташкил қилди. Шу йиллардаги Сурхондарё электр тармоқлари корхонаси раҳбарияти, муҳандис-техник ходимлари ва ишчи-хизматчиларининг энг катта ютуғи вилоятда қурилган барча 110-220 кВли подстанцияларнинг иккинчи навбати қурилиб ишга туширилиши бўлди.

4. Сурхондарё электр тармоқларидаги техник тараққиёт

Сурхондарё электр тизимини такомиллаштиришда рационализаторлик ва ихтирочилик ҳаракати катта аҳамият касб этди. Жамоа ходимлари ва ишчилари ишлаб чиқаришни ривожлантиришга ўз ҳиссаларини қўшишга, уни янги техника билан қуроллантириш ва сифатини яхшилашга ҳаракат қилдилар.

Сурхондарё вилоятида Иккинчи жаҳон уруши ва урушдан кейинги йилларда рационализаторлик ҳаракатлари ҳали кенг ёйилган эмас эди. Бу ҳол асосан ишчилар сони кўп бўлмаганлиги, ходимларининг касб малакаси эса ҳали юқори эмаслиги билан изоҳланган.

1970 йилларнинг бошларига келиб, рационализаторлик ҳаракати катнашчилари сони йил сайин ўсиб борди. 1975-1980 йилларга келиб 100 тадан ортиқ рационализаторлик таклифлари келиб тушди ва бу рационализаторлик таклифларининг ярмидан ортиғи ишлаб чиқаришга қабул қилинди ҳамда ўша даврдаги ҳисоб бўйича 55,0 минг сўм иқтисодий фойда олинди. Натижада Сурхондарё электр тармоқларида ишлаб чиқаришда сифат ва сон жиҳатидан ҳам чуқур ўзгаришлар рўй берди.

1975-1980 йиллар давомида ихтирочилар сони кескин кўпайиб, ҳар йили улар юздан ортиқ таклиф киритдилар. Бу таклифлар натижаси ишлаб чиқаришни ривожлантиришдаги асосий омил эканлигини сезган корхона ишчи ва ходимлари, бу ҳаракатга тўлиқ қатнашишга ҳаракат қилдилар. Мана шундай ихтирочилар нафақат иш унумини, балки бажарилган иш сифатини оширишга эришдилар. Ана шундай ишчи ва ходимларнинг фидокорона меҳнати туфайли Сурхондарё электр тармоқлари корхонаси жамоаси янги меҳнат ютуқларини қўлга киритишга эришди. Вилоят электр тармоғининг 1965-1990 йиллардаги энг фаол рационализаторларидан В.Т.Черторинский, И.Д.Дюсенов, Л.М.Лерман, В.И.Остапенко, Н.Р.Ҳакимов, П.В.Туритин, В.К.Прядилин, Р.Содиқов, Ш.Мухторовлар

таклифларининг ишлаб чиқаришга кенг жорий этилиши туфайли жамоанинг бошқа ташкилотлар ўртасида нуфузи ошиб борди. Электр энергия истеъмолчилари бўлган корхоналарининг ходимлари киритган рационализаторлик таклифлари Сурхондарё электр тармоқлари жамоаси фаолияти учун катта аҳамиятга эга бўлди. Бу соҳада айниқса Денов туманидаги ёғ-экстракция заводида сезиларли ютуқларга эришилди.

Ушбу жамоа ишчиларининг электр энергиясини тежаш ва оқилона фойдаланишлари туфайли бир йилда 430 минг кВт/соат электр энергияси тежаб қолиниб, катта миқдорда фойда олинди. Бу ташаббус бутун вилоят, шаҳар ва саноат корхоналарида кенг оммалаштирилди ҳамда ҳозиргача шунга амал қилиб келинмоқда. Бозор иқтисодиётига ўтиш даврида вилоятимиз саноат корхоналари ва бошқа ишлаб чиқариш ташкилотлари электр энергиясига сарфланадиган харажатларнинг ошиб бориши муносабати билан электр энергиясини тежаш йўллари ахтармоқдалар.

Бундай корхоналар ҳисобига Жарқўрғон текстил комбинати, Шўрчи дон маҳсулотлари корхонаси, Термиз, Хайрабод пахта тозалаш заводлари, Денов ёғ заводи ва бошқа кўплаб ташкилотларнинг бу борадаги олиб бораётган ишларини ибрат қилиб кўрсатишимиз мумкин.

Сурхондарё техник тирақчиётининг ривожланишида “Ўзбекэнерго” ДАК раҳбариятининг топшириғига асосан замонавий электрон ҳисоблагичларнинг ишлаб чиқарилиши, уларни истеъмолчиларга ўрнатиш, АСКУЭ тизимига ўтказиш ва эскиларини янгиларига алмаштириш жараёнларининг тезлаштирилиши улкан самаралар бермоқда.

Энергияни тежаш масалаларини муваффақиятли ҳал этиш учун даставвал истеъмолчиларнинг масканларига замонавий электрон тизимидаги ҳисоблаш ускуналарини ўрнатиб чиқиш муҳим ҳисобланади. Бу борада Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 1 ноябрдаги “Электр энергияси сарфининг ҳисоб-китоб тизимини такомиллаштириш чоралари тўғрисида”ги 511-

сонли ҳамда 2004 йил 4 октябрдаги “Электр энергиясидан фойдаланиш ва уни сотиш ҳисоботи тизимини мустаҳкамлаш ва назоратга олиш қўшимча чоралари тўғрисида”ги 512-сонли қарорларига мувофиқ электр энергиясини ҳисобга олувчи замонавий приборлар ва тизимларни жорий этиш дастурларини ишлаб чиққан “Ўзбекэнерго” ДАК томонидан энергетика корхоналарини, шунингдек кўп хонадонли ва якка тартибдаги турар-жой уйларини компания маблағлари ҳисобидан «Электр энергиясини ҳисобга олувчи» самарали ускуналар ва тизимлар билан жиҳозлаш дастури асосида ҳисобга олиш қурилмалари билан таъминлаш муаммосини ҳал қилиш учун электр энергиясининг электрон ҳисоблагичларини ишлаб чиқарувчи қўшма корхона барпо этилди ва ушбу дастур асосида эътиборли ишлар амалга оширилмоқда.

Хусусан, 2004 йил апрель ойида “Ўзбекэнерго” ДАК қошида тузилган Ўзбек – Хитой қўшма корхонаси “Электрон ҳисоблагич ООО” жамиятида ишлаб чиқарилган замонавий русумдаги бир ва уч фазали электрон ҳисоблагичлардан Сурхондарё вилояти электр энергияси истеъмолчилари ҳам унумли фойдаланишди.

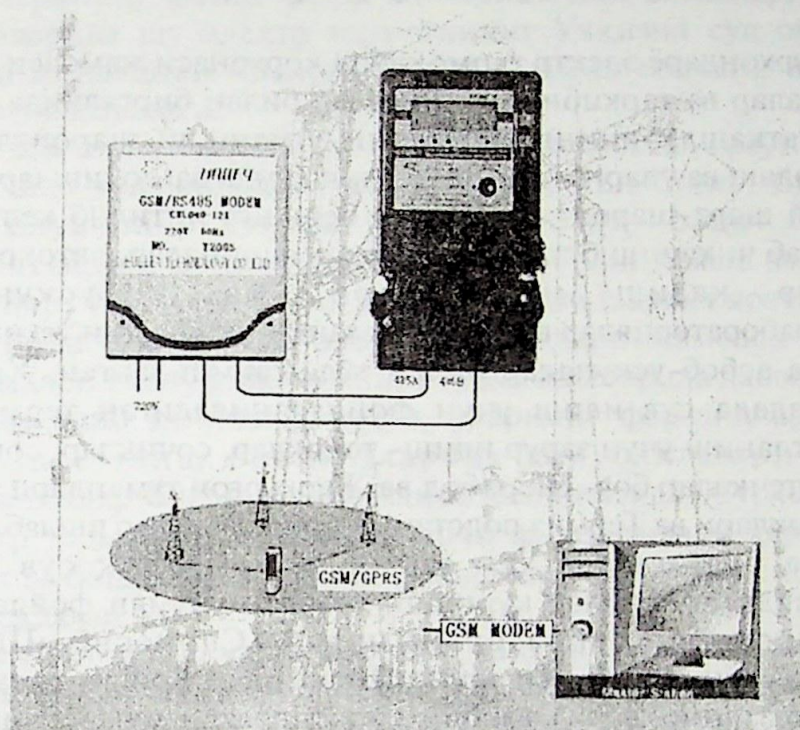
Ҳозирга келиб ҳар хил русумдаги замонавий электрон ҳисоблагичлар ҳисобига вилоятимиз улгуржи истеъмолчиларининг 85 % дан ортиғи ва маиший истеъмолчиларнинг 60 % дан ортиғи, ўз ҳисоблаш тизимларини янгилаб олдилар. Айниқса аксарият улгуржи истеъмолчиларнинг АСКУЭ (автоматизированная система коммерческого учёта электроэнергии) тизимига ўтиб ишлаётганлари ҳисобига электр энергияси таъминоти корхонаси ва истеъмолчи ўртасидаги кўплаб низолар (тариф қўлланилиши, баланс ҳисоботини юритиш, технологик исроф миқдорини аниқлаш, ҳисоблагичнинг ўта сезгирлиги ҳисобига ўғирлик қилишнинг олдини олиш ҳолатлари ва бошқалар) нинг барҳам берилишига асос бўлди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 5 июнь 2009 йилдаги 150-сонли Қарори (“Электр энергияси

истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилиш тизимини такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”) талабларининг ижроси бўйича 2010 йилдаги “Средаэнергoproект” институти билан Сурхондарё ХЭТК АЖ ўртасида АСКУЭ тизимиға ўтиш бўйича 57582900 сўмлик лойиҳа ишлари амалға оширилди. Натижада “Энергомер”, “Евроалфа”, “Меркурий” ва Хитойнинг “Холей” русумли замонавий электрон ҳисоблагичлари асосида тўртта база ташкил қилиниб, 2010 йилда қуввати 750 кВа. ва ундан юқори бўлган электр энергия истеъмолчиларидан 29 таси тўлиқ АСКУЭ тизимиға ўтказилди. Бундан ташқари электр энергия истеъмолчиларининг ҳисоблаш тизимларини мансублик чегарасиға чиқариш, сарфланган электр энергия миқдорини жой-жойиға топиб қўйишда катта самара бераётганлигини англаб етган жамоа ходимлари 2010 йилда 28598 истеъмолчиларнинг ҳисоблаш тизимларини мансубликка чиқардилар. Юқорида қайд этилган ишлар ривожии ушбу жадвалда кўрсатилган:

т/р	Йил-лар	Замонавий электрон ҳисоблагич ўрнатилди		АСКУЭ тизимиға ўтказилди		Мансублик чегарасиға чиқарилди		Пластик карта-ли ҳисоблагич ўрнатилди	
		Улгуржи	Аҳоли	Истеъ-молчи	Уланган ҳисобла-гич сони	Улгуржи	Аҳоли	Манзил	Сони
1	2010 йил	3700	23100	29	105	3750	28598	Термиз	102
2	2011 йил	8310	38700	30	461	8370	39400	Термиз	3140
3	2012 йил	9700	43400	30	457	9764	45600	Термиз	7850

АСКУЭ ТИЗИМИ

Хуллас, электроэнергетика мустақил Ўзбекистонимизда Республика иқтисодиётининг асосий соҳалари қаторидан ўрин эгаллаб келмоқда. Бугунги кун энергетикаси ҳақида гапирар эканмиз, фақат ярқираб турган электр чироғи эмас, балки барча жойларда гувиллаб ишлаётган гигант машиналар қудратли насос станциялари метро ва электр поездлари, шунингдек, маиший хизматдаги турли-туман электр ускуналари ва компьютер тизимлари кўз ўнгимизда намоён бўлади.

5. Сурхондарё электр тармоқларида маданий ва маънавий ишларнинг йўлга қўйилиши

Сурхондарё электр тармоқлари корхонаси жамоаси юқори идоралар ва таркибий бўлинмалар билан биргаликда жамоа меҳнаткашларининг ижтимоий - маиший шароитларини яхшилаш ва уларнинг ишлашлари ҳамда дам олишлари учун қулай шарт-шароитлар яратиб беришга интилиб келмоқда. Ишлаб чиқариш бригадалари автомашиналар, автокранлар, чуқур қазилар машиналари, махсус ускуналар, автолабораториялар ва кичик механизациялашган техникалар ҳамда асбоб-ускуналар билан тўла таъминланган. Ҳар бир бригадада сув идиш учун фойдаланиладиган термослар, овқатланиш учун зарур идиш- товоқлар, сочиқлар, совунлар ва аптечкалар бор. Шеробод ва Жарқўрғон туманлари электр тармоқлари ва Термиз подстанциясида сауналар ишлаб турган ҳолда бўлимларда ҳам иссиқ сув ва совуқ сув билан ишлайдиган душлар қурилиб, улардан унумли фойдаланиб келинаёпти. Барча бўлинмалар (Сариосиё, Шўрчи, Қумқўрғон, Ангор, Қизириқ, Шеробод ва Бойсун туманлари электр тармоқлари) да бир хил типдаги ишлаб чиқариш устахоналари қурилган бўлиб, бу устахоналарда ишчи - ходимларнинг ишлашлари учун ҳамма шарт-шароитлар яратиб берилган. Вилоятимизнинг туманларида электр тармоқлари ходимлари учун турар жойлар қурилиб фойдаланишга топшириш бошланди.

Бу уй - жойларни қуриш ва қурилган уйларни ҳар йили қайта таъмирлаш учун катта маблағлар ажратиб келинди. 1984 йилда Қизириқ туманида йигирма квартирали, 1987 йили Бойсун туманида йигирма квартирали ва Термиз шаҳрида 1990 йили қирқ хонадонга мўлжалланган уй-жойлар қурилиб шу жамоа ишчи- ходимларига фойдаланиш учун топширилди. Бундан ташқари Денов туманида бир юз қирқ ўринли, Термиз шаҳрида икки юз саксон ўринли болалар боғчаси қурилиб ишга туширилди. Термиз шаҳрида электрлаштириш тармоқлари ходимлари учун катта ошхона ҳам қуриб

фойдаланишга топширилди. Жамоа меҳнаткашлари ва оилаларининг ақлий ҳамда жисмоний дам олишлари учун ёз ойларида шу электр тармоғининг Учқизил сув омбори ёнида жойлашган «Энергетик» дам олиш маскани хизмат кўрсатиб келаяпти.

Бу дам олиш маскани биноси алоҳида хоналар, совутгичлар ва бошқа қулайликлар билан жиҳозланган бўлиб, бу ерда дам олувчилар кунига уч маҳал озиқ- овқат билан таъминланган. Бу дам олиш масканида балиқ овлаш ва турли хил спорт ўйинлари билан шуғулланишга шароит яратилган. Ҳар йили Сурхондарё электр тармоқлари жамоаси ишчи ходимлари Республикамизнинг турли жойларида даволаниш ва дам олиб келишлари учун, уларнинг фарзандлари эса ёзги дам олиш оромгоҳларида дам олишлари учун йўлланмалар билан таъминланиб келинмоқда. Сурхондарё электр тармоқлари жамоаси ишчи ва ходимлари ҳар доим спорт ва бошқа маданий тадбирларга ҳурмат билан ёндошиб келмоқдалар.

Бундан кўзланган асосий мақсад жамоа ишчи ва ходимларини жисмоний бақувват қилиш, уларнинг меҳнатга бўлган қобилиятини ўстириш ва қайта тиклашдир. Сурхондарё электр тармоқлари жамоаси ишчи ва ходимлари бир қанча спорт ўйинларида иштирок этиб келаяпти, корхона хизматчилари ўртасида жисмоний тарбия ва спортга бўлган қизиқиш анча ўсган. 1981 йили Сурхондарё электр тармоқлари корхонаси директори Панжи Раҳмонқулов раҳбарлигида жамоа спорт кенгаши ташкил қилинганди. Спорт кенгашининг мақсади аввало тақвим иш режаси бўйича барча ишчи ва ходимларнинг жисмоний тайёргарлигини амалга ошириш учун ҳаракат қилишга қаратилган.

Сурхондарё электр тармоқлари жамоаси ишчи ва ходимлари барча спорт турлари бўйича вилоят, шаҳар спорт ташкилотлари, вилоят касаба уюшмалари бирлашмаси ташкил қилган оилавий қувноқ стартлар ва бошқа қатор спорт ўйинларида жамоа спорт кенгаши ташкил қилган спорт мусобақаларида жамоа ишчи-ходимлари ва уларнинг

фарзандлари ҳам мунтазам равишда спорт ўйинларида қатнашиб келмоқдалар. Сурхондарё вилояти электр тармоқлари музейи тўпламларида жисмоний тарбия ва спорт, соғломлаштириш йўналишида олинган фахрий ёрлиқлари ва бошқа мукофотлари ўз аксини топган.

1995 йилда Сурхондарё электр тармоқлари корхонаси ходимларининг соғлигини янада мустаҳкамлаш учун 1-сонли Термиз шаҳар касалхонаси ёнида тармоқ ходимларининг ётиб даволанишлари учун шифохона хоналари таъмирлаб берилди. Марказий ишлаб чиқариш биносининг ҳовлисида ҳозирги замон услубида даволайдиган поликлиника таъмирланиб ишга туширилди. Бу поликлиникадаги тиббиёт хизматидан тармоқ ходимлари имтиёзли фойдаланиб келишяпти. Вилоят электр тармоқлари корхонасида спорт ишларини жонлантиришда Лев Николаевич Ким, Мусурмонқул Аноров, Чапай Мамедович Хўжаев, Леонид Маркович Лерман, Валерий Иосифович Путин, Виктор Федорович Тюрин, Зоя Николаевна Огневая, Жамила Норовна Худякова, Холиса Қурбоновна Ҳакимова ҳамда Любовь Григорьевна Морозоваларнинг хизматлари катта. Электр тармоқлари жамоаси доимий равишда ўз севган машғулотлари - спорт мусобақаларини ўтказишга ва уни янада ривожлантиришга ҳаракат қилмоқдалар.

1995 йили волейбол бўйича Термиз шаҳар биринчилигида Термиз давлат университетининг жамоаси биринчи ўринни Сурхондарё электр тармоқлари жамоаси иккинчи ўринни қўлга киритди. Сурхондарё вилояти электр тармоқлари корхонаси маъмурияти ўз ишчи- ходимларини ижтимоий ҳимоя қилишни бугунги куннинг асосий ишига айлантириб олган.

6. Сурхондарё энергетикасини тузиш, ривожлантириш ва мавқеини оширишда раҳбарлар фаолияти.

Сурхондарё воҳасида жойлашган энергетика тизимидаги электр қурилмалари, электр ускуналари, ҳаво ва кабел электр узатиш йўллари ҳамда барча электр хўжалиklarини қуриш, ишга тушириш, уларга техник хизмат кўрсатиш, уларни соз ҳолда сақлаб туришга эришиш, етказиб берилган электр энергиядан оқилона фойдаланиш ва истеъмолчиларга етарли электр энергия етказиб беришда сидқидилдан меҳнат қилиб, корхонани бошқариб келган раҳбарларни эслаб ўтиш ҳам фарз, ҳам қарз деб ҳисоблаб, қуйида улар ҳақида маълумот беришга ҳаракат қилдик.

т/р	Фаолият йиллари	Директор Ф.И.Ш.	Бош муҳандис Ф.И.Ш.	Директорнинг энергия назорати муовини	Директорнинг капитал қури- лиш, умумий масалалар бўйича муовини
1	2	3	4	5	6
1	1963 йил	Кван А.В	Дюсенов.Э.Д	-	-
2	1965 йил	Черторинский А.С	Лерман Н.В	Мирзохидов М	Дрындин В.А
3	1969 йил	Лерман Н.В	Хадиров Б.Х	Мирзохидов М	Дрындин В.А
4	1972 йил	Мосейкин Г.М	Хадиров Б.Х	Мирзохидов М	Дрындин В.А
5	1980 йил	Раҳмонкулов П.А	Хадиров Б.Х	Долгин И.И	Мелибоев А
6	1986 йил	Раҳмонкулов П.А	Хадиров Б.Х	Тўраев Т.О	Тюрин В.В
7	1990 йил	Раҳмонкулов П.А	Хадиров Б.Х	Абдуллаев Ш.Н	Тюрин В.В
8	1996 йил	Раҳмонкулов П.А	Хадиров Б.Х	Хўжамуродов Д.Т	Тюрин В.В
9	1998 йил	Хадиров Б.Х	Сатторов З.Б	Тўраев Т.О	Чўтбоев А
10	1999 йил	Сатторов З.Б	Кўзиев Х	Тўраев Т.О	Рўзикулов С
11	2002 йил	Сафаров Ф	Бердимуродов О	Абдулазизов Б	Рўзикулов С
12	2004 йил	Нуралиев Р.М	Шайматов К	Хўжамуродов Д.Т	Исмоилов Р
13	2005 йил	Абдулазизов Б	Холмўминов М	Усанов С	Мавлонов А
14	2007 йил	Файзиев А	Икромов М	Жумаев М	Аноров Х
15	2008 йил	Икромов М	Чоршанбиев Ш.Х	Жумаев М	Аноров Х
16	2009 йил	Каримов Б.Н	Чоршанбиев Ш.Х	Ҳакимов Р.А	Аноров Х

17	2010 йил	Қўзиев Х.Т	Чоршанбиев Ш.Х	Раҳимов У.С	Жумакулов Ю
18	2012 йил	Раҳимов У.С	Чоршанбиев Ш.Х	Ҳақимов Р.А	Жумакулов Ю
19	2015 йил	Ҳақимов К	Шайматов Н	Бекназаров И	Жовлиев А

Ҳадиров Баҳром Ҳайруллаевич 1963 йилда диспетчерлик хизматида иш бошлаб, ўзининг билими ва принципиал характерга эга бўлганлиги боис 1969 йилда бош муҳандис вазифасини бажарувчи лавозимига тайинланди. 1969 йилдан 1998 йилгача Сурхондарё электр тармоқларида бош муҳандис лавозимида фаолият юритиб, 30 йил давомида вилоятда қурилиб ишга туширилган ҳар хил кучланиш ва ҳар хил қувватдаги 100 дан ортиқ умумий қуввати 2500000 кВт дан юқори подстанциялар ва 4 минг км.дан узоқ ҳар хил кучланишдаги ХЭУЙни қуришда бошчилик қилди. 1999 йилда корхона директори бўлиб, нафақага чиқди ва ҳозирги кунда ҳам вилоят энергетика тизимида 50 йилдан ортиқ муҳандис ва раҳбар бўлиб иш фаолиятини давом эттираётган ягона мутахассис ҳисобланади.

Сатторов Зокир Бозорович 1940 йилда Термиз туманида туғилган. 1971 йилдан Сурхондарё электр тармоқларида хавфсизлик техникаси муҳандислигидан иш бошлаб, 1974 йилда Термиз туман электр тармоғи бошлиғига ўтказилди. Иш даврида ўз билими ва принципиал характерини намоиш қилиб 1978 йилда вилоят электр тармоқлари бош муҳандисининг ўринбосари лавозимига кўтарилди. Фаолияти даврида ҳар бир ходимга техника хавфсизлиги қондасини чуқур ўргатиш, маъносини тўғри тушунтириш, иш жойини тўлиқ хавфсиз ҳолатда тайёрлаш, жавобгар шахсларнинг масъулиятини ошириш, қўл остидаги ходимларнинг уста, муҳандис ва раҳбарлар томонидан текширилиб борилишини доимий назоратга олган Зокир Бозорович Сурхондарё электр тармоқларида бахтсиз ҳодисаларнинг келиб чиқиши олдини олишда ўз тажриба ва насиҳатларини аямасдан, барча туман электр тармоқларида олиб борилган кенг кўламли ишларда асосий йўлбошчи бўлди. 1998 йилда вилоят бош

муҳандиси, 1999-2002 йилда Сурхондарё ЭТ АЖ директори вазифаларида ишлаб жамоада ўз ўрнини топиб, 2011 йилгача ёшларга устозлик қилиб келди, ҳозир нафақада.

Раҳмонқулов Панжи Амиркулович

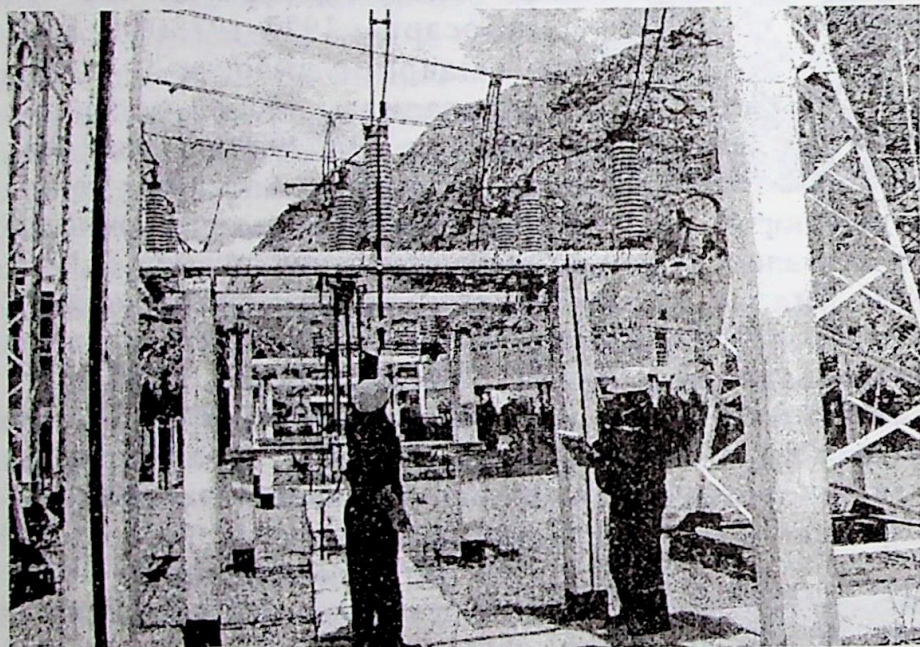
1944 йилда Термиз шаҳрида туғилган. 1969 - 1970 йиллари Термиз шаҳар электр тармоқларида уста вазифасида иш бошлади. 1970-1972 йиллари Термиз шаҳар электр тармоқларида бош-лиқ ўринбосари, 1972-1978 йиллари Сурхондарё вилояти электр тармоқларида бош муҳандис ўринбосари, 1978-1980 йиллари собиқ вилоят партия қўмитасининг саноат ва транспорт бўлими ходими, 1980-1998 йиллари Сурхондарё вилояти электр тармоқлари корхонасининг директори, 1998-2001 йиллари ушбу корхонанинг бош муҳандиси ўринбосари, 2001 йилда Сурхондарё магистрал электр тармоқлари корхонаси бош муҳандиси лавозимига тайинланган. Раҳмонқулов Панжи Амиркуловичнинг меҳнати қадрланиб «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган саноат ходими» фахрий унвони ва «Ўзбекистон энергетиклар фахрийси» медали билан тақдирланди.

Ҳакимов Амиркул

1943 йилда Туркменистон Республикаси Чоржўй туманида туғилган. Ўз фаолиятини Сурхондарё электр тармоқларида 1967 йилдан тезкор чиқиш бригадаси ҳайдовчиси, электр косиб вазифаларидан бошлаб, 1971 йилда 0,4-10 кВ лик электр тармоқларига хизмат кўрсатиш устаси вазифасига ўтказилди. 1972-1983 йилларда вилоят сув насослари бошқармасида муҳандис, участка

бошлиғи ва бош муҳандис вазифасини бажарувчи бўлиб фаолият кўрсатди. 1984 йилдан 2011 йилгача Термиз подстанция устаси, бошлиғи ва подстанциялар хизмати бошлиғи лавозимларида сидқидилдан меҳнат қилгани учун 2011 йилда 68 ёшда ҳурмат ва эҳтиром билан нафақага кузатиб қўйилди. Меҳнат фаолияти даврида «Ўзбекэнерго» ДАК ва Сурхондарё электр тармоқларининг мукофотларига сазовор бўлиб, «Ўзбекистон энергетикаси фахрийси» унвонига эришди.

7. Сурхондарё энергетикасини тузиш ва ривожлантириш фидойилари ва фаоллари.

“Рўзингни сот, рўшно ол”, дейди халқимиз. Дарҳақиқат хонадонимиз нурафшон бўлса, кўнглимиз ҳам, дилимиз ҳам ёришиб кетади. Агар бир соат электр энергияси бўлмаса, ўзимизни қаерга қўйишни билмасдан, хунобимиз чиқиб асабни чарчатамиз, шу дамларда кундалик ҳаётимизда электр энергиясининг роли нақадар кучли эканлигини сезамиз. Шундай экан, бугунги кунда фаровонлигимизга хизмат қилаётган, қолаверса юз минглаб корхона ва ташкилотларнинг, завод ва фабрикаларнинг бир маромда ишлаб туришини таъминлаётган ҳамда 2,5 миллион кишининг уйини ёритиб беришга хизмат қилаётган вилоятимиз нурчилари - халқ фидойиларини ҳурмат билан тилга олиш ҳам фарз, ҳам қарзидир.

Бугунги кунда мамлакатимиз мустақиллиги шарофати туфайли халқимизнинг асрий орзуси бўлмиш мутлақ суверен, истиқлол ва истиқбол йўлидан бораётган халқнинг ҳар жабҳадаги саъй — ҳаракатлари тобора жўш урмоқда. Ана шу яратувчанлик ва бунёдкорлик ишларида Сурхондарё электр тармоқларининг кўп сонли энергетиклари ҳам баҳоли қудрат меҳнат қилишаяпти. Улар электр нурининг инсон ҳаётида нақадар аҳамиятли ва зарур эканлигини дилларига жо қилган ҳолда кечаю кундуз сергакдирлар.

Вилоятимизнинг барча электр энергияси истеъмолчиларини нур билан таъминлаш борасида самарали меҳнат қилиб келган жонкуяр фахрий энергетикларимиз ва илғорларимиз билан бир умр фахрланамиз. Меҳнатда ўрнатилган кўрсаткичларимизни тарбиялашда фидокорлик кўрсатган раҳбар, муҳандис, ишчи ва хизматчиларимиздан қуйидагилар давлатимизнинг турли хил даражадаги мукофотларига сазовор бўлдилар.

Раҳбарлардан Хадиров Баҳром Хайруллаевич мустақил давлатлар ҳамкорлиги (МДХ) энергетикаси тизими аълочиси, Раҳмонқулов Панжи Амиркулович Республикада хизмат

кўрсатган саноат ходими, МДХ энергетикаси фахрийси, Сатторов Зокир Бозорович «Дўстлик» ордени соҳиби унвонларига эга бўдилар.

“Ҳурмат белгиси ордени” нишондорлари: Бойсундан Абдурахимов Раҳмат, Термиздан Аҳмедов Қаям, Крашенинников Александр ва Бичковский Валерий Львович.

“II даражали Меҳнат шуҳрати” ордени нишондорлари: Шерободдан Остонов Тошнӣз, Термиз шаҳридан Агафонов Виктор.

“III даражали Меҳнат шуҳрати” ордени нишондорлари: Термиз туманидан Мадалиев Акбар, Темиз шаҳридан Агафонов Виктор, Шерободдан Остонов Тошнӣз.

“Меҳнатда кўрсатган ўрнаклари учун” медали нишондорлари: Термиз шаҳридан З. Бойко ва Г. Исмоилова, Бойсундан К. Қурбонов, Т. Қаямов, А. Орипов, Х. Жабборов.

Шўрчидан А. Норматов, Деновдан Р. Мавлонов, Г. Ибрагимова.

“Шавкатли меҳнати учун” медали нишондорлари: Бойсундан Р. Одиноев, Сариосиёдан Б. Нуоров, Х. Баратова ҳамда Деновдан Ш. Содиқов.

Ҳурматли фахрийларимиз:

Термиз шаҳридан Тюрин Виктор Фёдорович, Бичковский Валерий Александрович, Турутин Пётр Васильевич, Ҳакимов Неъмат Раҳматуллаевич, Ревайкин Василий Николаевич, Кирюшев Завдат Губаевич, Долгин, Иосиф Исаевич, Мухторов Шавкат Мустақимович, Ҳакимов Тошбой Ҳакимович, Дулина Палина Василевна, Осичкин Борис Михайлович, Муаззам Холмуродова, Прядилин Владимир Кузьмич, Содиқов Фанил Саидович, Амир Ҳакимов, Тўра Низомов.

Деновдан Аллабердиев Бекмурод, Муротов Ислон, Ким Лев Николаевич, Қаҳҳоров Хидир ҳожи, Арзи Нормуродов, Норманов Холмўмин, Шукуров Хўжаназар, Бойназаров Темир, Худойбердиев Темир, Жўраев Холиёр, Назаров Ҳазрат, Шапенков Григорий, Азимов Баҳрулло.

Сариосиёдан Мурзабоев Малик, Муждабаев Февзи, Биккин Федя, Ҳасанов Абдуғаффор.

Бойсундан Абдурахимов Раҳмат ҳожи, Насруллаев Қудратбек, Чўтбоев Зиёд, Абишов Рашид, Қобилов Азиз, Раҳматов Қаҳҳор, Абдурахимов Аҳад, Раҳмонов Тоҳир, Орипов Равшан, Ҳусанов Усмон, Рўзиев Муҳаммад, Субҳанов Жамол.

Шерободдан Абдурахмонов Жанон, Раҳмонов Жўра, Норбоев Рашид, Рўзиев Тоир, Раҳмонов Хуррам, Ҳожиев Йўлдош, Хуррамов Тошмат, Фуломонов Нозим, Суропов Собир, Жамолов Ражаб, Салимов Жовли.

Шўрчидан Мирзаев Эшбой, Ибрагимов Расиқ, Қурбонов Назар, Нурматов Абдурахмон, Амиркулов Абдулла, Дўстбеков Омон, Бакиров Омон, Боймуродов Омон, Ибрагимов Файзулла, Мирзаев Йўлдош.

Қумқўрғондан Тўраев Саттор, Комилов Равил, Тоғаев Хушбоқ, Черова Анна, Хуррамов Холиқ, Раҳимов Соат, Рўзиев Жўра.

Қизириқдан Бобомуродов Ураздавлат, Бобомуродов Эшдавлат.

Термиз туманидан Мадаминов Тўхташ, Воҳидов Ҳамза, Усанов Собир.

Жарқўрғондан Турғунбоев Азиз, Эшмуродов Норбой.

Ангордан Аҳмедов Маҳмуд.

Нурчи деган шарафли касбни адо этаётган ҳозирги энергетика жонкуярлари бўлмиш қуйидаги ҳамкасбларимизнинг ишига барака тилаб уларга миннатдорчилик билдирамиз.

Термиз шаҳридан Шайматов Назар, Бўриев Зафар, Аннакулов Ҳамро, Яфарова Галя, Шайматов Қурбон, Казиева Барно, Ҳакимов Ҳамза, Одинаев Абдужаббор, Жумаев Мамарасул, Ҳакимов Равшан, Камолов Абдуғаффор, Очилдиев Бахтиёр, Сатторов Шароф, Ойназаров Рашид, Мерганова Ойқиз, Абдувалиева Санобар, Норкулов Ражабали, Қулматов Эркинлар ёшларга ўрнак бўлиб келмоқда. Ёш кадрлардан Девонов Комил, Шамсиддинов Маъруф, Жумаев Ҳофиз, Аминов Фарҳод, Шобердиев Акмал ва Тўраев Ўткирлар энергетиканинг етук кадрлари бўлиб етишишига ишонамиз.

Узундан Самадов Бўри, Фозилов Акбар.

Сариосиёдан Мажидов Жамил, Кўчаров Маҳмуд.

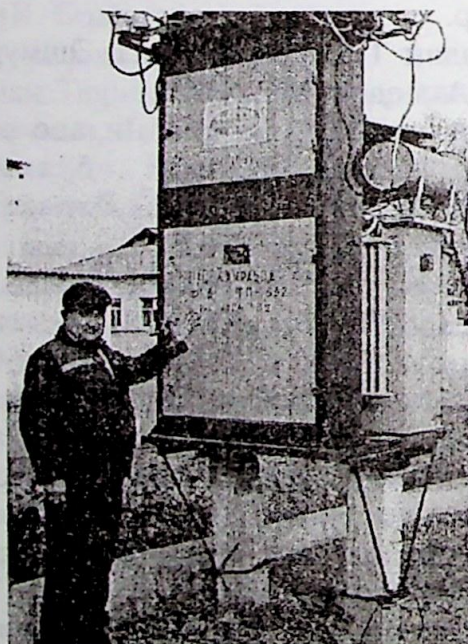
Бойсундан Аҳмедов Файзулло, Аминов Олим, Зиёев Рустамхон, Сафаров Сайфиддин, Абдурахимов Нурулло хожи.

Шерободдан Темиров Маматрахим, Боймуродов Ҳаким, Мустафоев Холмирза.

Шўрчидан Сардоров Абдувоҳид, Ҳожикулов Бобохон, Азизова Фарида, Пардаев Ўрол, Маманов Тошқул, Шоймардонов Эшонқул, Сувонқулов Холмирза, Юлдошев Ўткир, Чориев Худойберди, Тангиров Гулбой, Абдуллаева Замира.

Музрабоддан Умаров Парда, Эшбоев Вайс, Абдулазизов Бозорқул.

Деновдан Кароматов Амирқул, Норов Асад, Каранбаев Парда, Раҳмонов Мамашариф, Масимов Файзулло, Шарифуллин Наил, Хўжаев Алихўжа, Раҳматуллаев Файзулло, Ҳакимов Маҳмуд, Норов Иззатулла.

Қумқўрғондан Ўсаров Абдужаббор, Кенжаев Бозор, Бозоров Ҳайдар, Шукуров Жўра, Юнусов Жўра, Болтаев Эшмурод, Исломов Ҳабибулло, Узоқов Алиқул, Тўраев Оқбой, Худойбердиев Неъмат, Қулбоев Баҳодир.

Жарқўрғондан Худойқулов Омон, Жўраев Абдулло, Хмирёв Александр.

Қизириқдан Бобомуродов Эшдавлат, Худойқулов Мамаюсуф, Умиров Абдусаттор.

Бандихондан Қўшоқов Курбон.

Олтинсойдан Жумақулов Юсуф, Назиров Шоймардон, Насриддинов Чори, Алимов Абдусамад.

Юқоридаги ўз касбининг фидойиларига бағишлаб, шоир Нормурод Нарзулланинг ушбу тўртлигини келтиришни жоиз топдик.

Кимдир ер талашар, талашар — дунё,

Талаша-талаша қабрга киради у.

Кимдир нур улашар, улашар — зиё,

Улаша-улаша эл қалбига киради у.

8. Энергетиклар сулоласи — Нурчиларнинг келажаги учун муқаддасдир

Мустақил ватанимизнинг гўзаллашиб, ҳаётимизнинг барча жабҳаларида сермазмун ҳолатни ўзида акс эттириб, янги давр билан ҳамнафас, муаммоларни ечишда кўмақдош, ҳамфикр ҳамда маданий ва маънавий бойлигимиз бўлган Мустақил Республикамизнинг тараққиёти юксалишида ўзининг камтарона ҳиссасини қўшишга ҳаракат қилиб келаётган оилавий нурчилар сулоласига таъзим қилиб, уларни кейинги авлодларга таништирмаслик биз томондан кечириб бўлмас хато бўлар эди.

Термиз шаҳридан Ҳакимовлар сулоласи (Ҳакимов Тошбой ака, Ҳакимов Амир ака, Ҳакимов Ҳамза, Ҳакимов Равшан).

Шайматовлар сулоласи (Шайматов Ашурали, Шайматов Курбон, Шайматов Назар, Шайматова Рўзихол).

Денов туманидан Тўраевлар сулоласи (Тўраев Тоштемир, Тўраев Оқбой, Тўраев Шерали, Тўраев Илҳом).

Қўзиевлар сулоласи (Қўзиев Ҳасан, Қўзиев Ҳусан, Қўзиев Шухрат, Қўзиев Жўрабек, Қўзиев Алишер ва Қўзиев Яҳёбеклар).

Ичўрчи туманидан Мирзаевлар сулоласи (Мирзаев Эшбой, Мирзаев Юлдош, Мирзаев Юсуф, Мирзаев Олим ва Мирзаев Баҳриддинлар).

Бойсун туманидан Абдурахимовлар сулоласи (Абдурахимов Раҳмат хожи, Абдурахимов Салом, Абдурахимов Нурулло хожи).

Қумқўрғон туманидан Холмўминовлар сулоласи (Холмўминов Мамарасул, Холмўминов Усмон, Холмўминов Абдусалом).

9. Электр энергетикасида давлат назоратини олиб бориш.

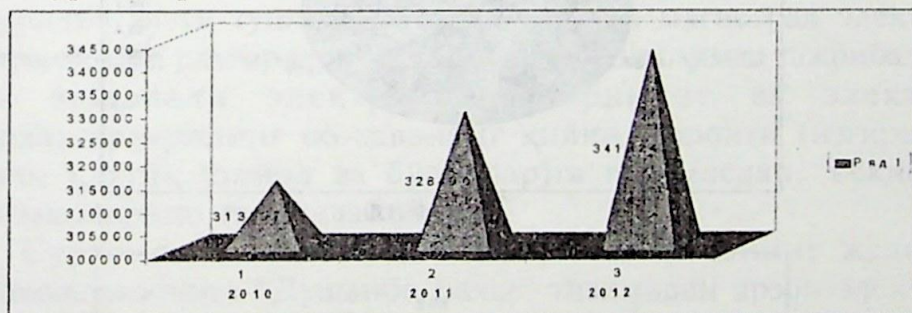
Электр энергетикасида назорат олиб бориш, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 24 февралдаги 94 – сонли Қарори билан ташкил этилган «Ўздавэнергоназорат» Давлат агентлиги ва унинг вилоятлардаги ҳудудий бўлинмаларига юклатилган.

Электр энергетикасида назорат бўйича давлат агентлиги «Ўздавэнергоназорат» электр энергияси ишлаб чиқариш, узатиш, сотиш ва истеъмол қилиш, кўмир қазиб олиш ва сотиш соҳасида давлат бошқаруви органи ҳисобланади.

«Ўздавэнергоназорат» агентлигининг электр энергияси ишлаб чиқариш, узатиш, сотиш ва истеъмол қилиш, кўмир қазиб олиш масалалари бўйича ўз ваколатлари доирасида қабул қилинган қарорлари давлат ва хўжалик бошқаруви органлари жойлардаги давлат ҳокимияти органлари, мулкчилик шаклларида қатъий назар, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар томонидан бажарилиши мажбурий ҳисобланади. 2001 йил 1 июлдан ташкил этилиб, ўз фаолиятини бошлаган «Ўздавэнергоназорат» Давлат инспекцияси Сурхондарё ҳудудий бўлимини қуйидагилар бошқариб келмоқда:

Т/р	Иш фаолияти саналари	Фамилияси, исми, шарифи	Изоҳ
1	2001-2007	Абдуллаев Шербой Нарзуллаевич	Жарқўргондан
2	2007-2008	Хўжамуродов Давлат Тўраевич	Кумқўргондан
3	2008-2009	Мирзаев Чори Абдуллаевич	Бойсундан
4	2009-2010, июн	Жабборов Абдуқайом Жабборович	Тошкентдан
5	2010 йил давомида Июн-декабрь	Маҳмадўстов Рашид Аҳмедович	Қашқадарё вил. Чироқчи тум.
6	2011 йил январдан сентябргача	Номозов Эркин Эшонқулович	Қашқадарё вил. Қамаши тум.
7	2011 йил сентябр ойи- дан бошлаб	Ҳамдамов Умидулло Сайдуллаевич	Музроботдан

Сурхондарё вилоятидаги маиший истеъмолчилар сони

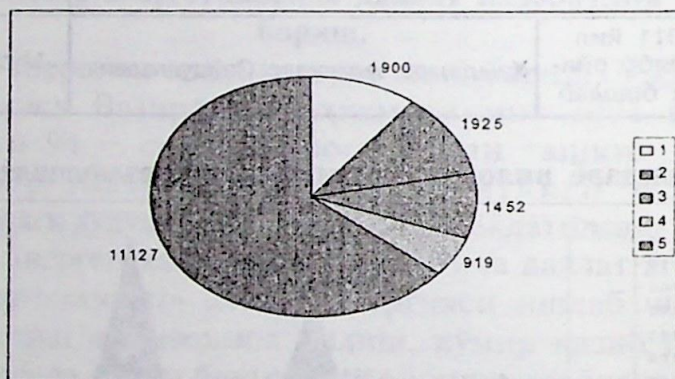

Жамоа аъзолари давлатимиз раҳбарлари томонидан энергетика тизimini ривожлантириш ва модернизация қилиш ҳамда қўллаб қувватлаш мақсадида белгиланган чора-тадбирлар, қабул қилинаётган қарорларни ўз вақтида бажариб келишмоқда. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 05.06.2009 йилдаги «Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилиш тизimini такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги 150-сонли Қарори асосида вилоят ташкилоти

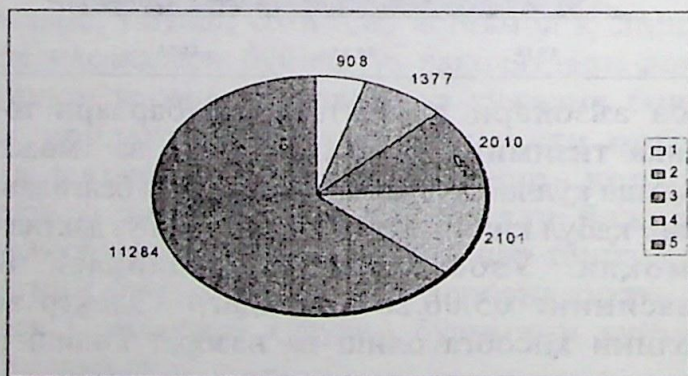
ва корхоналарида замонавий электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизими – АСКУЭ тизимига ўтиб ишлаш йўлга қўйилган.

«Ўздавэнергоназорат» Давлат инспекцияси, Сурхондарё бўлимида Мирзаев Чори Абдуллаевич, Абдуллаев Нурмамат Хайруллаевич, Ҳайдарова Дилбар Тўхтасиновна, Муродов Илҳом ва Ашуров Отабек каби жонқуяр ишчи ходимлар ушбу ташкилотнинг мавқеини юксалтиришда сидқидилдан меҳнат қилиб келмоқдалар.

Вилоят истеъмолчиларига электр энергияси етказиб бериш диаграммаси (қизил рангда кичик ва ўрта бизнес, сариқ рангда қишлоқ хўжалиги, яшил рангда бюджет, кўк рангда саноат истеъмолчилари сони кўрсатилган)

2010 йил

2013 йил

10. Жанубий магистрал электр тармоқлари корхонаси

Ушбу жамоа Сурхондарё вилояти ҳудудида жойлашган “Сурхон-500”, “Денов-220”, “Шеробод-Насос-220”, “Гулча-220” ва “Аму-220” подстанцияларидаги электр қўшилмаларига ва шу подстанцияларни бир-бирига боғлаб турувчи кучланиши 220 кВ ва 500 кВ бўлган ҲЭУЙнинг барча элементларига техник хизмат кўрсатади, модернизация ва реконструкция ишларида бош-қош бўлиб, Сурхондарё вилоятида истеъмолчиларга сифатли ва узлуксиз электр энергияси етказиб беришда асосий корхона ҳисобланади.

Вилоятимизда саноатнинг пахта тозалаш, мой ишлаб чиқариш, ипакчилик, тикувчилик, виночилик ва мева консервалари тайёрлаш соҳаларини ривожлантириш, шунингдек, қишлоқ хўжалик машиналари ва минерал ўғитлар ишлаб чиқарадиган корхоналар қуриш, кончилик, тошкўмир қазиб чиқариш, нефть ва газ саноатини ривожлантириш ишларининг жадал олиб борилишида юқори кучланишли электр ҳаво узатиш йўли ва подстанцияларнинг қурилиб ишга туширилишида Жанубий магистрал электр тармоқлари раҳбарлари, муҳандис — техник ҳамда тажрибали ва малакали электромонтёрларининг ва электр чилангарларининг об-ҳавонинг қийин шароити (изгирин қор, қаттиқ шамол ва бўронлар)га қарамасдан беқиёс хизматларини таъкидлаб ўтамыз.

Сурхондарё вилоятида электрлаштиришнинг жадал ривожланишига “Душанбе-Вахш” тизимидан арзон электр энергияси олишнинг иложи борлиги асос бўлди. Боботоғ, Бандихон, Қизириқ ва Музробод даштларини суғориш учун насос станцияларнинг ишлаши оқибатида чўлда боғлар яратилди. Шу йили кучланиши 220 кВ бўлган “Регар — Денов - Шеробод” умумий узунлиги 126,5 км. бўлган юқори кучланишли ҳаво электр узатиш йўли, Денов шаҳрида қуввати 20 минг кВа ли “Шеробод-Насос” ПСида 63 минг кВа ли трансформатор ўрнатилди. Воҳамизнинг Денов, Шарғун, Сариосиё туманлари “Душанбе-Вахш”

гидроэлектростанциясидан электр энергияси ола бошлади. 1966 йилда Термизда, Жарқўрғонда, Шерободда, Ангорда умумий қуввати 42,6 минг кВа бўлган подстанция ва уларни электр энергияси билан таъминлайдиган умумий узунлиги 149 км. бўлган 110 кВ юқори кучланишли ҳаво электр узатиш йўли қурилиб ишга туширилди. Узунлиги 2800 км.дан ортиқроқ 0,4-6-10 кВ.ли ҲЭУЙ ва 5000 донадан ортиқ трансформатор пунктлари қурилиб ишга туширилди.

1969 йили Термиз, Сариосиё, Жарқўрғон туманлари ва 1970 йилнинг охирига келиб Шеробод, Бойсун, Музробод туманлари ҳам тўла электрлаштирилиб, вилоят энергетикаларининг катта ғалабаси билан электрлаштириш таомланди.

1970 йилга келиб вилоятимизни “Душанбе-Вахш” энерготузилмасидан қабул қилган электр энергияси ҳажми 288,2 млн.кВт/соат ни ташкил этди.

Энергетикалар олдидаги кейинги муҳим муаммо, яъни, истеъмолчиларга сифатли электр энергияси етказиб бериш электр тармоқлари, электр ускуналарини эксплуатация қилиш маданиятини ошириш, электр энергиясини узатиш тармоқларининг мустаҳкамлигини ошириш борасида кенг кўламли ишларни олиб бориш эди. Шу мақсадда кучланиши 220 кВ бўлган “Регар-Шеробод-Насос” подстанциясини боғлайдиган ҳаво электр йўлининг 2-навбати, Жарқўрғон тумани ва Қизириқ массивидаги янги қурилган совхозларнинг аҳолисини ичимлик суви билан таъминлайдиган насос станцияси учун кучланиши 35/6 кВ бўлган подстанция Музробод, Шеробод туманларида ташкил топган чўл совхозларини электр энергияси билан таъминлайдиган ҲЭУЙни қуриб ишга тушириш эди.

1971 йил “Шеробод-Насос” подстанциясида қуввати 63 минг кВа ва 16 минг кВа лик трансформаторнинг 2-навбати, Қумқўрғон туманида қуввати 10 минг кВа лик трансформатор билан уни улайдиган 110 кВ ли ҲЭУЙ, 1972 йилда Аму-Занг каналидан сув тортадиган насос станцияларни электр энергияси билан таъминлашга

мўлжалланган, кучланиши 110 кВ бўлган «Аму-Занг-1» подстанцияси ишга туширилди.

1975 йилга келиб “Шеробод-Насос” ПС сида қуввати 60 минг кВа бўлган 5-трансформатор ишга туширилди.

1976 йилда эса қуввати 220 кВ бўлган 2 та электр ҳаво йўли истеъмолчиларга яқин бўлган Жарқўрғон туманидаги “Южная” ПС си қурилиб, қуввати 63 минг кВа лик трансформатор ишга туширилди, бу эса энергияни кўп қабул қиладиган вилоятнинг жанубий туманларини сифатли электр энергияси билан таъминлаш масаласини ҳал қилди.

1976 йилда эса кучланиши 220 кВ бўлган 2 та электр ҳаво узатиш йўли “Жарқўрғон-Госграница” номи билан Аму-Занг 2 кўтарма машина насос станцияси Аму-220 ПС сига қурилиб, 1980 йилда Аму ПС да вилоятимизда қуввати 200 минг кВа бўлган энг катта трансформатор ПС си қурилиб ишга туширилди ва ПС нинг 2-навбати, 200 минг кВа лик трансформатори эса 1987 йили ишга тушди.

1977 йилда “Регар-Шеробод-Насос” ПС сининг улайдиган кучланиши 220 кВ бўлган узунлиги 128 км. ҲЭУЙнинг 2-навбати қурилиб фойдаланишга топширилди.

Вилоятнинг шимолий туманларида электр энергияга бўлган талабни қоплаш учун Сариосиё туманида кучланиши 220 кВ бўлган “Гулча-Дибдам” ПС сининг 2-қуввати 63 минг кВа лик трансформатор 1987 йилда ишга туширилди.

1984 йили кучланиши 110/10 кВ бўлган “Ҳайратон” ПС си қурилиб, иттифоқ миқёсида Афғонистон Республикасига 10 кВ ли кабел электр тармоғи орқали электр энергиясини узатишдек муҳим вазифа ҳал қилинди.

1988 йилда кучланиши 500 кВ бўлган Л-508 диспетчерлик номи билан узунлиги 162,3 км бўлган “Регар-Сурхон” ҲЭУЙ қурилди. 1990 йилда “Сурхон-500” кВ ПС сида умумий қуввати 501 минг кВа бўлган трансформатор ишга туширилди.

Энергетиклар учун унча катта бўлмаган муддат 1980-1994 йиллар ичида кучланиши 35-500 кВ бўлган ПС ларнинг сони 59 дан 129 тагача кўпайди, уларнинг умумий қуввати 842,6 минг кВ га етказилди.

Воҳамиз энергетикасида ўтган 50 йил ичида ҳар йилги тармоқларнинг ўсиши 250-300 км ташкил этди. Бу юксалиш 1963 йилдаги кўрсаткич билан таққосланса, йиллик ўсиши 27-28 мартани ташкил қилади.

Энергетикада бозор ислохотларини чуқурлаштириш мақсадида, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 22.02.2001 йилдаги Фармонида мувофиқ Энергетика ва электрлаштириш вазирлиги бекор қилинди ва «Ўзбекэнерго» ДАК ташкил этилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳамасининг 2001 йил 24 февралдаги «Ўзбекэнерго» ДАК фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори ва «Ўзбекэнерго» ДАК нинг 2001 йил 31 майдаги 132-сонли буйруғига асосан «Жанубий магистрал электр тармоқлари корхонаси» ташкил этилди.

2009 йилда вилоятда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 26.06.2009 йилдаги қарорига асосан «Ғузур-500» ва «Сурхон-500» ПС лари орасида 197 км.лик, 500 кВ ли ҳаво электр узатиш тизими қуриш ва «Сурхон-500» ПС да АТ-2 501 минг кВа қувватдаги 2-навбат трансформаторини ўрнатиш инвестицион лойиҳаси бўйича қурилиш ишлари якунланиб, фойдаланишга топширилди. Бу эса Сурхондарё вилояти энергия тизимининг қувватини икки бараварга оширди, яъни халқ хўжалиги ва аҳолини электр энергия билан таъминлаш ишлари тубдан яхшиланди.

2009 йилда «Ғузур-Сурхон» 500 кВ линиясининг ишга тушиши ҳисобига вилоятнинг электр энергияси таъминоти 2 та 500 кВ ли линиялари орқали амалга оширилмоқда.

«Ғузур-Сурхон» 500 кВ линиясининг ишга тушиши билан вилоятнинг электр таъминоти Тожикистон энергия тизимидан узилиб, Республиканинг ягона энергетика тизимига уланди.

2011 йил 1-чорагида электр қурилмаларининг мустаҳкамлигини ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Призедентининг 2011 йил 29 декабридаги 145-сонли қарори 5-иловасига асосан «ПС -Гулча - ПС - Денов»

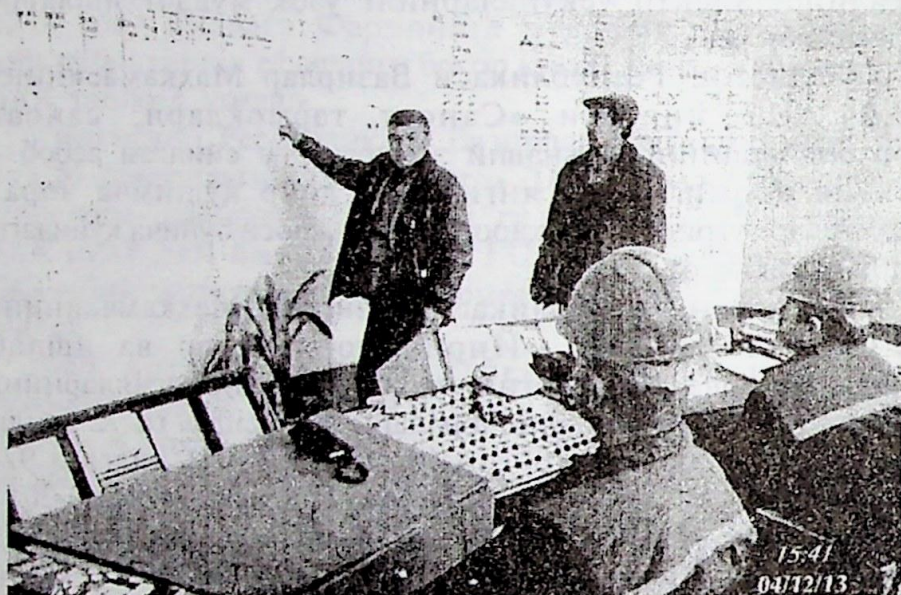
ПС лари орқали 220 кВ ли ХЭУЙ қуриш ишлари жадаллик билан олиб борилди ва узунлиги 24,7 км. бўлган ХЭУЙ қурилиб фойдаланишга топширилди. Айтиш керакки, қурилиш жараёнида энг сўнгги русумдаги электр ускуналаридан фойдаланилди. Натижада сарф - харажатлар камайиб, электр ускуналарнинг узоқ муддат ишлаши таъминланди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 19.04.2012 йилдаги «Саноат тармоқлари, саноат корхоналарининг маънавий эскирган ва ейилган асбоб - ускуналарини жадал янгилашга доир қўшимча чоратадбирлар тўғрисидаги» қарорининг ижроси бўйича қуйидаги ишлар амалга оширилди:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 15.03.2011 йилдаги «Йирик корхоналар ва ишлаб чиқаришларда технологик жиҳоз ва технологияларнинг техник аудитини ўтказиш чоралари тўғрисида» ги 72-сонли қарори ва «Ўзбекэнерго» ДАКнинг 23.03.2011 йилдаги 92-сонли буйруғи, «Ўзэлектртармоқ» УКСининг 24.03.2011 йилдаги 35-сонли буйруғи талабларини бажариш мақсадида Жанубий МЭТнинг 29.03.2011 йилдаги 48-сонли буйруғи ишлаб чиқилди ва шу асосда ишлар олиб борилиб ўтказилган техник аудит хулосалари тегишли идораларга ўз вақтида тақдим қилинди ва ҳозирги кунда «Ўзэлектртармоқ» УКСи билан келишган ҳолда 2013-2015 йилларда алмаштирилиш режалаштирилаётган электр ускуналар рўйхати аниқланиб бу борада ишлар олиб борилмоқда.

Ушбу корхонанинг улкан ютуқларга эришишида, вилоятимиз электр энергияси истеъмолчиларига сифатли ва узлуксиз электр энергияси етказиб беришда кечаю кундуз жонбозлик қилиб мардонавор ишлаган қуйидаги ҳамкасбларимиз: Қўзиев Ҳасан, Бердимуродов Омон, Жўраев Эркин, Ҳамидов Комил, Абдурахимов Алимардон, Маматов Шомурот, Валитов Али, Жўраев Тошболта, Номозов Тўра, Раҳматуллаев Файзулло, Кароматов Ибодулло, Муратов Олим, Шарипов Тоҳир, Бадалов

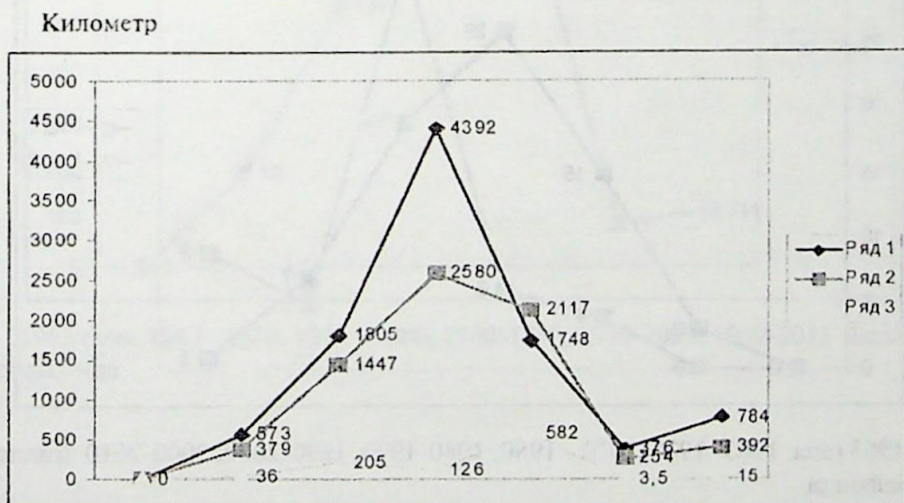
Шарофиддин, Хўжамшукуров Мамарасул, Муслимов Мурод, Хайназаров Ҳамро, Одинаев Мирзаали, Одинаев Гайбулло ва бошқаларга ўз миннатдорчилигимизни билдирамыз.

11. Сурхондарё энергетика тизимини ривожлантиришда МК-6 ташкилотининг хизматлари.

Сурхондарё вилоятида электр энергиясини узатиш ва истеъмолчиларга етказиб бериш учун кучланиши 0,4кВ, 6 кВ ва 10 кВ лик ҳаво электр узатиш йўллари қуриш мақсадида 1948 йилда Термиз қурилиш-монтаж бошқармаси (СМУ) ташкил қилинди ва унга Нурсалоҳов А. бошлиқ қилиб тайинланди. Бу ташкилот 1958 йилгача фаолият кўрсатиб 1952 йилдан 1958 йилгача Тождидинов Р. (кейинчалик Термиз шаҳар ижроия қўмитаси раиси) раҳбарлик қилди.

1958 йилда Термиз СМУ асосида фақат электр йўллари ҳамда электр қурилмаларини қуриш ва монтаж қилиш ишлари билан шуғулланувчи 6-Меҳколонна (МК-6) ташкилоти тузилди. Ушбу ташкилот ўтган даврларда Сурхондарё вилоятидаги электр энергия истеъмолчиларини электр токи билан таъминловчи барча 0,4, 6, 10, 35 ва 110 кВ лик тизимлар ва подстанцияларни қуриб берди.

1963 гача. 1963- 1970, 1970 - 1980, 1980-1990, 1990-2000, 2000-2013 йиллар мобайнида

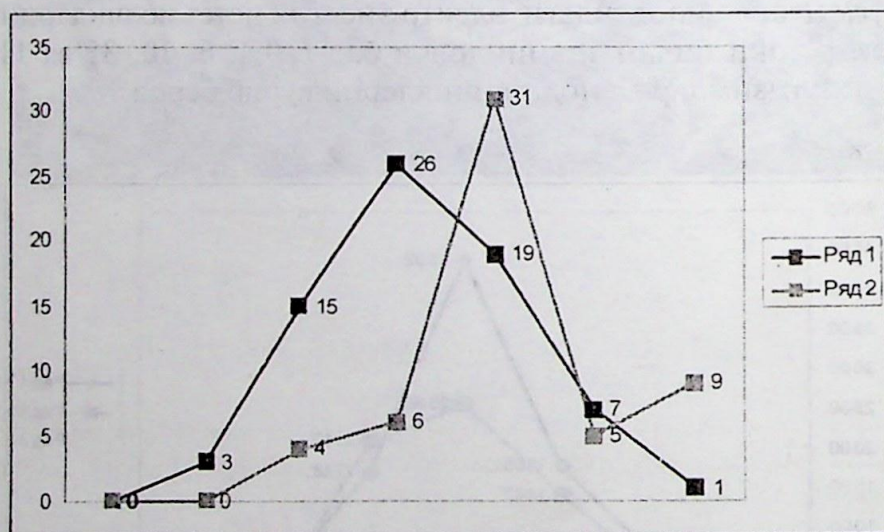
Изоҳ: кўк рангда 0,4 кВ ли тармоқ, қизил рангда 6-10 кВ ли тармоқ ва яшил рангда 35 кВ ли тармоқлар берилган.

Ўтган 65 йил давомида Сурхондарёнинг ҳар томонлама юксалишида ўзларининг беқиёс хизматлари билан асосий қурилиш тармоғи бўлган МК-6 ни бошқариб келган ҳурматли инсонларни эслашимиз зарур.

Хролович Е.М., Остапенко В.И., Абдукаримов Холмирза, Осипов Г.А., Турсунов Олломурад ва ҳозирги пайтда раҳбари Қорабоев Иброҳим.

Ушбу ўринда 6-МКнинг филиали бўлган Денов ҳудудидаги ташкилотнинг тузилишидан унинг равнақигача бўлган даврларда Бобоев Абдужаббор Зулфиқорович, Холмуродов Турди, Бобоев Саттор, Пиримқулов Эшали ва Усмонов Мамаюсуфларнинг хизматларини қадрлаш жоиздир.

Подстанцияларнинг қурилиши бўйича ўсиш диаграммаси (дона ҳисобида)

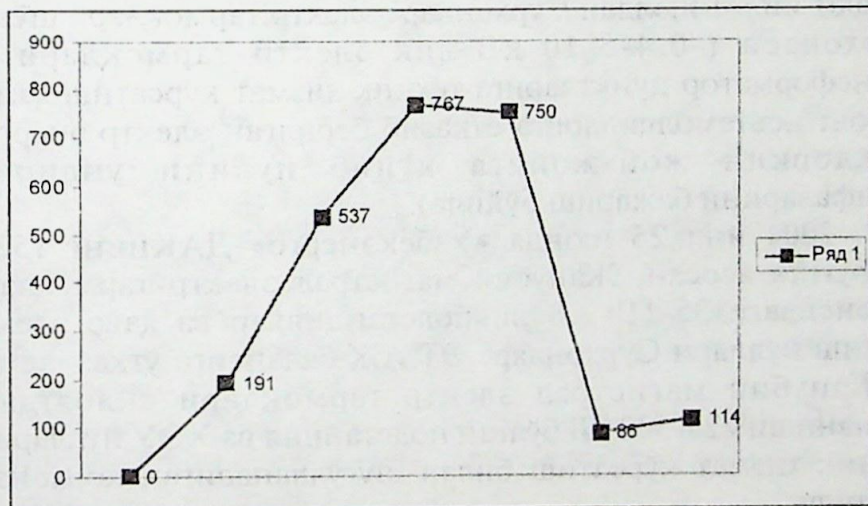

1963 гача, 1963- 1970, 1970 - 1980, 1980-1990, 1990-2000, 2000-2010 йиллар мобайнида

Изоҳ: Қизил рангда 110/35/10/6 кВли ва кўк рангда 35/10/6 кВли подстанциялар кўрсатилган.

Озод ва эркин давлатимизнинг гуркираб яшнашида, ривожланган мамлакатлар қаторига қўшилишида, кучли индустрия барпо этишида, қишлоқ ва халқ хўжалиги соҳаларинг юқори чўққига чиқишида қурувчи — нурчиларнинг беминнат хизматлари таҳсинга сазовор бўлган. Мана шундай ҳамкасбларимиздан ўз иш фаолиятини оддий қурувчиликдан бошлаб уста, прораб, бошлиқ муовини ва бош муҳандис даражасигача етган Шайматов Ашурали, 25-35 йил бир корхонада ишлаб элнинг дуоларини олган Авлиёқулов Д., Аллохов Н., Бегалиев П., Сулаймонкулов Э. каби ўнлаб касб фидоийларига тасаннолар айтамиз.

Асосий электр энергия манбаи бўлган трансформатор пунктларининг қурилиб ишга туширилиши диаграммаси
(дона ҳисобида)

1963 гача. 1963- 1970, 1970 - 1980, 1980-1990, 1990-2000, 2000-2013 йиллар мобайнида

12. Энергетика соҳасидаги ислоҳотлар

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 24 февралдаги «Ўзбекэнерго» ДАК фаолиятини ташкил этиш чора – тадбирлари тўғрисида»ги қарори ва «Ўзбекэнерго» ДАКнинг 2001 йил 31 майдаги 137-сонли буйруғига асосан Сурхондарё электр тармоқлари қуйидаги ташкилотларга ажралди:

2001 йил 1 июлдан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қошидаги «Ўзбекэнергоназорат» давлат инспекциясининг Сурхондарё бўлими ташкил этилди.

2001 йил 1 июлдан Жанубий магистрал электр тармоқлари (35-110-220-500 кВ лик подстанция ва электр тармоқларига хизмат кўрсатиш бўйича).

2001 йил 1 июлдан Сурхондарё электр тармоқлари шўъба корхонаси (-0,4-6-10 кВ лик электр тармоқлари ва трансформатор пунктларига техник хизмат кўрсатиш ҳамда вилоят исътомолчиларига етказиб берилган электр энергия миқдорини жой-жойига қўйиб пулини ундириш вазифаларини бажариш бўйича).

2. 2004 йил 25 июнда «Ўзбекэнерго» ДАКнинг 152 - буйруғига асосан, Жанубий магистрал электр тармоқлари балансидаги 35-110 кВ ли подстанциялар ва ҳаво электр узатиш йўллари Сурхондарё ЭТ АЖ балансига ўтказилди.

Жанубий магистрал электр тармоқлари вилоятдаги кучланиши 220-500 кВ бўлган подстанция ва ҲЭУ йўлларига техник хизмат кўрсатиш билан шуғулланадиган корхонага айланди.

3. Ўзбекистон Республикаси Қонунчилик палатаси томонидан 2009 йил 24 июнда қабул қилинган ҳамда Сенат томонидан 2009 йил 28 августда тасдиқланган «Электр энергетикаси тўғрисида» ги Қонуннинг 18-моддасига асосан Сурхондарё ЭТ АЖ Сурхондарё ҳудудий электр тармоқлари корхонаси деб, 19-моддасига асосан эса жойлардаги туман электр тармоқлари туман электр таъминоти корхонаси деб юритилиши белгилаб қўйилди.

4. Электр таъминоти корхоналари ва ҳудудий электр тармоқларида асосий иш юритиш бўйича қуйидаги ҳуқуқий ҳужжатлардан фойдаланилади:

2009 йилда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг Электр энергетикаси тўғрисида»ги Қонуни.

1 ноябрь 2013 йилдаги «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ўзбекэнерго” ДАК фаолиятини такомиллаштириш ва истеъмол қилинаётган электр энергияси учун ҳисоб-китоблар интизомини мустаҳкамлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги 295-сонли Қарори.

1 ноябрь 2004 йилдаги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Электр энергиясидан фойдаланганлик учун ҳисоб-китоб килиш механизмининг тубдан такомиллаштириш чора – тадбирлари тўғрисида»ги 511-сонли Қарори.

2009 йил 29 августдаги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Электр ва иссиқлик энергиясидан фойдаланиш қоидалари тўғрисида»ги 245-сонли Қарори.

2009 йил 5 июндадаги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Электр энергиясининг истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат килиш тизимини такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги 150-сонли Қарори.

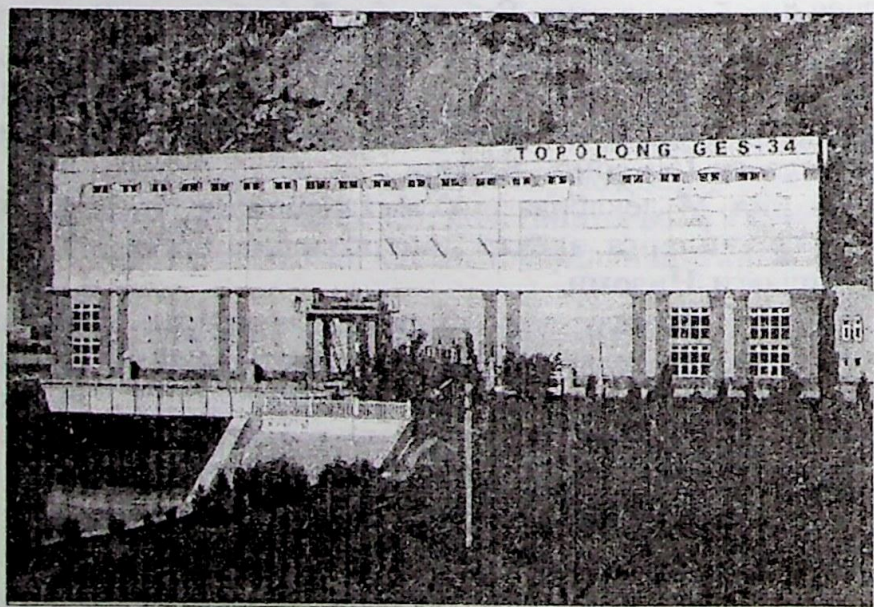
2004 йил 24 декабрдаги «Ўзбекэнергоназорат» ДИ.нинг «Истеъмолчиларга электр энергиясини етказиб бериш тўғрисида»ги Низоми.

2011 йил 16 августдаги «Ўздавэнергоназорат» ДИ нинг «Электр энергиясидан фойдаланиш қоидаларини бузганлик учун тармоқдан узилган истеъмолчиларнинг электр қурилмаларини электр тармоқларига қайтадан улаш учун тўловни ундириш тартиби тўғрисида»ги Низоми.

13. Сурхондарёда электр энергияси ишлаб чиқарувчи ягона Тўполонг гидро электр станцияси

Бугунги кунда дунёда ишлаб чиқарилаётган жами электр энергиянинг 20 фоизи — ГЭС (гидроэлектростанция) лар ҳиссасига тўғри келади. Бу борада Исландия, Норвегия, Канада, Швеция, Парагвай ва Хитой мамлакатларида сув орқали электр энергия ишлаб чиқаришнинг имкониятларидан тўлиқ фойдаланиш йўлга қўйилган. Бунда асосий эътибор кичик ГЭСларга қаратилган ҳолда, келажакда сув иншоотлари орқали фожиали оқибатларнинг келиб чиқмаслигини ҳисоблаб иш юритишга эътибор қаратилган.

Ушбу сиёсатни одилонга олиб бораётган Ўзбекистон Республикасида ҳам сув орқали электр энергияси ишлаб чиқарадиган ГЭСларнинг умумий миқдори 11,6 % ни ташкил қилиб бу соҳани ривожлантириш ишлари кенг қўламда олиб борилмоқда. Хусусан, Сурхондарё вилоятида ҳам ирригация тизимини мукамал ўрганиб унинг ривожланишига катта ҳисса қўшган Республика ирригация

фахрийси Мифтахов Родион Фахсиевичнинг тинимсиз ҳаракатлари туфайли Сурхондарё минтақасида Тўполонг сув омборини барпо этиш ва унинг негизида Тўполонг гидро электр станциясини қуриш бўйича лойиҳалаш ишлари 1990 йилларда бошланган эди.

Ўзбекистон Республикаси Энергетика ва электрлаштириш Вазирлигининг тасарруфидаги режалаштириш бўлимининг Сувлойиҳа гуруҳи томонидан Тўполонг ГЭСи қурилиши лойиҳаси чуқур ўрганилиб, таҳлил қилиниб 1992 йил 12 октябрда ГЭС қурилиши лойиҳаси тасдиқланди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан 1993 йил 23 ноябрда Тўполонг ГЭСи қурилиши лойиҳаси тўлиқ тасдиқланиб, қуйидаги кўрсаткичларга эришиш бўйича топшириқ берилди:

- 2 дона кичик агрегатнинг қуввати 15 мВтдан иборат бўлиши;

- 2 дона катта гидроагрегатнинг қуввати 72,5 мВтдан иборат бўлиши.

- Сув омбори ҳажми 500,0 млн. куб метр сувни тўплашга мўлжалланиб, сув омборининг тўғони баландлиги 167 метрга етказилиб, ГЭС даги жами ўрнатилган қувват 175 мВт ни ташкил қилган ҳолда, бир йиллик электр энергия ишлаб чиқариш ҳажмини 514 млн.кВт/соатга етказиш вазифаси юкланди.

Асосий пудратчи ҳисобланган Ўзбекистон Республикаси Мелиорация ва сув хўжалиги Вазирлигининг 1994 йил 19 августдаги топшириғи бўйича Тўполонг сув омбори қошидаги Тўполонг ГЭСининг биринчи навбати қурилишига кўрсатма берилиб, техник лойиҳа бўйича ГЭСнинг биринчи навбатида гидроагрегатлардан ҳар бирининг қувват эффекти 8,27 мВт.ни ташкил этилиши белгиланди. Шундай қилиб 1994 йилдан бошлаб Тўполонг ГЭСи қурилиши бошланди.

Тўраев Нийёз Абдусаматович

Тўполонг ГЭСи қурилишини лойиҳалаштиришда иштирок этиб, 1994 йилда ушбу улкан қурилиш мажмуаси бош муҳандиси, директори, Сурхондарё вилояти ҳокимининг қурилиш ва саноат мажмуаси бўйича ўринбосари лавозимларида ишлаб, ҳозирда “Тўполонгсувқурилиш” мажмуасини бошқараётган, улкан қурилишда меҳнати синган етук

раҳбардир.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 311-қарорига мувофиқ, Тўполонг гидро электростанциясининг биринчи навбати 27 июнь 2006 йил ишга туширилиб, ўша йилда 29,6 млн. кВт/соат электр энергияси ишлаб чиқарилди.

2007 йилда 61,9 млн. кВт/соат электрэнергияси ишлаб чиқарилди.

2008 йилда 50,9 млн. кВт/соат электрэнергияси ишлаб чиқарилди.

2009 йилда 84,15 млн. кВт/соат электрэнергияси ишлаб чиқарилди.

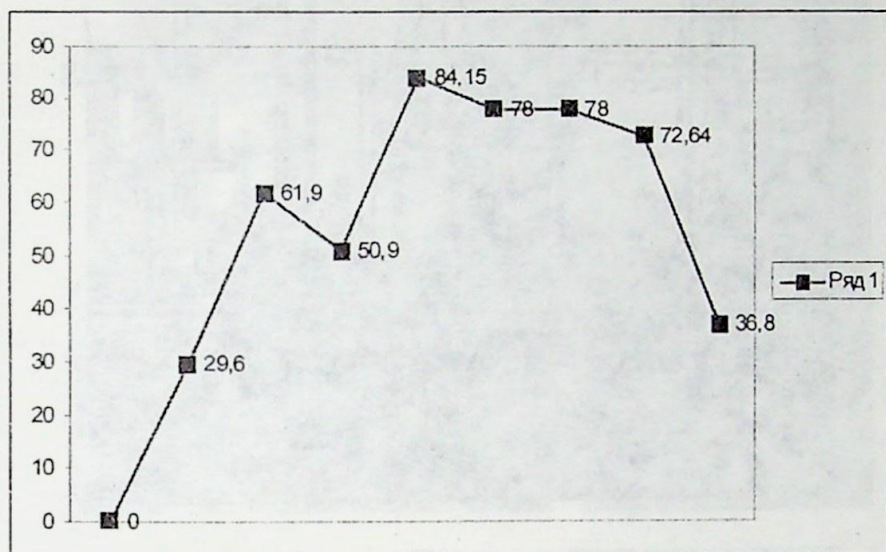
2010 йилда 78,0 млн. кВт/соат электрэнергияси ишлаб чиқарилди.

2011 йилда 78,0 млн. кВт/соат электрэнергияси ишлаб чиқарилди.

2012 йилда 72,64 млн. кВт/соат электрэнергияси ишлаб чиқарилди.

2013 йилда 36,8 млн. кВт/соат электрэнергияси ишлаб чиқарилган.

Жами бўлиб ҳозирги кунга қадар 492, млн. кВт/с электр энергияси ишлаб чиқарилиб, Сурхондарё электр тармоқлари корхонаси орқали истеъмолчиларга етказиб берилди.

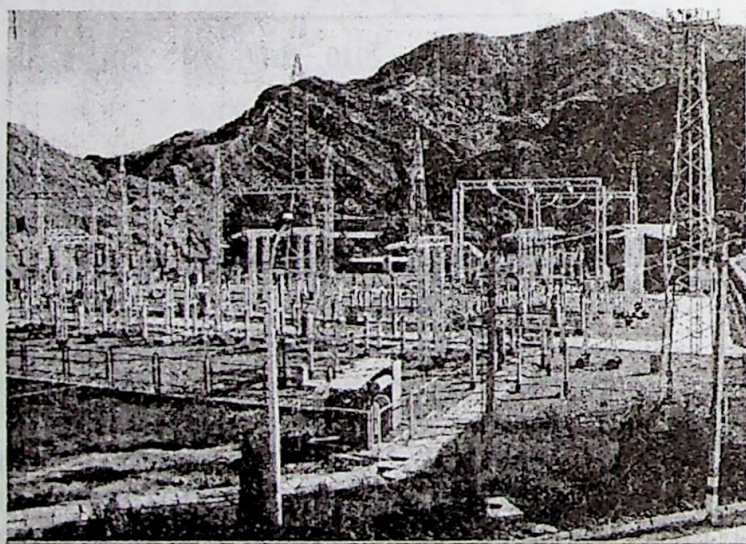
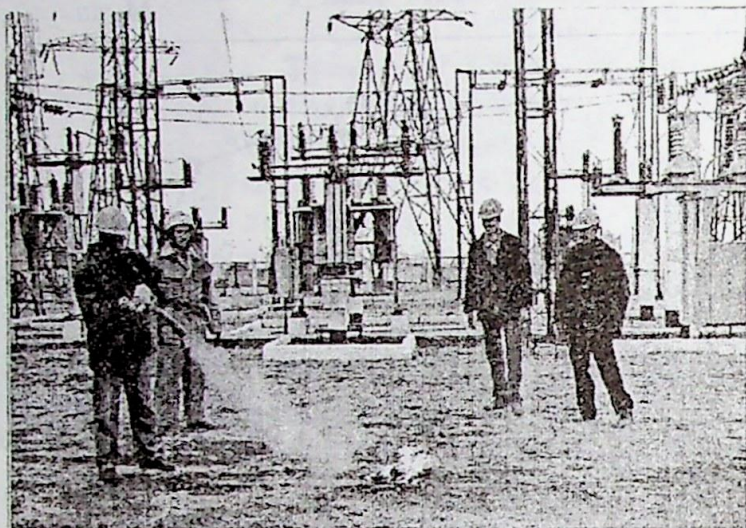
2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013 йиллар

Юқоридаги диаграммага асосан Тўполонг ГЭСи иш фаолияти сув омборда тўпланган сув миқдорларига боғлиқ бўлиб, қанча сув миқдори кўп бўлса, шунча электр энергияси ишлаб чиқариш миқдори кўпайишини кўрсатмоқда.

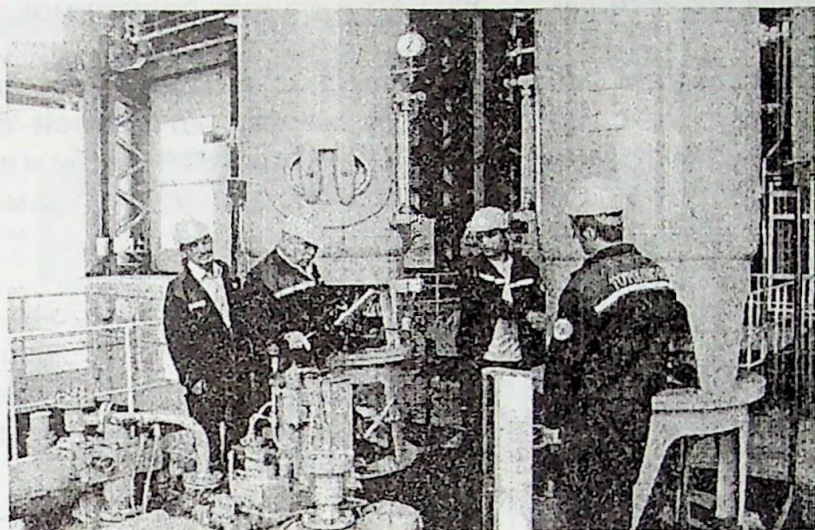
Қуввати 15 мВт бўлган 2 та гидроагрегат ҳозирги кунда ўртача ҳар бири 8 мВт дан жами 16 мВт электроэнергияси ишлаб чиқармоқда.

Лойиҳа бўйича ўртача ишлаб чиқариш 63,3 млн. кВт/с.ни ташкил қилиб, Тўполонг сув омбори қурилиши давом эттирилаяпти. Келажакда сув омбори лойиҳа қувватига етгандан кейин, ушбу нур корхонаси бир йилда 514 млн. кВт/соат электр энергияси ишлаб чиқаришга эришади.

Кўрсаткичларнинг қониқарли бўлишида ва фаолиятининг юксалишида фидокорона меҳнат қилган қуйидаги нурчи ҳамкасбларимизнинг исми шарифларини келтиришни фарз деб ҳисобладик.

Тўполонг сув омбори ва Тўполонг ГЭСи қурилишини бошқарганлар Пардаев Номоз Усанович, Соғиндиқов Байрамали, Улуғов Асрор (қурилиш давридан ишлаб келаётган, станция смена бошлиғи, ҳозирда директор лавозимида).

Тўполонг сув омбори ва Тўполонг ГЭСи қурилишида фаол иштирок этган фидоий инсонлар: Қурбоналиев Шарофиддин – бош муҳандис, Назаров Холмурод – станция смена бошлиги, Зиёдуллаев Машраб – электр косиб. Бобоназаров Фазлиддин – реле муҳандиси (ёш авлод вакиллари), Жабборов Алишер – техника хавфсизлиги ва фавқулодда вазиятлар муҳандиси.

14. Сурхондарё энергетикаси тизимидаги шаҳар ва туман электр таъминоти корхоналари

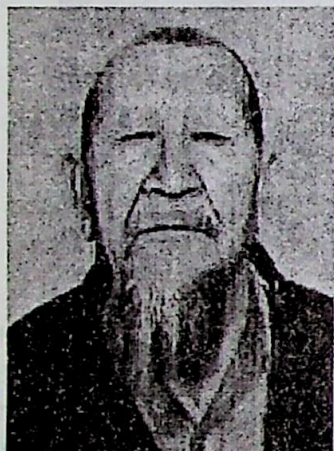
Денов тумани электр таъминоти корхонаси

Денов туман электр тармоғи 1963 йилда ташкил этилиб, асосий электр таъминоти 2500 кВт бўлган иссиқлик электр станцияси (МЭЗ ўрнида) дан таъминланган.

Денов туман электр тармоғи, кейинчалик эса туман электр таъминоти корхонасини қуйидаги раҳбарлар бошқардилар: Кван А., Саранч Б., Бўронов Нурали, Трошин Владимир Алексеевич, Ким Лев Николаевич, Қўзиёв Ҳасан Тўраевич, Шодмонов Бўри Қаршиевич, Нормуродов Жўра, Мўминов Оллоёр, Самадов Бахтиёр, Тўраев Тоштемир, Сариков Анвар

ҳамда ҳозирги вақтда Раҳматов Ғайрат бошқармоқда.

Денов туманининг кўча ва ҳиёбонларини, шаҳар ва қишлоқларини чароғбон қилишда ҳамда барча электр энергияси истеъмолчиларини электр энергияси билан таъминлашда қуйидаги нурчиларнинг беминнат хизматларини эътиборга олиб, уларни эслаб ўтамиз ва миннатдорчилик билдирамиз.

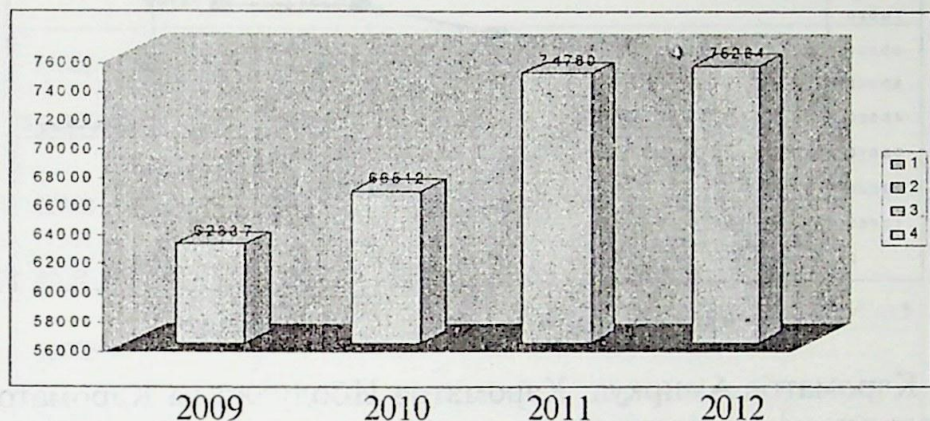
Норманов Холмўмин бобо

1930 йилда туғилган. 1964 йилдан электр монтёрликдан иш бошлаб, 40 йил давомида туман электр тармоқларидаги қарийб барча ёғоч, бетон ва металл устунларни санаб чиққан ҳамда диспетчерлик рақами ва хавфсизлик белгисини тушириб чиққан. Холмўмин бобо 2000 йилнинг қаҳратон қишида 70 ёшга кирганига қарамасдан, 13 метрлик Сурхондарё дарёсини кесиб ўтган қўшма ҳолатда терилган ёғоч устунда 2 соатдан кўпроқ вақт давомида изғирин қор шиддатини енгиб, 110 метр масофадаги оралиқ ВЛ-10 кВ лик тизимдаги АС-35 симини тортиб носозликка барҳам берганлигини кўз олдингизга келтириб кўрингчи. Холмўмин бобога Аллоҳдан сиҳат-саломатлик, шогирдларига доимо меҳрибон устоз бўлиб қолишларини тилаймиз.

Денов тумани энергетикасини ривожлантиришда қуйидаги устоз нурчи ва фидоийларни яна бир бор эслаймиз: **Қаҳҳоров Хидир ҳожи, Аллабердиев Бекмурод, Холиқов Тошпўлат, Мадиев Мўмин, Муротов Ислон, Норқобилов Нормўмин, Нормуродов Орзиқул, Мавлонов Равшан, Содиқов Шоймардон, Шукуров Хўжаназар, Худойбердиев Темир, Холмуродов Берди, Давлатов Зиқир, Саяхов Клим, Шапенков Григорий Никиндрович, Бойназаров Темир, Элмуродов Ёдгор, Кароматов Амирқул, Махсимов Файзулло, Шаруфуллин Наил, Назаров Ҳазрат, Раҳмонов**

Денов туман истеъмолчиларига етказиб берилган электр энергияси миқдорининг ўсиши диаграммаси.

Минг кВт 1 соат

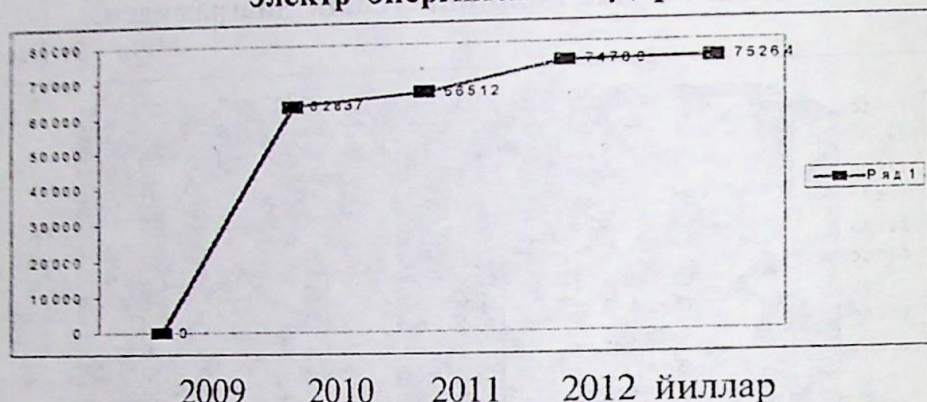

Мамашариф, Туропов Исоқ, Мирзаев Усмон, Пардаев Бўрон, Алимов Абдумалик, Ҳамдамов Адҳам, Мирзаев Эркин, Хўжамуродов Холбой, Ҳабибуллаев Муҳиддин, Норқобилов Наби, Ҳасанов Йўлчи, Эрназаров Исроил, Шомиров Искандар, Абдуллаев Сардор, Алиева Шаҳодат, Элмуродова Жамила, Кенжаев Ашурали, Жумаев Собир, Қурбонов Эшмамат, Маматқулов Тўлқин, Бобоқулов Анвар, Содиқов Шоди, Қурбонов Дилшод, Халилов Нурмамат, Менгнийёзов Абдулла, Қодиров Жуманазар, Мавлонов Абдурашид, Ақромов Валихон, Азизов Ҳаким, Абдураимова Гулбаҳор, Латипова Нуржамол. Ҳозирда ёшларга ўрнатилган бўлаётган юқорида исм-фамилиялари қайд этилган ҳамкасбларимизга сиҳат-саломатлик ва узоқ умр тилаймиз.

Денов тумани электр таъминоти корхонасида кўп йиллар давомида самарали меҳнат қилиб келаётган “Нурчилар сулоласи” деганда кўз ўнгимизда Норовлар ва Кароматовлар сулоласи гавдаланади

Норов Асадулло — Республика энергетикаси фахрийси. Норов Иззатулло — 30 йилдан ортиқ электр касиб бўлиб ишляпти. Норов Ҳаким — назоратчи. Норов Комил — элетркосиб.

Денов туман истеъмолчиларига етказиб берилган электр энергияси миқдори.

Кароматов Амиркул, Кароматов Ибодулло ва Кароматов Ризвон — энергетика фахрийлари ҳамда Кароматов Муҳибулло — ШЭТК ходими.

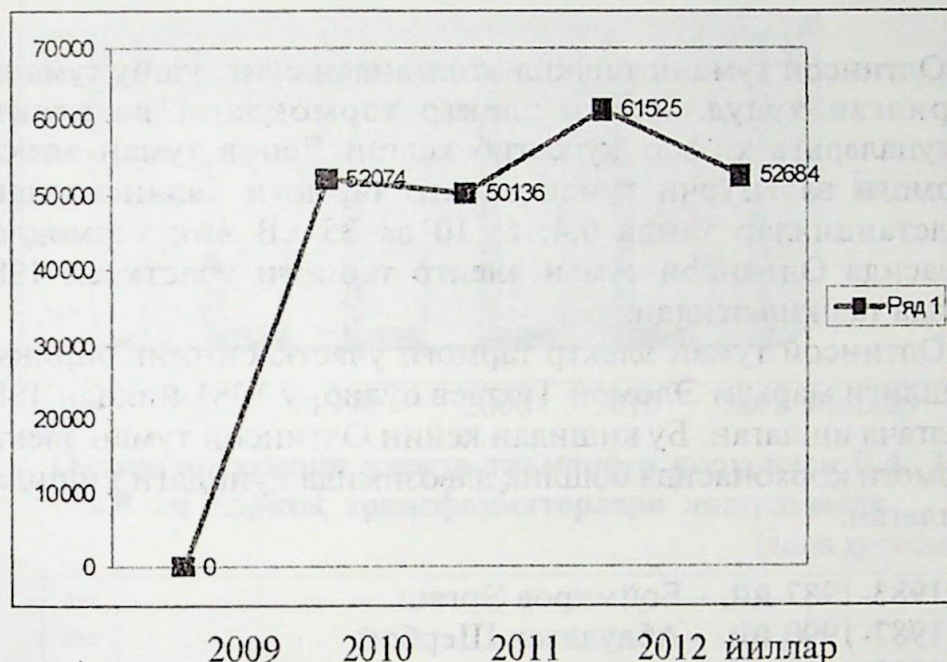
Денов шаҳар электр таъминоти корхонаси

Денов тумани ҳудудида жойлашган электр энергияси истеъмолчилари сони, қуввати ва электр энергиясига талаб эҳтиёж кескин ошганлигини инобатга олиб, истеъмолчилар билан иш юритиш жараёнларини енгиллаштириш ва такомиллаштириш учун Сурхондарё ЭТ АЖ нинг 12 апрел 2006 йилдаги 133 - сонли буйруғи билан “Денов тумани электр тармоқлари” таркибидан “Денов шаҳар электр тармоқлари” ажралиб чиқди ва Шодмонов Бўри унга бошлиқ этиб тайинланди.

Денов шаҳар электр тармоғига қарашли, шаҳар ҳудуди, Амир Темур СИУ, Охунбобоев СИУ, Ободон СИУ, Холчаён СИУ маиший истеъмолчиларига ва шаҳар электр тизимига уланган барча корхона, ташкилот ва бошқа ҳўжалик субъектларига электр энергияси етказиб беришда меҳнатлари синган Қаҳҳоров Каромат ҳожи, Бобоев Шавкат, Худоёров Шавкат, Мадиев Эргаш, Бўриев Тоҳир, Қўшоқов Ўрол, Мусурмонов Бахтиёр, Ҳакимов Боборамазон, Сатторов

**Денов шаҳар электр таъминоти томонидан стказиб
берилган электр энергия миқдори**

(МИНГ КВТ СОАТ)

Холқўзи, Юнусов Хидир ҳамда келажаги порлоқ бўлган ёш ҳамкасбларимиздан Ражабова Сабоҳат, Ҳайдаров Сафар, Пардаева Барно, Юсупов Эргаш, Самадов Бахтиёр ва Искандаров Фарҳодларга миннатдорчилик билдирамыз.

Ҳозирги даврда Денов ШЭТК жамоасининг ёш, иқтидорли ва вилоятда тобланган Бобомуродов Илҳом (бошлиқ) ва Искандаров Фарход (бош муҳандис)лар бошқариб келмоқда.

Олтинсой тумани электр таъминоти корхонаси

Олтинсой тумани ташкил этилгандан сўнг, ушбу туманга берилган ҳудудлардаги электр тармоқлари ва электр ускуналарига хизмат кўрсатиб келган Денов туман электр тармоғи ва Шўрчи туман электр тармоғи баланслардаги подстанциялар ҳамда 0,4, 6, 10 ва 35 кВ лик тармоқлар базасида Олтинсой туман электр тармоғи участкаси 1981 йилда ташкил этилди.

Олтинсой туман электр тармоғи участкасининг биринчи бошлиғи марҳум Эломон Тўхтаев бўлиб, у 1981 йилдан 1983 йилгача ишлаган. Бу кишидан кейин Олтинсой туман электр тармоғи корхонасида бошлиқ лавозимида қуйидаги кишилар ишлаган:

1983-1987 йй. - Боймиров Эргаш.

1987-1990 йй. - Абдуллаев Шербой.

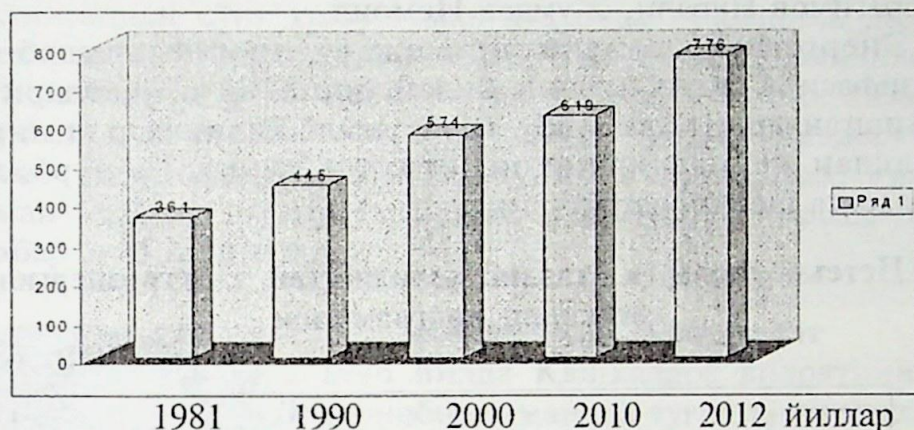
1990-1999 йй. - Алимов Абдусамад.

1999-2002 йй. - Жумақулов Юсуф.

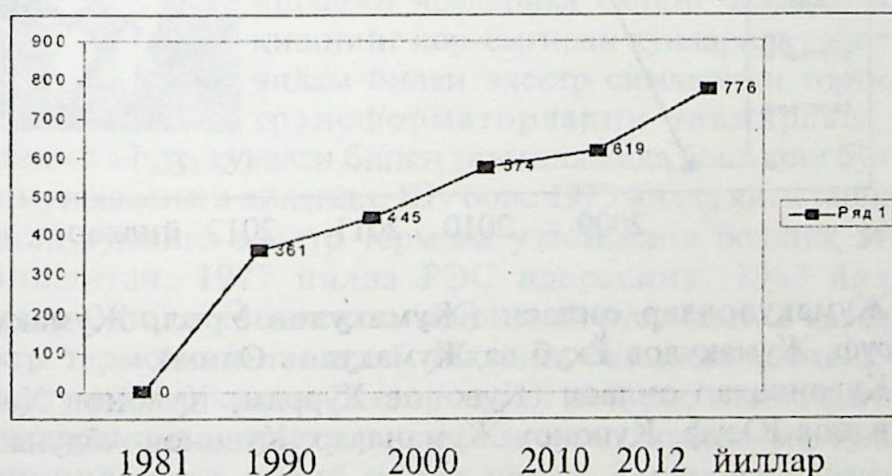
Шунингдек, кейинги йилларда Рўзиев Абдумурод, Назиров Шоймардон, Аллашов Соатмурод, Худоёров Шавкат, Раҳматов Ғайрат, Алимардонов Бойсоат ва Мардаев Соатмуродлар ҳам Олтинсой ТЭТК бошлиғи лавозимида ишлаган. Олтинсой ТЭТК нинг бошлиғи лавозимида Алимов А. ва Жумақулов Юсуфлар ўн йилдан ошиқ фаолият кўрсатиб, ҳозирги даврда Олтинсой туман электр таъминоти корхонасини вилоятда тобланиб келган, малакали ва иқтидорли Шамиров Фахриддин бошқариб келмоқда.

Олтинсой тумани электр тармоқлари ва қурилмаларига техник хизмат кўрсатиш, таъмирлаш ва реконструкция ишлари олиб бориш, электр тармоқларига тезкор диспетчерлик хизматини кўрсатиш, электр қурилмаларида

Олтинсой тумани электр таъминоти корхонаси 0,4, 10 кВ ли тармоқ диаграммаси

Олтинсой тумани электр таъминоти корхонаси 0,4, 10 кВ ли тармоқ трансформаторлари диаграммаси (дона ҳисобида)

носозликларни бартараф этиш ва унинг бўлмаслиги учун зарурий чора-тадбирларни белгилаш ҳамда уни амалга оширишда қуйидаги ҳурматли ҳамкасбларнинг хизматини қадрлаш жоиздир. Булар:

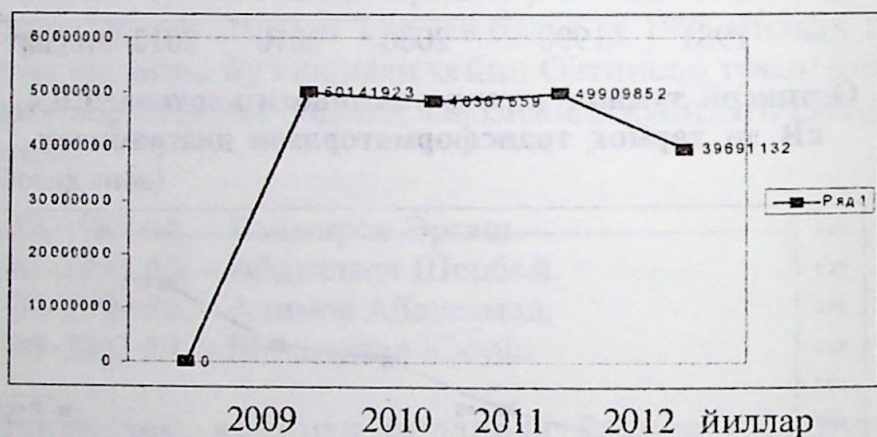
Кувонов Хуррам – ҳайдовчи, Холмуродов Ўсар, Муродов Омонулло, Қаршиев Мусурмон, Жабборов Кўчқор,

Холматов Усмон — навбатчи диспетчер, ҳамда энергия сотиш ходимларидан Ҳайитов Обид, Маликов Умид, Комилов Мелимурод, Қурбонов Бахтиёр, Абдуллаев Равшан, Ибрагимов Нурали, Жумаев Исмоил.

Энергетика соҳасининг машаққатларига чидаб, ўз вазифасига содиқ қолиш билан бирга оила аъзолари ва туғишганларини ҳам ушбу касбга жалб қилиш ҳар кимнинг қўлидан келмаслигини исботлаган қуйидаги нурчилар оиласига тасаннолар бўлсин:

Истеъмолчиларга етказиб берилаётган электр энергия миқдори диаграммаси

(кВт соат)

Жумақуловлар оиласи (Жумақулов Ўрол, Жумақулов Юсуф, Жумақулов Ёқуб ва Жумақулов Олим).

Қувоновлар оиласи (Қувонов Хуррам, Қувонов Ҳасан, Қувонов Юсуф, Қувонов Жуманазар, Қувонов Абдуназар).

Қизириқ туман электр таъминоти корхонаси

1975 йил март ойида ҳозирги Қизириқ тумани ташкил қилингандан сўнг ушбу туман ҳудудида жойлашган барча электр истеъмолчиларини электр энергияси билан таъминлаш учун электр қурилмалари ва тармоқларига техник хизмат кўрсатиш ва етказиб берилган электр энергия миқдорини ҳисоб китоб ишларини йўлга қўйишга киришилди. Ушбу туман участка электр тармоғига Бобомуродов Ўроздавлат раҳбар этиб тайинланди.

Бобомуродов Ўроздавлат

1946 йилда Қашқадарё вилоятининг Деҳқонобод туманида туғилган. Тошкент Политехника институтини битиргач Шеробод туман электр тармоғида уста ва подстанция хизмати муҳандиси бўлиб ишлаган чоғларида ёзнинг жазирамаси, қишнинг қор-ёмғирли кунларида сабот ва чидам билан электр симларини тортиш, трансформаторларни таъмирлаш ва аҳолини электр қуввати билан таъминлашда бош-қош бўлиб етук мутахассисга айланди. Шу боис 1975 йилда янги ташкил этилган туманга электр тармоғи участкасига бошлиқ этиб тайинлангач, 1977 йилда РЭС идорасини, 1983 йилда Шредер-2 подстанцияси ва замонавий русумдаги 2 қаватли электр тармоғининг ишлаб чиқариш базасини ҳамда 1985 йилда туман марказида 20 квартиралар уй қуриб жамоа ишчи-ҳодимларининг миннатдорчилиги ва ҳурматиغا сазовор бўлди. Биринчилардан бўлиб чўлда чироқ ёққан азиз инсон Ўроздавлат ака Бобомуродов ҳаётда чақмоқдек чақнаб, 1989 йилда орамиздан ёрқин из қолдириб кетди.

Бобомуродов Эшдавлат 1950 йилда Қашқадарё вилоятининг Деҳқонобод туманида туғилган. 1972 йилда электр монтёрликдан иш бошлаганда электр тармоғидай мураккаб, қийин, ўта масъулият ва интизомни талаб

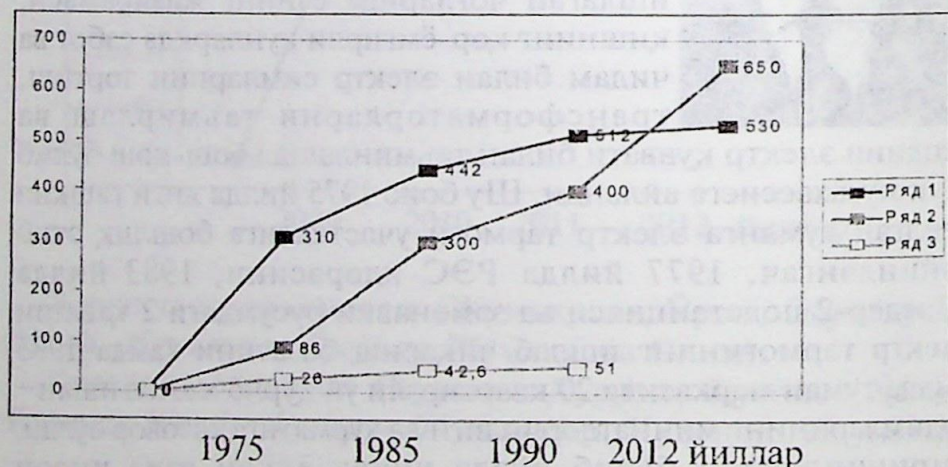

қиладиган соҳанинг сир-асрорларини ўргангани боис 1974 йилдан 1989 йилгача катта назоратчи, техник, инспектор ва энергия сотиш бўлими бошлиғи лавозимларида муваффақиятли иш олиб борди. Бу мутахассис масъулият ва жавобгарликни ўзида мужассам этгани учун 1989 йилдан 2003 йилгача туман электр тармоғига бошлиқ бўлди. Кейинги иш фаолиятларида сидқидилдан меҳнат қилгани ва ёшларга устозлик қилгани боис у киши ҳурмат — эҳтиром билан

нафақага кузатилди.

Қизириқ туманидаги электр тармоқлари диаграммаси (қизил рангда-0,4 кВ ли, кўк рангда 10 кВ ли ва сариқ рангда 35 кВ ли ХЭУЙ кўрсатилган)

километр

Қизириқ туман электр тармоғи корхонасини бошқарган ҳамкасбларимиз

т/р	Саналар	Бошқарган раҳбарлар	Изоҳ
1	1975-1989йй	Бобомуродов Ўроздавлат	
2	1989-2003йй	Бобомуродов Эшдавлат	
3	2003-2004йй	Холиёров Мусурмон	
4	2004 йил	Махсумов Эшбўри	
5	2005 йил	Умиров Абдусаттор	
6	2005 йил	Жўраев Қулмамат	
7	2006 йилдан	Умиров Абдусаттор	

Умиров Абдусаттор 1962 йилда Жарқўрғон туманида туғилган. 1983 йилдан бошлаб электр монтери, тезкор ишлаб чиқариш монтери лавозимида ишлаб, ўзининг иқтидорини намоён қилгандан сўнг, 1991 йилда электр энергияни сотиш бўлими техниги лавозимига ўтказилди. Ҳисоб-китоб тизимини чуқур ўрганиб, таҳлил қилишнинг ҳадисини олган Абдусаттор

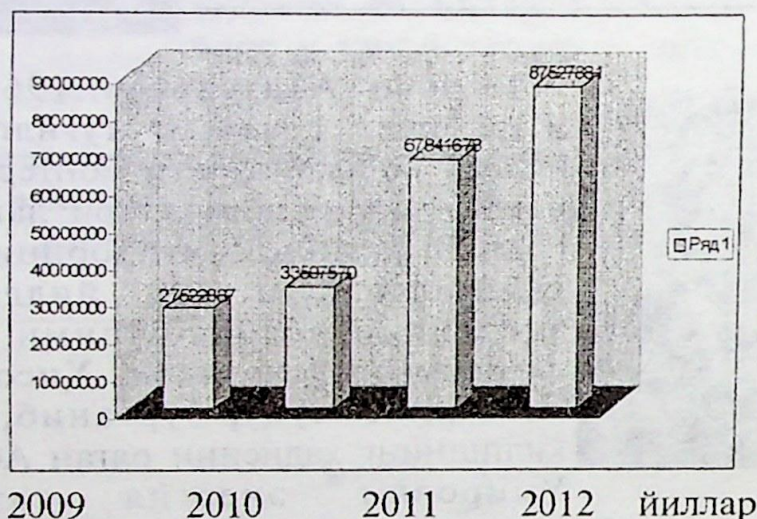
Умировни энергия таъминоти инспектори, кейинроқ катта инспектори лавозимларига тавсия қилишди. 1999 йилдан 2003 йилгача диспетчерлик тартибини йўлга қўйган иқтидорли мутахассис 2003 йилдан 2005 йилгача Қизириқ ТЭТК бош муҳандиси лавозимида ишлаб, туман электр таъминотини тўлиқ ўзлаштирганлиги боис 2005 йилдан бошлиқ вазифасига ўтказилди. Ҳозирги даврда ҳам ушбу ташкилотни бошқараётган ҳамкасбимизга ижодий муваффақиятлар тилаймиз.

Чўлдаги илк корхоналардан бири бўлган Қизириқ туман электр таъминоти корхонасида аҳил ва меҳнаткаш жамоанинг шаклланишида қуйидаги кўп қиррали ҳурматли ҳамкасбларимизнинг салмоқли хизматлари бор. Тўрамурод Ўтапўлатов, Элмурод Раимов, Юлдош Бобомуродов, Бахтиёр

Раҳмонов, Тўхта Юлдошев ва Мамаюсуф Худойқулов, Муратов Фахриддин, Бобомуродов Абдухалил, Бобомуродов Амиралли, Расулов Эркин, Жўраев Қулмамат, Эргашев Орол, Юсупов Тожимурод, Бозоров Комил, Менгқобиллов Панжи, Қосимов Нормўмин, Даминов Рустам, Ҳамидов Ақром, Кенжаев Холмаматларининг самарали меҳнатларига омад тилаб уларга миннатдорчилик билдирамиз.

Истеъмолчиларга етказиб берилган электр энергия миқдори

кВт соат

Қумқўрғон тумани электр таъминоти қорхонаси

Қумқўрғон электр участкаси (катта уста Комилов Равил) асосида собиқ Қумқўрғон туман партия комитети биринчи котиби, ўша пайтдаги Меҳнат Қаҳрамони Чори Алматовнинг (жойлари жаннатда бўлсин) тавсияси билан ўша даврдаги Ўзбекистон Республикаси Энергетика ва электрлаштириш Вазирлиги Ҳамидов Азиз Ҳакимович (Оллоҳ раҳматига олсин) нинг розилиги билан 1981 йил октябрь ойида Қумқўрғон туман электр тармоғи ташкил этилди. Ушбу ташкилотга 1981 йилда Тўраев Тоштемир Омонович бошлиқ этиб тайинланди.

Тўраев Тоштемир Омонович

1980-1986 ҳамда 1989-1998 йилларда Қумқўрғон туман электр тармоғи ташкилотида бошлиқ бўлиб ишлаганида Республикамизнинг турдош корхоналари ўртасида тўртинчи, учинчи ва иккинчи ўринларни олган. Қумқўрғон РЭСи вилоятимизда эмас, балки Ўзбекистон Республикаси энергетика тизимида илғорлар сафидан жой олди. Бу киши 1986-1989 ва 1998-2001 йилларда Сурхондарё

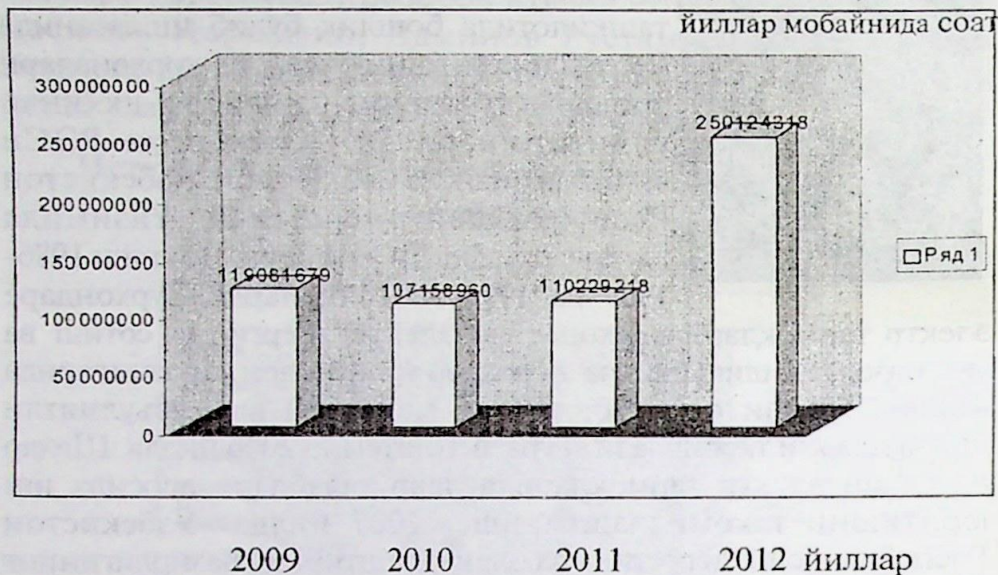
электр тармоқлари корхонасида электр энергияни сотиш ва уни назорат қилиш бўйича директор ўринбосари лавозимларида ишлаб, 20 дан ортиқ билимли, малакали ва масъулиятли шогирдларни тарбиялади. Тўраев Тоштемир 2006 йилда Шаҳар ва туман электр тармоқларида давр талаблари асосида иш юритишни такомиллаштириш. 2007 йилда -Ўзбекистон Республикаси Энергетика ва электрлаштириш Вазирлигининг 45 йиллик тўйи муносабати билан «Энергетикамиз тарихига бир назар» ҳамда 2013 йилда «Эл энергиясини тармоқлар бўйлаб узатишда ва ундан фойдаланиш жараёнларида истеъмолчилардаги реактив қувват таъсири» рисоалари чоп этилиб, нурчилар томонидан илиқ кутиб олинди.

Тўраев Тоштемир Омоновичнинг фидокорона меҳнатини тақдирлаш борасида 2011 йилда Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг 20 йиллиги муносабати билан эсдалик кўкрак нишони ҳамда 2009 йилда «Ўзбекистон Республикаси Энергетикаси фахрийси» унвони билан мукофотланди. Тоштемир Тўраев мутахассис энергетик сифатида ўз билим ва малакаларини ёшларга ўргатишдан чарчамади ва 100 дан ортиқ шогирдлар бу кишини устоз деб қаҳрадилар.

Қумқўрғон туманида Тақадашт, Ванда, Наврўз, Ўғригузар, Қарсакли, Нефтчи, Водная, Пахтакор ва Ўзбекистон подстанциялари қурилиб ишга туширилиши эвазига Тақадашт, Хўжамулки, Лалмикор ва Бандихон худудларида бунёд этилган улкан сув насослари

Қумқўрғон туман истеъмолчиларига етказиб берилган электр энергия миқдорининг ўсиш диаграммаси.

кВт 1963 гача. 1963- 1970, 1970 - 1980, 1980-1990, 1990-2000, 2000-2013

станцияларини электр энергия билан таъминлаб, уларнинг ишга туширилиши натижасида 10 минг гектардан ошиқ ерлар ўзлаштирилиб, пахтазор, мевазор ва боғ - роғларга айлантирилди.

Юқорида айтиб ўтилган подстанциялар қувватининг кескин ошиши натижасида Қумқўрғон туман энергетика салоҳияти 10 баробардан зиёдга оширилиб, энергетика танқислигининг олди олинди. Натижада Қумқўрғон РЭСи энг салоҳиятли, тартибли ва барча кўрсаткичлар бўйича Республикамиздаги илғор жамоалардан бирига айлантирилиб бу ерда вилоят ва Республика миқёсида семинарлар ўтказилди.

Қумқўрғон туманида “Нурчи” деган ҳурматли ва эъзозли касб эгалари бўлиб, халқнинг фаровонлиги йўлида хизмат қилиб, элнинг дуосига сазовор бўлган кўплаб ҳамкасбларимизни фахр билан тилга олиб, дилга жой қилсак арзийди. Булардан Комилов Равил, Тўраев Саттор, Тоғаев Хушбоқ, Черова Анна, Хуррамов Холик, Раҳимов Соат,

Мансуров Абдулла, Ўсаров Абдужаббор, Кенжаев Бозор, Бозоров Ҳайдар, Шукуров Жўра, Юнусов Жўра, Болтаев Эшмурод, Хуррамов Худойберди, Жўраев Қудрат, Исломов Ҳабибулло, Узоқов Алиқул, Худойбердиев Неъмат, Мадатов Ҳаким, Ярашев Чалғаш, Тўраев Оқбой, Пўлатов Тўрақул, Ҳафизов Зокир, Шоимқулов Рўзибой, Алибоев Баҳодир, Муслимов Раим, Хўжамуродов Миртемир ва бошқалар.

Қумқўрғон туманида “Нурчилар сулоласи” ҳақида гап кетганда, бир овоздан Холмўминовлар оиласини тилга олишади

Холмўминов Мамарасул ушбу корхонада уста, диспетчер ва бош муҳандис лавозимларида ишлаб, тобланиб вилоят электр тармоқлари бош муҳандиси лавозимигача поғонама-поғона кўтарилиб борди.

Холмўминов Усмон ТИЧБ муҳандиси бўлиб, турдош корхоналар орасида тартибли, озода, обод ва кўркем корхонанинг техник ҳужжатларини доимо кўргазмали шаклда тайёрлаб келмоқда.

Холмўминов Абдусалом вилоят электр тармоқларида ОРК бўлими етакчи муҳандиси лавозимида иш юритмоқда.

Денов туманлараро юқори кучланишли электр тармоғи хизмати

Сурхондарё вилоятининг Узун, Сарийосиё, Денов, Шўрчи, Олтинсой ва Қумқўрғон туманлари ҳудудида жойлашган кучланиш 35-110 кВлик подстанция ва электр ҳаво узатиш тармоқларига хизмат кўрсатишни яхшилаш мақсадида Денов туман электр тармоғи базасида жойлашган РХ ва АХ филиали, С ва ЯХ филиали, юқори кучланишли тармоқ ва ПС хизмати филиаллари базасида Денов ЮКТХ ташкил этилиб, унга Қўзиев Ҳасан Тўраевич 1992 йилда бошлиқ этиб тайинланди. Ушбу корхона 1997 йилдан буён Алимов Менгбой ва 2015 йилдан Нормуродов Жўра бошқариб келаяпти.

Қумқўрғон, Шўрчи, Олтинсой, Денов, Узун ва Сарийосиё туманларининг истеъмолчиларига электр энергия етказиб

беришда кеча-ю-кундуз демасдан об-ҳавонинг ноқулай ҳолатларига қарамасдан ўзларининг қатъий интизоми ва жасоратини кўрсатган муҳандис-техник ҳамда ишчи ходимларидан Каранбаев Парда, Хаджаев Алижон, Қўзиев Ҳусан, Алланазаров Менгтўра, Нормуродов Жўра, Ахатов Очилди, Рўзиев Абдимурод, Норқобилов Саид, Мирзаева Муаззам, Суюнов Сайдулло, Кароматов Ризвон, Умиров Шаймардон ва Қодирова Дилбарларга ўз миннатдорчилигимизни билдирамыз.

Денов туманида қуйидаги оилаларни “Нурчилар оиласи” дейишади.

Алимовлар сулоласи: (Алимов Менгбой-Денов туман электр тармоғида ўз иш фаолиятини муҳандис лавозимидан бошлаб, 1977 йилдан шу кунгача катта муҳандис, Денов ЮКТХ бошлиғи муовини ва бошлиғи сифатида нурчилар орасида ўз ҳурматиغا эга. Алимов Абдумалик — Денов тумани электр тармоғида назоратчи, катта назоратчи ва жисмоний шахслар муҳандиси лавозимларида ишлаб эл орасида ўз ўрнини топган, принципал кадрлардан. Алимов Аслиддин — Денов ТЭТК назоратчиси. Алимов Шерали - Денов ЮКТХ техниги. Алимов Шерзод - Денов магистрал тармоқлари реле ҳимояси ва автоматика мутахассиси).

Ортиқовлар сулоласи: (Ортиқов Зиёд, Ортиқов Комил, Ортиқов Сафар, Ортиқов Музаффар ва Ортиқов Шерхонлар).

Нормуродовлар оиласи: (Нормуродов Арзи бобо, Нормуродов Жўра, Нормуродов Абдумалик ва Нормуродов Ўрозали).

Шеробод туман электр таъминоти корхонаси

Шеробод туман электр тармоғи 1966 йил 1 октябрь санасида ташкил топиб, ушбу ташкилотга кўп йиллар Шўрчи туманида электр тизими соҳасини яхши билган, кечаю-кундуз ҳар хил лавозимларда ишлаб, ўз касбининг ҳақиқий устаси ва жонкуярига айланган Абдурахмонов Жанон ака бошлиқ этиб тайинланди.

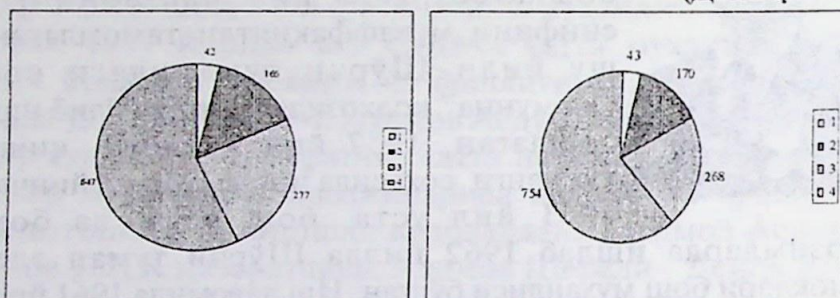
Абдурахмонов Жанон 1935 йил 1 февралда Шеробод туманида туғилган. 1944 йил 1 - мактабда ўқиш фаолиятини бошлаган. 1955 йил мактабнинг 10-синфини муваффақиятли тамомлаган ва шу йили Шўрчи туманидаги собиқ “Комунна” колхозида монтер бўлиб ишлай бошлаган, 1957 йил 3 майда, қишлоқ хўжалиги соҳасида инспектор, кейинчалик 1961 йил уста, бош уста, ва бошқа лавозимларда ишлаб 1962 йилда Шўрчи туман электр тармоқлари бош муҳандиси бўлган. Иш давомида 1961 йилдан 1963 йилгача Тошкент қишлоқ хўжалик техникумининг электр энергетика факультетини тамомлаб, 1966 йил 1 октябрдан бошлаб Шеробод туман электр тармоқлари корхонасида бошлиқ бўлиб иш фаолиятини бошлади. Ишлаш мобайнида кўпгина шаҳарларда, яъни Москва, Санкт-Петербург, Олмаота, Тошкент шаҳарларида малака ошириб келган, Абдурахмонов Жанон 1995 йил 13 апрелдан бошлаб нафақага чиқди. 30 йил давомида шерободликларнинг уйларини, кўчаларини, хиёбонларини, дам олиш масканлари ва барча корхона-ташкилотларни электр нури билан таъминлашда бошчилик қилди. Шу боис бўлса керакки, Жанон акани ёш-қари, 7 ёшдан 70 ёшгача «Нурчи бобо» деб ҳурматлайди.

Бугунга келиб Шеробод туман электр таъминоти корхонаси қуйидаги тизим ва подстанциялар орқали ҳудудда жойлашган барча истеъмолчиларни электр энергияси билан

таъминлаб келмоқда. Кучланиши 110/35/10 кВ подстанция-2 дона, кучланиши 110/10 кВ подстанция -2 дона, кучланиши 35/10 кВ подстанция -9 дона, кучланиши 110 кВ лик ҲЭУЙлари -127 км, кучланиши 35 кВ лик ҲЭУЙлари -165 км, кучланиши 10 кВ лик ҲЭУЙлари -697,3 км, кучланиши 0,4 кВ лик ҲЭУЙлари - 676,7 км, трансформаторлар пункти (10/0,4 кВ) 620дона.

Шеробод туманида электр энергия истеъмолчилар миқдори (сарик рангда — кишлоқ хўжалиги, кўк рангда бюджет, яшил рангда саноат, қизил рангда кичик ва ўрта бизнес соҳалари кўрсатилган)

(Дона ҳисобида)

2010 йил

2013 йил

Шеробод туманининг халқ хўжалиги, кишлоқ хўжалиги, саноат, кичик ва ўрта бизнес соҳаларини, ҳудуддаги жамики гўшаларни электр энергияси билан таъминлашда кунни тунга улаган, қиров, ёмғир ва қорларни ҳамда шамолли бўронларни писанд қилмасдан мардоновор ҳолатда ўз касбини сидқидилдан бажараётган Боймуродов Ҳаким (12 йил бош муҳандис бўлиб ишлаган) ҳамда ушбу корхонада 30 йилдан ортиқ меҳнати синган Норқулов Раҳматилло, Амиров Шухрат, Раҳмонов Дониёр, Раҳмонов Барот ва кўпгина фидоий ҳамкасбларимизга сиҳат-саломатлик тилаймиз.

Ҳурматли устоздан кейин, Шеробод туман электр тармоғи идорасини бошқарган ҳамкасбларимиз қуйидаги жадвалда баён этилган.

Т.Р	Бошқариш даври	Раҳбарнинг исми шарифлари	Изоҳ
1	1966-1995	Абдурахмонов Жанон ака	Шерободдан
2	1995-2002	Мустофоев Холмирза	Шерободдан
3	2002-2003	Эргашев Тўрамурод	Шерободдан
4	2004-2005	Рўзиев Жўра	Қумқўрғондан
5	2005-2006	Боймуродов Ҳаким	Шерободдан
6	2006-2007	Аҳмедов Эргаш	Шерободдан
7	2007-2008	Содиқов Камол	Шерободдан
8	2008-	Норбоев Бахтиёр	Шерободдан
9	2008-2009	Рўзиқулов Саид	Термиздан
10	2009-2010	Ўтапўлатов Эгаммурод	Қизирикдан
11	2010-2012	Турсунов Норбой	Шерободдан
12	2013 - 2014	Турсоатов Тоҳир	Термиздан
13	2015	Худойбердиев Баҳром	Шеробод

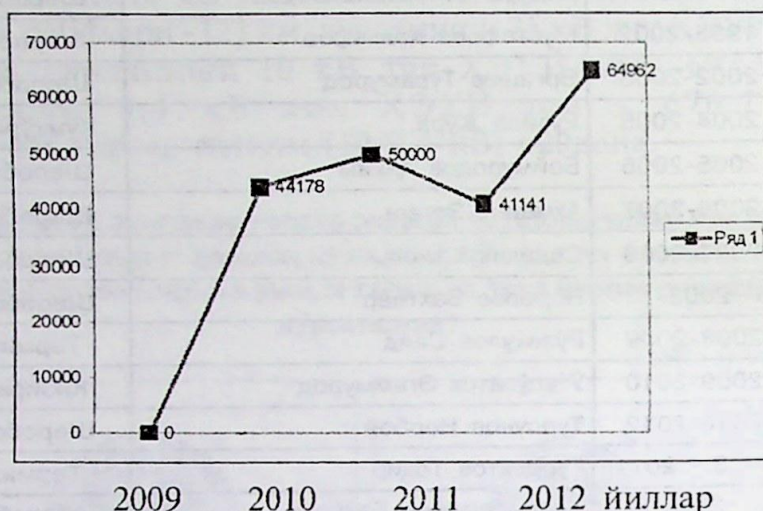
Ҳурматли юртдошларимизнинг ёш кадрларни ўқитиш, тарбиялаш, авайлаб асраш ва уларга ишониб раҳбарлик лавозимларида синаб кўриш ҳамда қўллаб-қувватлаш сиёсати, барча соҳаларда, жумладан, Сурхондарё энергетика тизимида ҳам ўз исботини топиб бораётир.

Шеробод тумани электр таъминоти корхонаси бошлиғи Турсоатов Тоҳир Нормаматович 1989 йилдан буён вилоят энергетикасида қуйидаги поғоналарни босиб ўтди: 1989-1991 йиллар Сурхондарё ХЭТАЖ, «Яккалаш ва уста кучланиш хизмати» монёри, 1991-2001 йиллар Термиз шаҳар электр тармоғи устаси, диспетчери, 2001-2004 йиллар ХМЭТ диспетчери, диспетчерлик хизмати бошлиғи, 2004-2009 йиллар Сурхондарё ХЭТАЖ диспетчери, диспетчерлик хизмати бошлиғи, 2009-2012 Сурхондарё ХЭТКАЖ бош муҳандис муовини лавозимларида ишлаб, кенг қиррали соҳа бўлган энергетика тизимида обдон тобланди.

Шеробод тумани истеъмолчиларига етказиб берилган электр энергия миқдори

минг кВт соат

Шеробод тумани электр тармоқларининг мунтазам ишлаб туришида ва электр энергияси етказиб беришида қуйидаги нурчиларнинг хизматлари таҳсинга лойиқ. Назаров Холбой, Раҳмонов Дониёр, Турсунов Турсоат, Валиев Зафар, Ашуров Йўлдош, Файзуллаев Зафар, Қувондиқов Ўрол, Чўқморов Ўрол, Норбоев Бахтиёр, Бобомуродов Ҳасан, Ашуров Тўйлан, Салимов Жовли, Бозоров Нурхон ва бошқалар.

Бойсун туман электр таъминоти корхонаси

Бойсун электрлаштириш участкаси Шеробод туман электр тармоғи таркибида 1964 йили ташкил топди. 1964 йилгача ушбу участкани Абдурахимов Раҳмат уста ва катта уста вазифаларида бошқариб борди. Ушбу участка асосида 1966 йилда Бойсун туман электр тармоғи идораси ташкил этилиб, унга Абдурахимов Раҳмат биринчи бошлиқ этиб тайинланди.

Абдурахимов Рахмат ҳожи 1929 йил 15 мартда Бойсун туманида туғилган. 1963 йилдан 1964 йилгача участкада механик-электрмонтёр, 1964 йилдан 1966 йилгача уста, катта уста ва 1966 йилдан Бойсун туман электр тармоғи бошлиғи вазифасини бажаришдан тортиб то 1989 йилгача, яъни 23 йил давомида Бойсун шаҳри ва олис тоғли қишлоқларни электрлаштириш даврида асосий ташкилотчи сифатида хизмат қилди.

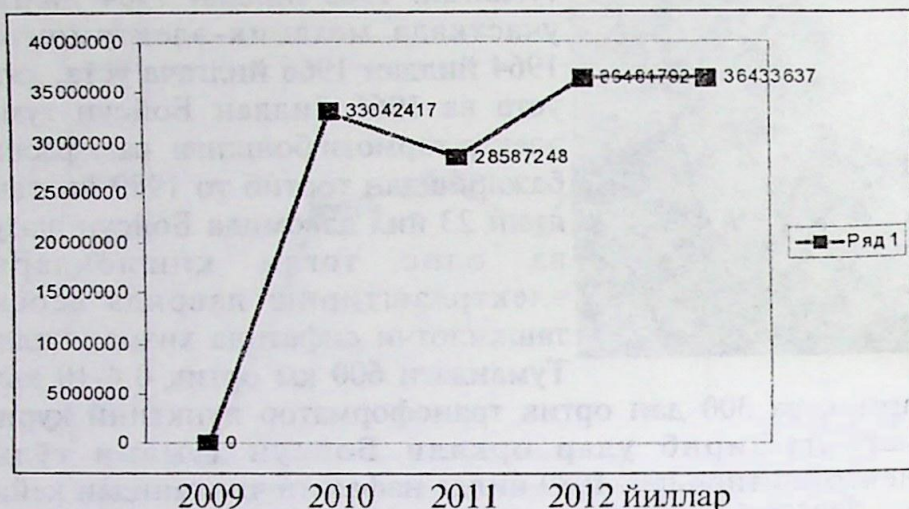
Тумандаги 600 км ортиқ 0,4-10 квли тармоқ ва 300 дан ортиқ трансформатор пунктини қуриб, ишга тушириб улар орқали Бойсун тумани тўлиқ электрлаштирилди. 1989 йилда нафақага чиққанидан кейин ҳам 1995 йилгача ёш нурчиларни вояга етказишда астойдил меҳнат қилиб 20 нафардан ортиқ шогирдларни тайёрлаб берди. Ҳурматли устоздан кейин Бойсун туман электр тармоғи идорасини қуйидагилар бошқарди:

№	Бошқарилган давр	Бошқарувчи Ф.И.Ш	Изоҳ
1	1966-1989	Абдурахимов Рахмат	Бойсундан
2	1989-2000	Ахмедов Файзулло	Бойсундан
3	2000-2002	Имомов Қурбон	Бойсундан
4	2002-2003	Абдурахимов Нурилло	Бойсундан
5	2003-2006	Жалилов Ғоффор	Бойсундан
6	2006-2008	Бозоров Наим	Бойсундан
7	2008-2010	Ахатов Бахтиёр	Бойсундан
8	2011	Самадов Бахтиёр	Деновдан
9	2012	Улуғов Абдусалом	Бойсундан
10	2013	Абдурахимов Нурилло	Бойсундан
11	2015	Кўчаров Қўлдош	Ангор

Ўтган 50 йил давомида бойсунликларнинг дилини чароғон ва корхона - ташкилотларнинг ишлаб чиқаришини нурафшон қилишда кеча-кундуз, қор ва ёмғир шиддатларини мардоновор енгиб ўтган, беминат хизматлари

Бойсун тумани истеъмолчиларига етказиб берилган электр энергия миқдори

(кВт 1 соат)

билан халқнинг дуосини олган қуйидаги нурчиларимизни фахр билан ушбу оппоқ қоғозга туширишга жазм қилдик.

Ахмедов Файзулло 18.03.1950 йилда Бойсун туманида туғилган. 1983-1984 йилларда уста, 1984 йилдан 1989 йилгача диспетчер, бош муҳандис лавозимларида ишлаб, тобланиб ва малака ошириб 1989 йилдан 2000 йилгача Бойсун РЭСида бошлиқ вазифасида ишлади. Тиниб-тинчимас Файзулло Ахмедов 2010 йилгача ҳар хил муҳандислик лавозимларида ишлаб нафақага чиқди.

Чоршанбиев Норбой 1949 йилда Бойсун тумани Сайроб маҳалласида туғилган. Бу киши 1972 йилдан 2012 йилгача 40 йилдан ортиқ 0,4 кВ лик тизимлардаги 8-12 метр баландликдаги ёғоч, бетон ва темир устунларга чиқиб бекаму-қўст иш олиб бориш эвазига халқнинг, ҳамкасбларининг ва раҳбарларнинг олқишига сазовор бўлди. Ҳозирги даврда нафақада.

Ражабов Панжи 1954 йилда Бойсун туманида туғилган. 1976 йилдан 1980 йилгача назоратчи лавозимида, 1981 йилдан 1997 йилгача етакчи назоратчи лавозимларида ишлаб, бу даврларда одоби, хулқи, тиришқоқлиги ва жавобгарликни ҳис қилиши билан ҳурмат қозониб, 1998 йилдан 2008 йилгача энергия сотиш техниги лавозимида ишлади. Ҳозирги пайтда электр касоби бўлиб ишлаб келмоқда.

Бойсун туман истеъмолчиларига электр қуввати етказиб бериш, корхона балансидаги электр қурилмалари ва тармоқларининг соз ҳолатда ишлашини таъминлаш ҳамда уларнинг мустаҳкамлигини ошириш борасида, ишчи ходимларнинг жойларда хавфсиз иш бажаришига эътибор қаратган нурчи — фахрийларимиз ва ҳозирги давр фаолларининг исми — шарифларини келтирдик: Қодиров Рашид, Алимов Қўчқор, Тоҳиров Воҳид, Муродов Даврон, Насруллоев Қудратбек, Ашуров Қудрат, Шоимқулов Оллоқул, Каримов Чори, Имомов Қурбон, Маматалиев Алланазар, Нуриллаев Даврон, Жабборов Халил, Каримов Чори, Ҳусанов Усмон, Раҳматов Қаҳҳор, Раҳмонов Тоҳир, Турдиев Исмат, Субҳонов Жамол, Зиёев Рустамбек, Рўзибоев Муҳаммади, Сафаров Сайфи ва Гилязиддинов Дамир.

Абдурахимов Раҳмат, Чўтбоев Зиёд, Орипов Равшан, Абишев Рашид, Қаюмов Турди, Тикоченко Роза каби ҳамкасбларимизнинг илми, тажрибаси, насиҳатлари ва дуоларини жамоа аъзолари ва шогирдлари ҳамон яхши эслаб, уларнинг эзгу хотирасини доимо дилда сақлаб келмоқдалар.

Узун тумани электр таъминоти корхонаси

Узун туман электр тармоғи корхонаси 1990 йилда Сариосиё туман электр тармоғидан ажралиб чиқиб, алоҳида ташкилот сифатида шаклланди. Ушбу корхонага тажрибали, билимли ва принципиал раҳбар сифатида Сариосиё РЭСида 1984 йилдан буён бошлиқ бўлиб ишлаб келаётган Саматов Бўри Раҳмонқуловични тавсия этдилар.

Саматов Бўри Раҳмонқулович 1948 йилда Денов туманида туғилган. 1973 йилда реле ҳимояси ва автоматика хизматининг Денов филиалида муҳандис, 1975 йилдан 1984 йилгача Денов 220/35/6 кв лик подстанция бошлиғи, 1984 йилдан 1990 йилгача Сариосиё РЭСи бошлиғи вазифаларида самарали фаолият олиб борди.

1990 йилдан 2000 йилгача Узун туман электр тармоғи бошлиғи вазифасида сидқидилдан меҳнат қилиб келди. 2000 йилдан шу бугунги давргача ПС хизмати устаси лавозимида ишлаб 10 дан ортиқ шогирдларни етказиб бериш билан бирга, ёш кадрларга ўз малака-тажрибаси ҳамда панд-насиҳатларини бериб келмоқда.

Узун туманидаги ишлаб чиқариш корхоналари, маданий — маиший объектлар, кичик ва ўрта бизнес соҳалари ҳамда 22000 га яқин хонадоннинг хавфсиз равишда электр энергия билан таъминланишда қуйидаги ходимлар Узун ТЭТК ни бошқариб келдилар. Булар Саматов Бўри, Нарзуллаев Абдуғани,

Норбўтаев Ҳусниддин, Хўжаеров Парда, Салимов Ҳазраткул, Икромов Маъмур, Кўчаров Маҳмуд ва ҳозирги даврдаги ТЭТК бошлиғи Мирзаев Сайриддинларнинг машаққатли, лекин савобли ишларини инкор этиш мумкин эмас.

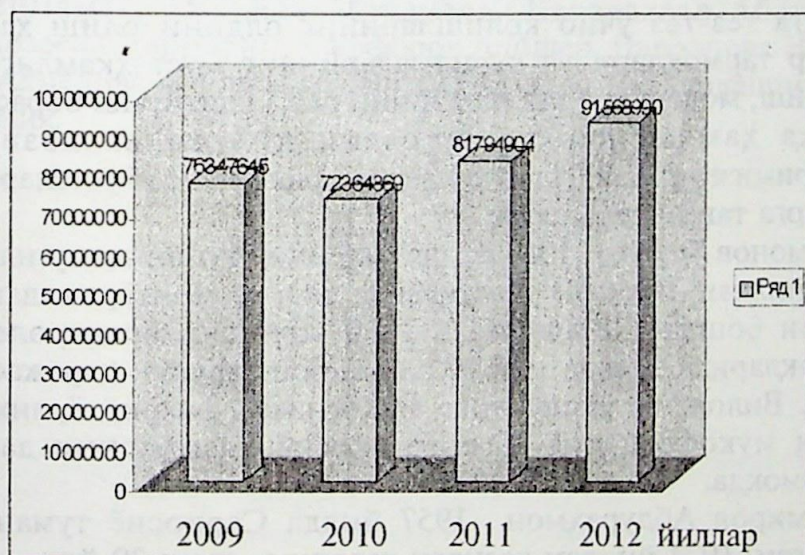

Мирзаев Тошпўлат 1954 йилда Сариосиё туманида туғилган. 1977 йилдан буён Сариосиё ва Узун туманлари электр тармоқларида ҳайдовчи сифатида иш юритиш билан бирга фахрли нурчи касбини ҳам ўзлаштирди. Жамоат ишларида фаол бўлганлиги учун бугунги даврда жамоа касаба уюшмаси раиси ҳамдир. Бу киши бир неча маротаба вилоят ва Республика миқёсида фахрий ёрлиқлар билан мукофатланиб,

“Энергитеска фахрийси” га айланган.

Истеъмолчиларга етказиб берилган электр энергия миқдори диаграмма кўринишида

(кВт соат)

Шодиев Нурали — 1945 йилда Сариосиё туманида туғилган. 1971 йилда ўз меҳнат фаолиятини Сариосиё РЭСида электр монтёрлигидан бошлаган. Ўз касбига меҳр қўйганлиги боис, энергетика тизимининг мураккаб схемаларини ва подстанциялардаги электр қўшилмаларида ёқиб — ўчириш жараёнларини мукамал ўзлаштиргани учун 1991 йилда Узун туман электр тармоғига тезкор чиқиш бригадаси электр косибига ўтказилди.

Битта корхонада 42 йилдан ортиқ ишлаётган Шодиев Нурали ҳақли равишда бугунги ёш энергетикларнинг устози ва фахридир.

Узун туманида янги қурилиб ишга туширилаётган электр тармоқлари ва қурилмаларини ишга тушириш олдидан берилган техник шартлар талабларининг тўлиқ бажарилишини назоратга олиш, истеъмолчиларни электр энергия билан таъминлаш тизимларининг сифатини ошириш эвазига тез-тез ўчиб қолишларнинг олдини олиш ҳамда электр тармоқлари ва қурилмаларининг мустаҳкамлигини ошириш, модернизация ишларини режалаштириш борасида бошқа ҳамкасбларига устозлик қилган ва ҳозирда ёшларимизга ўрнак бўлиб келаётган фидоий касб усталарини сизларга таништирмақчимиз:

Усмонов Хуррам 1956 йилда Сариосиё туманида туғилган. 1977 йилдан Тоқчаён участкасида электр монтёрликдан ўз ишини бошлаб, 1986 йилда 1000 вольтдан ортиқ электр тармоқларида электр косиб ва иш бошқарувчи даражасига етган. Вилоят ва республика миқёсидаги фахрий ёрлиқлар билан мукофотланиб, электр косиб вазифасини давом эттирмақда.

Темиров Абдурахмон 1957 йилда Сариосиё туманида туғилган. 1974 йилдан ҳозирги давргача, яъни 39 йил

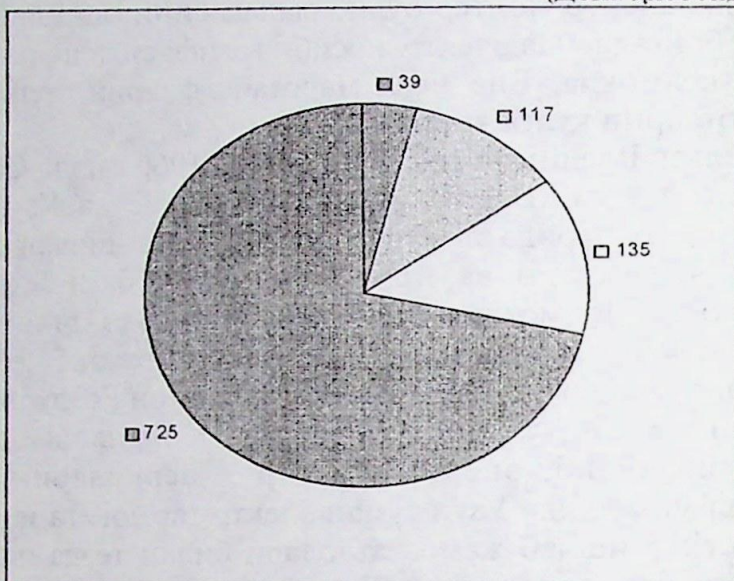
давомида электр монтер бўлиб малакасини ошириб, тезкор чиқиш бригадасида электр косиби вазифасида шараф билан ишлаб келмоқда. Бир неча маротаба фахрий ёрлиқлар ва мукофотларни қўлга киритган.

Савельев Владимир Александрович 1960 йилда Сариосиё туманида туғилган. 1981 йилдан Сариосиё ва Узун туман электр тармоқларида электр монтер, подстанциялар хизмати электр чилангари ва иш бошқарувчи бўлиб фаолият кўрсатмоқда. Доимо жамоа аъзолари орасида ўз ўрнини топиб, берилган топшириқларни аъло даражада бажариб келмоқда.

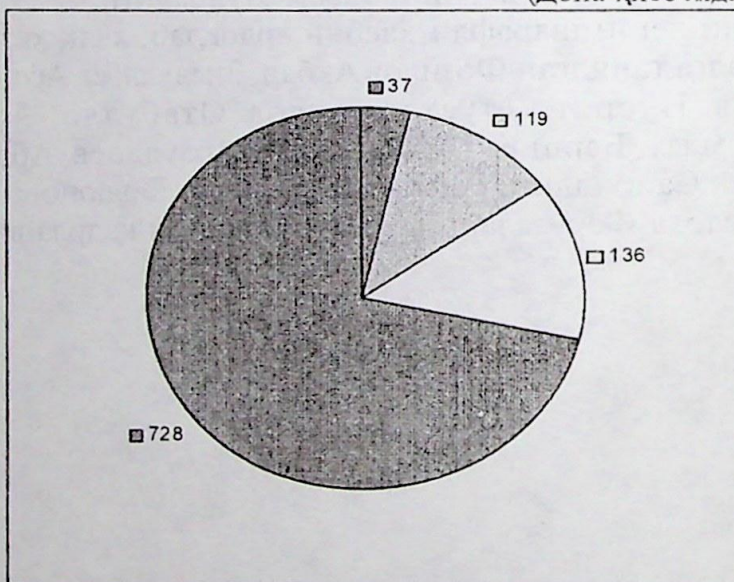
Хусанов Жўрақул 1958 йилда Тожикистон Республикасида туғилган. Узун туманидаги шағал — саралаш заводида энергетик бўлиб, энергетика сир — асрорларини чуқур ўрганиш мақсадида Узун туман электр тармоғига ишга ўтди ва ўз устида ишлаб жамоа аъзолари билан тезда чиқишиб, ҳурматга сазовор бўлди. Бугунга келиб тезкор чиқиш бригадасида ўз фаолиятини давом эттираяпти.

Нурчи деган шарафли касбни ардоқлаб, халқ хизматини қилиб элга танилган Фозилов Акбар, Зиёдуллаев Асомиддин, Жўраев Нусрат, Мустафоқулов Отабулло, Турдиев Рўзимамаат, Бердиев Ибодулла, Нарзуллаев Абдуғани, Мирзаев Сайриддин, Ғаффоров Алишер, Давронова Нигора ва Ахмедова Ферузаларнинг меҳнатларини қадрлашни раво кўрдик.

(Дона ҳисобида)

(Дона ҳисобида)

**Узун туманидаги улгуржи электр энергия истеъмолчиларининг
соҳалар бўйича жойлашиши**

(қизил рангда — кичик ва ўрта бизнес объектлари, сариқ рангда - бюджет, яшил
рангда саноат, кўк рангда - қишлоқ хўжалик истеъмолчилари кўрсатилган)

Жарқўрғон туман электр таъминоти корхонаси бўйича маълумот

1. 1968 йил Термиз шаҳар электр тармоқлари таркибида Жарқўрғон участкаси ташкил этилган бўлиб, участка бошлиғи Файзулин Галдирауф бўлган.

2. 1970 йилда Жарқўрғон РЭСига Хохлов Александр Михайлович бошлиқ вазифасига тайинланган.

3. 1973 йилда Жарқўрғон участкасига Менглибоев Жўра бошлиқ вазифасига тайинланган.

4. 1975 йил сентябрда Жарқўрғон туман электр тармоқларига Турғунбоев Азиз бошлиқ вазифасига тайинланган.

5. 1993 йил октябрда Жарқўрғон туман электр тармоқларига Қораев Абдусамат бошлиқ вазифасига тайинланган.

6. 1994 йил Жарқўрғон туман электр тармоқларига Мамадиев Бахтиёр бошлиқ вазифасига тайинланган.

7. 1999 йил Жарқўрғон туман электр тармоқларига Жўраев Абдулла бошлиқ вазифасига тайинланган.

8. 2003 йил Жарқўрғон туман электр тармоқларига Боймуродов Али бошлиқ вазифасига тайинланган.

9. 2004 йил Жарқўрғон туман электр тармоқларига Жавкашов Қўлдош бошлиқ вазифасига тайинланган.

10. 2007 йил Жарқўрғон туман электр тармоқларига Худойкулов Омон бошлиқ вазифасига тайинланган.

11. 2008 йил Жарқўрғон туман электр тармоқларига Жумаев Рустам бошлиқ вазифасига тайинланган.

12. 2010 йил Жарқўрғон туман электр тармоқларига Отамуродов Абдусамат бошлиқ вазифасига тайинланган.

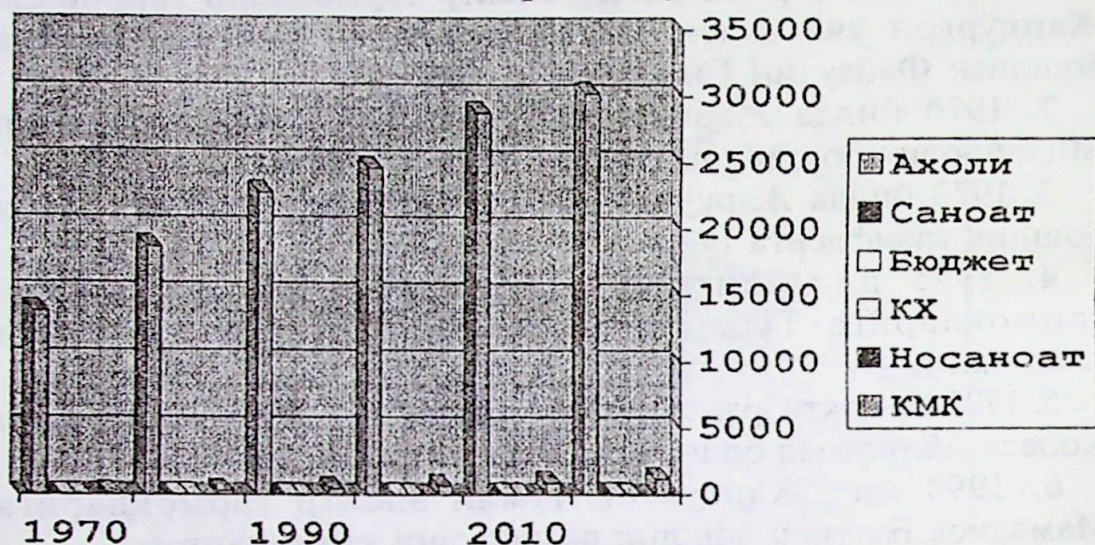
13. 2012 йил Жарқўрғон туман электр тармоқларига Жавкашов Қўлдош бошлиқ вазифасига тайинланган.

14. 2013 йил Жарқўрғон туман электр тармоқларига Воҳидов Ҳамза бошлиқ вазифасига тайинланган.

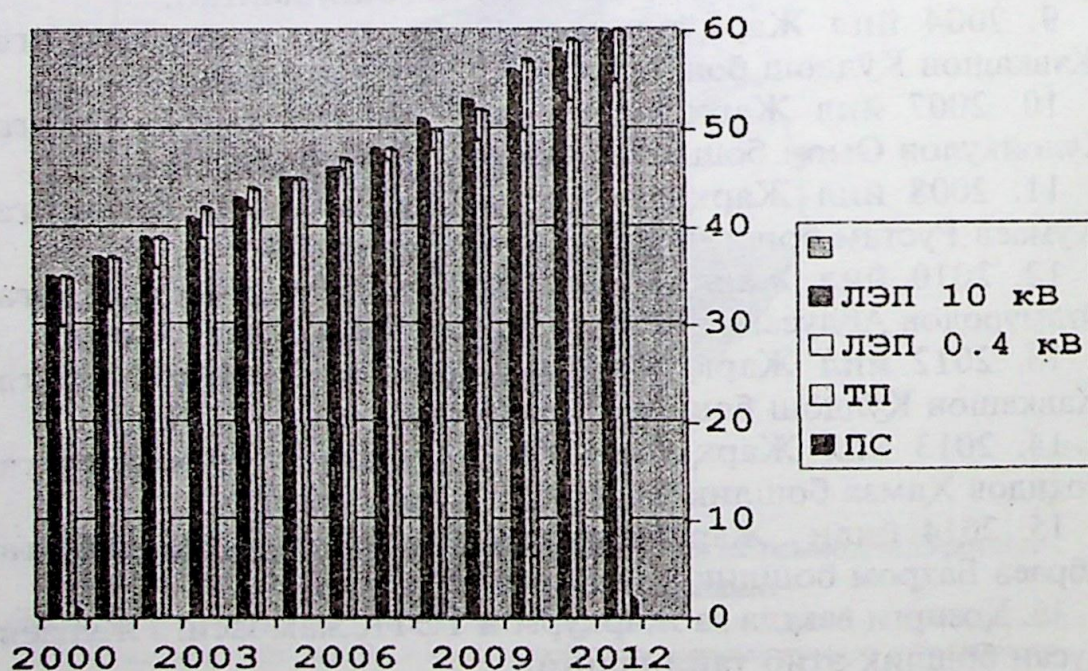
15. 2014 йили Жарқўрғон туман электр тармоқларига Абраев Баҳром бошлиқ қилиб тайинланган.

16. Ҳозирги вақтда ва Жарқўрғон ТЭТК жамоасига Жўраев Хусан бошлиқ этиб тайинланган

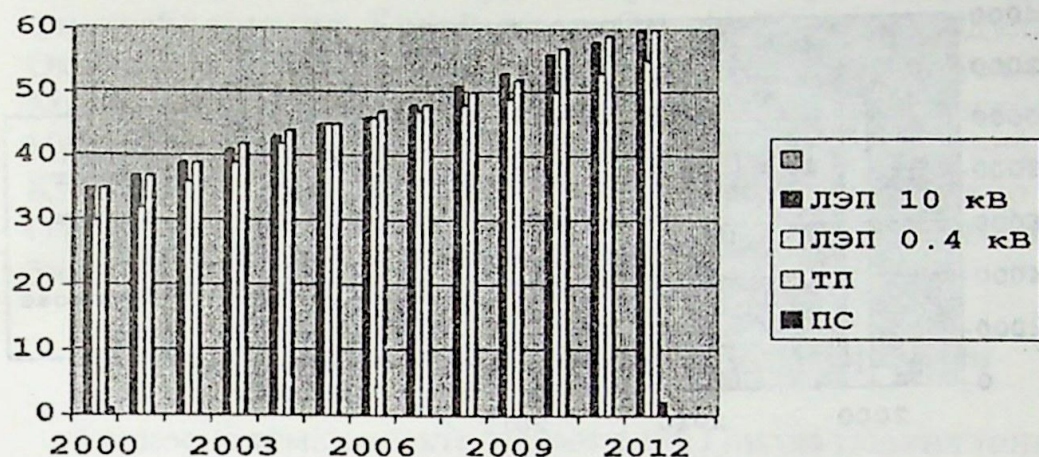
Жарқўргон электр таъминоти корхонаси ташкил бўлгандан ҳозирги кунгача (аҳоли, саноат, ҚХ, носаноат, КМКларнинг ўсиш диаграммаси)

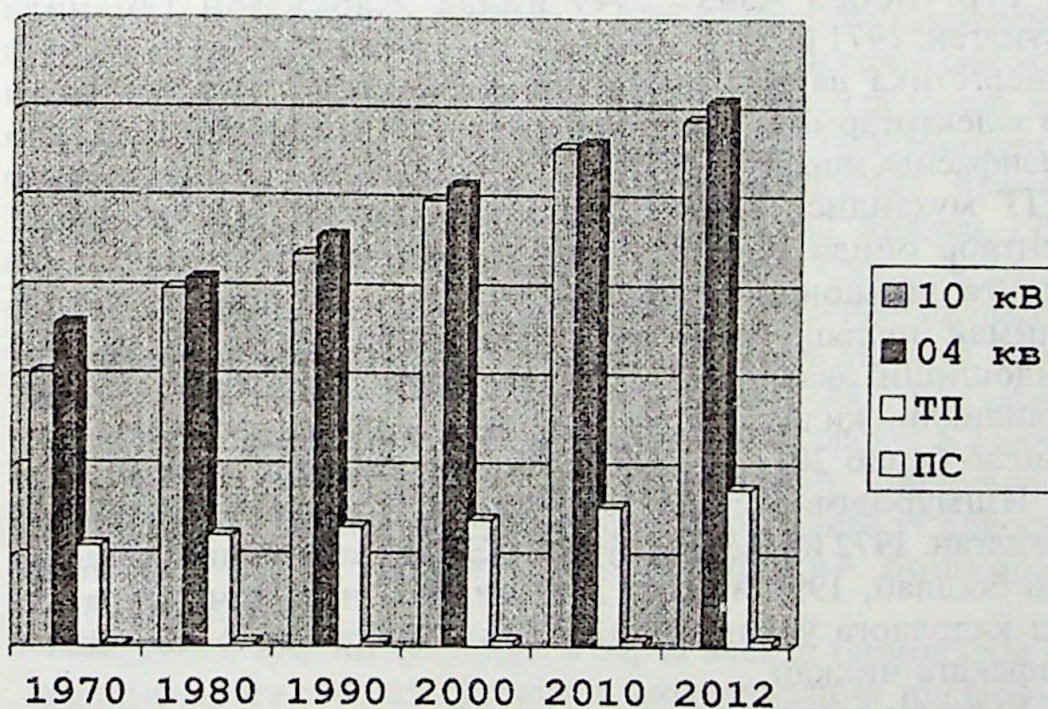
Жарқўргон электр таъминоти корхонаси бўйича жорий таъмирлашнинг бажарилиши диаграммаси

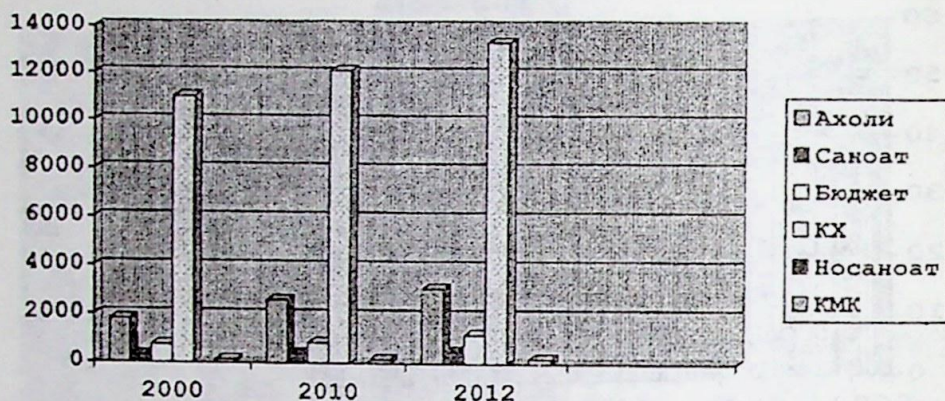
*Жарқўрғон электр таъминоти корхонаси капитал таъмирлашнинг
бажарилиш диаграммаси*

*Жарқўрғон электр таъминоти корхонасининг (ЛЭП, ТП,
ПСларнинг 1970 йилдан 2012 йилгача давр мобайнида ўсиш
диаграммаси)*

*Жарқўрғон электр таъминоти корхонасининг электр энергия
сарфи миқдори (м.кВт соатда)*

Жарқўрғон туманини электрлаштириш, истеъмолчиларга электр энергияси етказиб беришда меҳнати синган қуйидаги ҳамкасбларимизни фахр билан тилга оламиз:

Турғунбоев Азиз 1949 йилда Жарқўрғон туманида туғилган. 1971 йилдан 1975 йилгача Ўзбекистон Республикаси Энергетика ва электрлаштириш Вазирлиги тасарруфидаги «Ўзэлектртармоқ- қурилиш»нинг 6-МК ташкилотида уста вазифасида ишлаган. 1975 йилда Жарқўрғон РЭСига инженер ПТГ муҳандиси лавозимида ишни бошлаб, 1975 йилнинг сентябр ойида РЭС бошлиғи вазифасига тайинланган. Ўз ишига виждонан ёндошган Турғунбоев Азиз ўз устида тинмай ишлаши ҳамда ҳар бир масалага ақл билан одилona ёндошиши эвазига 18 йил давомида Жарқўрғон РЭСига бошлиқлик қилди. Бошқа турли муҳандис лавозимларида ҳам ишлаб бериб 2011 йилда (62 ёшида) нафақага чиқди.

Ишмуродов Кўчим 1952 йилда Жарқўрғон туманида туғилган. 1972 йилда Жарқўрғон РЭСига ҳайдовчи вазифасида иш бошлаб, 1999 йилдан 2012 йилгача назоратчи сифатида ёш кадрларга ўрнак бўлиб, 40 йил битта корхонада ишлаб нафақага чиққан.

Умуман олганда, туман халқ хўжалиги, саноат, бюджет ва маиший объектларни таъминлашда ҳамда аҳолининг

кечасини чароғон этишда ўта зарур булган электр токини етказиб бериш йўлида мардонавор хизмат қилган қуйидаги ҳамкасбларимиз Худойқулов Омон, Жўраев Абдулла, Омонов Жўра, Эшмуродов Норбой, Қодиров Абдусамат, Мамадиев Бахтиёр, Отамуродов Абдусамат, Рўзиев Янгибой, Ирсагатов Тўра, Бегманов Алламурод, Чориев Ботирали, Қудратов Бозор, Ишмирзаев Боходир, Қораев Ўткир ва Очилдиев Муҳаммадиларга уз миннатдорчилигимизни билдирамиз.

Сариосиё тумани электр таъминоти корхонаси

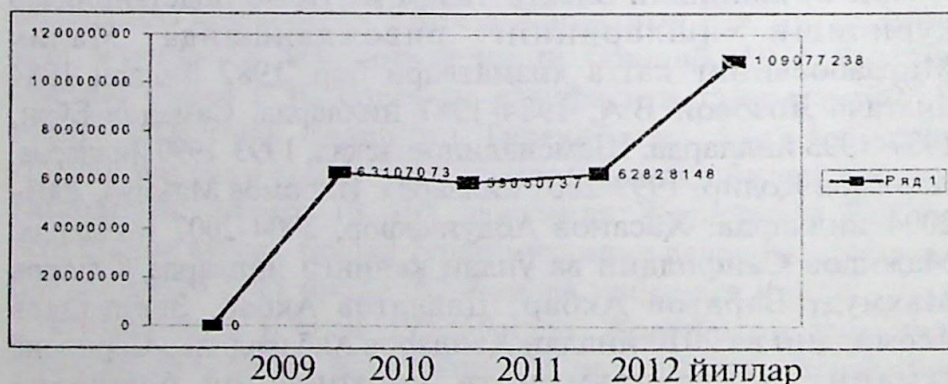
Сариосиё туман электр тармоғи 1963 йилда ташкил топиб, унга 1966 йилгача Колешов А. раҳбарлик қилди. 1966 йилдан 1968 йилгача Медведев К. бошлиқ бўлиб ишлади. Шу даврларда маҳаллий ёш мутахассис сифатида устозларидан энергетика сабоқларини қунт билан ўрганган Малик Мирзобоев 1968 йилда Сариосиё РЭСи бошлиғи вазифасига тайинланди. Сариосиё туманидаги истеъмолчиларни сифатли ва узлуксиз энергия билан таъминлаш борасида юзлаб км. юқори кучланишли электр тизим ва ўнлаб подстанциялар қурилиши ишларининг ривожланишида Малик Мирзобоевнинг катта хизматлари бор. 1982 йилдан 1984 йилгача Лозовой В.А, 1984-1987 йилларда. Самадов Бўри, 1987-1993 йилларда. Шамсиддинов Асқад, 1993-1999 йилларда. Каримов Қодир, 1999-2001 йилларда. Икромов Маъмур, 2001-2004 йилларда. Ҳасанов Абдуғаффор, 2004-2007 йилларда. Мажидов Сайфиддин ва ундан кейинги йилларда Кўчаров Маҳмуд, Баратов Акбар, Давлатов Акбар, Зиёдуллаев Асомиддин ва 2010 йилдан Ҳайдаров Акбаралилар Сариосиё тумани электр таъминоти корхонасини бошқариб келишмоқда.

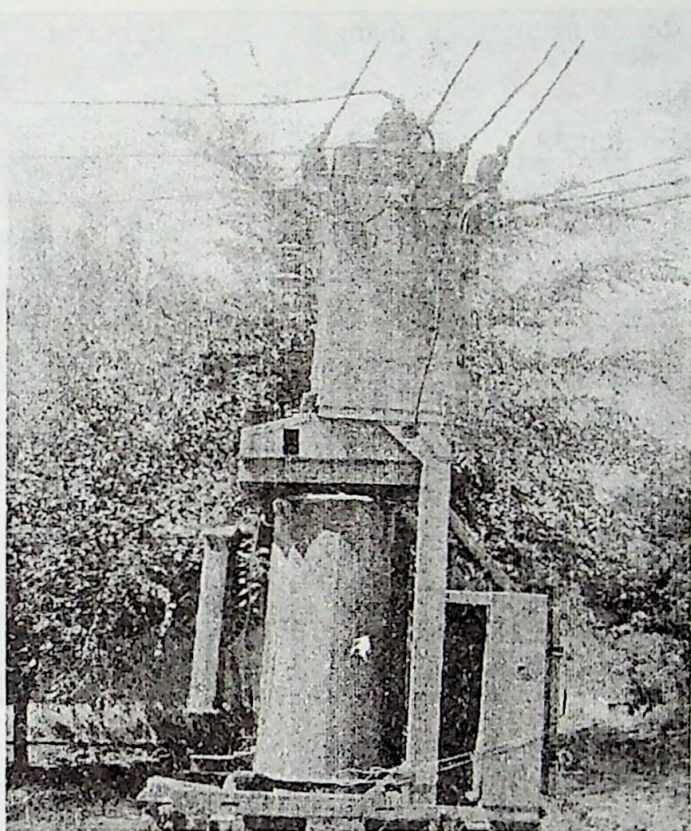
Сариосиё тумани ҳудудидаги барча электр тармоқлари ва қурилмаларига хизмат кўрсатиш, модернизация ишларини олиб боришда, тармоқдаги носозликларнинг сабабини аниқлаб таҳлил қилиб боришда, иш жойларидаги

хавфсизликнинг бажарилиши бўйича олиб борилаётган ишларни доимо назоратга олишда, электр энергияси сотиш режасини бажаришда, дебитор қарздорликнинг ўсишига йўл қўймасликда, сарфланган электр энергияси миқдорини жой-жойига қўйиб электр энергиядан ноқонуний фойдаланишнинг олдини олиш ва ундан оқилона фойдаланиш чора-тадбирларини белгилаб, мижозларнинг норозилик ҳолатларига йўл қўймаслик борасида тиниб-тинчимас, фахрли касб эгалари бўлган қуйидаги ходимларга миннатдорчилик изҳор этамиз:

Муждабоев Февзи, Бикин Федя, Гулмирзаев Тўхта, Раҳимов Мурод, Ҳасанов Абдуғаффор, Улуғов Раҳмонали, Мирзоназаров Нурилло, Маликова Насиба, Давлатов Акбарали, Ғафуров Нурали, Ҳайдаров Акбарали, Норматов Аҳмад, Саидов Баҳодир, Набиев Раҳмиддин, Саидов Муҳаммади, Эшқулов Нурали, Мажидов Жамил, Ашуров Ғафур, Тошмирзаев Саттор, Чориев Карим, Бобоев Саид, Жумаев Холбой ва бошқалар.

Истеъмолчиларга етказиб берилган электр энергия миқдори.

Термиз шаҳар электр таъминоти корхонаси

Термиз шаҳар электр тармоғи идораси 1964 йилда Термиз шаҳар электр тармоғи маркази негизида тузилиб, унга Слободинюк Анатолий бошлиқ этиб тайинланди.

Ўтган 50 йил мобайнида шаҳар электр тармоғи жамоасининг асосий вазифаси истеъмолчиларни узлуксиз электр энергия билан таъминлаш, 0,4-6-10-35 кВли электр тармоқлари ва ускуналарида носозликларни қидириб топиш, ўз вақтида уни таъмирлаб — созлаб истеъмолчиларга узлуксиз электр энергия етказиб бериш, ўчириб — ёқиш ишларини хавфсиз ва сифатли бажаришда қуйидаги биринчи раҳбарларнинг жуда катта меҳнатларини эътироф этиб,

Т/р	Фамилияси, исми, шарифи	Рахбари фаолияти йиллари	Изоҳ
1	Слободинюк Анатолий	1964 – 1968	
2	Иршов Александр	1969 – 1974	
3	Сатторов Зокир Бозорович	1974 – 1978	
4	Колесов Александр	1978 – 1984	
5	Бўриев Зафар Сафарович	1984 – 1999	
6	Абдуллаев Шербой	1999 – 2001	
7	Хўжамуродов Давлат Тўраевич	2001 – 2003	
8	Икромов Маъмуржон	2003 – 2005	
9	Чоршанбиев Шухрат Холбоевич	2005 – 2006	
10	Баратов Акбар Исмоилович	2006 - 2007	
11	Усанов Сафаров	2007 - 2008	
12	Ҳақимов Равшан Амиркулович	2008 – 2009	
13	Баратов Акбар Исмоилович	2009 – 2011	
14	Ҳақимов Ҳамза Амиркулович	2011 - 2015	
15	Маматрахимов Шамсиддин	2015 йилдан	

китобхонларга уларни таништирамиз.

Термиз шаҳрида иш бошлаб, шаҳардаги барча истеъмолчилар (вилоят миқёсидаги давлат аҳамиятига эга бўлган нуфузли ташкилотлар, барча соҳадаги вилоят бошқармалари ҳамда шаҳар электр тармоғига уланган саноат, халқ хўжалиги, қишлоқ хўжалиги, бюджет, ўрта ва кичик бизнес объектлари, аҳолини сифатли ва узлуксиз электр энергия билан таъминлашда, ҳар қандай шароитда ҳам ҳар хил мураккабликдаги тизимларни бир шохобчадан иккинчи шохобчага, бир электр тармоғидан иккинчи электр тармоғига хавф-хатарсиз бемалол ўтказишда энергетикларнинг профессионал тайёргарлиги, кўп йиллик изланишлар ва самарали меҳнатлари сабабли қуйидаги муҳандис-техник ва ишчи – хизматчиларни фахр билан ўз касбининг фидойилари деб атаймиз:

Фахрийларимиздан Ахмедов Қаюм, Шанин Виктор, Султонов Жўра, Ўрозов Ҳайитмурод, Норкулов Жўра,

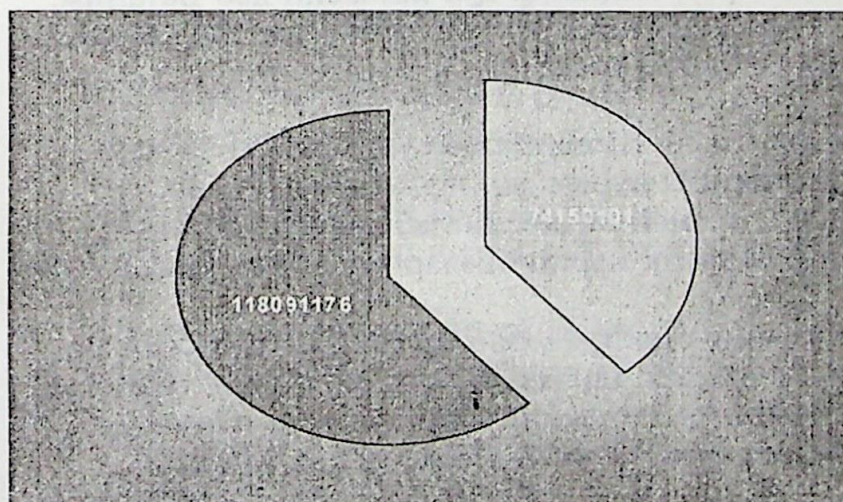
Фомина Нина Ивановна, Чоршаев Тўлаган, Мадалиев Али, Ашарин Александр, Ҳайитов Абдурахмон, Алланов Мерет, Бойко Зоя Ивановна, Қурбонов Анвар, Дулина Полика, Лушина Инна, Сафонова Татьяна, Бўриев Зафар.

Фидоийларимиздан Эсонқулов Эшбой, Аннақулов Ҳамро, Арамов Пўлат, Ҳакимов Ҳасан, Матурдиев Чори, Ҳайитов Хуррам, Ўрозов Шокир, Исломов Шоир, Бердиев

Истеъмолчиларга электр энергияси етказиб бериш диаграммаси

Йиллар	Умумий (кВт.соат)	Аҳоли (кВт.соат)
2009	- 118095176	- 74150101
2010	- 119200271	- 73167007
2011	- 116677359	- 66438228
2012	- 113983593	- 533537768

Изоҳ: яшил рангда – аҳоли, тўқ яшил рангда – умумий
(кВт - соат ҳисобида).

2009 йил

Эшқобил, Ҳакимов Рустам ва бошқалар.

15. Энергетикларга бағишланган шеърлар

Ҳосил Саматов

Мустақил Республикамиз фидокор нурчиларига бағишлов

Мустақил Ўзбекистоннинг нурчи ўғлон, қизлари,
Халқимизга нур берувчи ердаги юлдузлари.
Кеча-кундуз сергагу бедорсиз сиз халқ учун,
Сермашаққат меҳнатингиз кўрсатар ҳар дам кучин.

Нурхонада жиловбардор, ҳормангиз эй нурчилар,
Бўзсув, Фарҳод, Оқтепа, Шайхонтоҳур измингизда.
Хўжакент, Фарғона, Чорвоқ, Салор, Ангрен, Тошкент,
Тахиташ, Сир, Навоий, доимо илгингизда.

Сиз фидойи касбингизга, билмагайсиз ҳеч тиним,
Дилда орзу, меҳнатда қўл яшнасин деб Ватаним.
Сиз яратган, сиз таратган нур билан порлоқ ҳаёт,
Бир дақиқа бўлмаса тўхтар юмуш, зулмат ҳаёт.

Қадрингизга етмадик биз сув, ҳаво, қуёш каби,
Ишлатармиз нурни ҳар кун нону-ош каби.
Қадрига етмай неча минглаб зиёкор заҳматин,
Сарф этардик нурни бизлар худди бир уммон каби.

Неча минг йиллар момолар таппи, ўтин ёқдилар,
Мой пиликли чироқларда дўппи, кийим тикдилар.
Бундайин ночорликни энди ҳеч ким кўрмасин,
Зимзиёлик кўчасидан энди ҳеч ким юрмасин.

Ўйладик дарё сувидан нур таралгайдур осон,
Нефт, кўмир, газ нур берар бўлса гар жиҳозу қозон.
Худди оқар сув билиб исроф қилдик қанчалар,
Ишлатиб бўлар-бўлмасга кундузи ҳам, кечалар.

Мустақиллик тонги отар, сергак бўлдик энди биз,
Иқтисоднинг кўп сабогин ўрганармиз барчамиз.
Истиқлолнинг шафақлари сўқир дилга нур берди,
Очилди кўз, ёришди онг, бахт йўлидан юр, деди.

Халқимизнинг нақли бордир, ўтган ишга саловат,
Палапартиш ишларимиз бўлмасин энди одат.
Ҳисоб-китоб вақти келди ҳар қадамда, ҳар ишда,
Кирим-чиқим мезонлари зарур ҳар бир юмушда.

Нурсиз битмас ҳеч ишимиз эъзоз қилмоқ биздандир,
Нурсиз олис яқин бўлмас, қадрин билмоқ биздандир.
Ер қаъридан нефту маъдан чиқмағай нурсиз асло,
Нурсиз энди пишмағайдир, нону ош, ҳатто ҳалво.

Эзгу ишлар касбингиздир, қалбингиз пок нур билан,
Нурхоналар тинмай ишлар, қуёш янғлиғ дур сочиб.
Шаҳар қишлоқ, завод, фабрика, инсон ҳаёти нур билан,
Элу юрт обод зиёдан, кетгай тун ундан қочиб.

Нурчилар ва нур ҳақида байтлар

Қалбини эгаллаб эзгу бир сурур,
Нурчи таратгайдур ўз элига нур.

Эзгулик йўлида билмайсан тиним,
Номингни улуғлар нурчи деб, элим.

Яратган нуринг-ла топгай ҳузур,
Ҳаёт нурафшонун дил равшан бўлур.

Нур уммон тулпори жиловни сенда,
Беминнат ишлайди тундаю кунда.

Ақл, идрок, ироданг сувни нур қилур,
Пешона терингни нуринг дур қилур.

Пешона терингни нуринг дур қилур.
Нурчи зиёкорга келар ҳавасим,
Ташаккур айтади вужуд, қалб сасим.

Нурчи сергак кечаю кундуз, тонг саҳар,
Элга камарбаста, эзгулик истар.

Юлдузларда табассум, вужуд нурлари,
Фаровон ҳаёт-чун қалб шаъми ёнар.

Ҳеч нарса тушмагай тайёр осмондан,
Нур ҳам пайдо бўлмас, кечмасанг жондан

Нурчилар меҳнати оғирдир, ишон,
Маҳсули оламини қилар нурафшон.

Нур ила бошланур севгим, баҳорим,
Ёғду уммонида муҳаббат, ёрим.

Нурлар водийсида порлоқ сайёра,
Элга нур беришда бўлар оввора.

Шамолдан ишларди нурхона беоб,
Ўтинсиз, кўмирсиз озода ниёб.

Нарзулла Шарифзода

(Сариосиё нурчилари ва истеъмолчиларига)

Инсонни яшнатар чироқ зиёси,
Оила қувончи, кўзгу жилоси.
Тўловни тўламоқ, чироқ даъвоси,
Зулматли кечанинг йўқдир жилоси.

Чироқдан баҳраманд бўлмоқлик учун,
Вақтида нархини тўламоқ керак.
Зулматда гар қолсанг, бармоқдан узиб,
Қуёндек “ула”, - деб кам югурмоқ керак.

Чироқнинг қадрига ет, бўлма пушаймон,
Узилар тасодиф симлар ногаҳон.
Телефонда ҳайқириб, сўкинма нодон,
Борига шукур қил, элим, бўл омон.

**16. Сурхондарё энергетика тизимини яратиш, уни
ривожлантириш ва вилоятда етук корхонага айлантириш
жараёнлари ОАВ орқали баён этилган тарихий
лавҳалардан кўчирмалар**

16.1. Сурхондарё электр тармоқларининг барпо этилиши ва
унинг халқ хўжалигида тутган ўрни.

XIX асрнинг охириги чорагида бир қанча мамлакатларда саноат ривожлана бошлади. Европадаги давлатларнинг кўпчилиги, шунингдек Япония ҳам машиналар, техника ва технологиялар ишлаб чиқаришга ўтди. Саноатда меҳнат унумдорлигининг анча ўсишига янги техниканинг кенг жорий қилиниши, ишчилар малакасининг ошиши ва уларни эксплуатация қилишнинг кўпайиши сабаб бўлди. 1900-1913 йилларнинг ўзида меҳнат унумдорлиги ўртача 40% га оширилди. Ишлаб чиқарувчи ўсиши учун меҳнат қуроллари машиналар ишлаб чиқариш кўламининг ошиши ва муддатларнинг қисқариши ғоят катта аҳамиятга эга эди. Уларнинг ихтисослашув сони ва қуввати ўша пайтда ошиб бормоқда эди.

Уруш йилларида Ўзбекистонга юзга яқин саноат корхонасининг кўчириб келтирилиши кўплаб янги электростанциялар қуришни талаб қила бошлади. Иккинчи жаҳон уруши йилларида Тошкент яқинида Оқтепа (1943 йил январь), Оққовоқ (1943 йил март), Қибрай (1943 йил сентябрь) ва Фарҳод ГЭСлари бунёд қилинди.

1942 йилнинг охирига келиб воҳамизда катта ГЭС лар сони 11 тани, кичик ГЭС лар сони эса 2 тани ташкил қилиб, бу ГЭС лар 1943 йилнинг 1 январига келиб, асосий маблағи 3063 минг сўмни ташкил қилди.

Сурхондарё вилояти ижроя қўмитаси Қумқўрғон ГЭСи қурилиши учун вилоят халқ хўжалигидан 6 та юк машинасини вақтинча бериб туриш, ГОКО нинг 1943 йил 24 июлдаги 3640-сонли қарорига мувофиқ Қумқўрғон ГЭСи қурилиши учун 2 та турбинани тайёрлаш ва жўнатиш

вазифаси 724-сонли завод директори Даугачга топширилди. Ўзбекистон савдо халқ комиссарлиги (Султоновга) га юклатилган ҳолда Қумқўрғон ГЭСи қурилишида банд бўлган колхозчиларга қўшимча фонд орқали колхозлар маблағлари ҳисобига ҳар бир киши учун кунлик меъёрни 100 грамм гўшт, 200 грамм ёрма, 40 грамм ун, 200 грамм сабзавот ва картошка ҳисобида белгилаш ва бошқа бир қатор тадбирлар тўғрисида қарор қабул қилинди.

Шу тариқа иккинчи жаҳон урушидан кейин ҳам вилоятимизда колхозлараро ГЭС лари қурила бошланди. Иккинчи жаҳон урушидан кейинги йилларда воҳамизда биринчилар қаторида қурилган колхозлараро ГЭС лардан бири Сариосиё туманидаги “Ғалаба” колхозда 40 кВ ли ГЭС қурилди. 1947 йил сентябрига келиб 320 та деҳқон хонадони электр энергияси билан таъминланди. 1947 йилда Сариосиё туманининг “Правда”, Узун туманининг Ворошилов номли, Шўрчи туманининг Молотов номли Термиз туманининг «Чегаралик» колхозларида кичик ГЭСлар қуриб ишга туширилди. 1949 йилнинг 28 мартига келиб Сурхондарё вилояти собиқ партия қўмитаси 1947-1949 йиллардаги электрлаштириш фаолиятини таҳлил қилиб қарор қабул қилди. Қарорда вилоят колхозларида электрлаштириш илгари қониқарсиз аҳволда эканлиги, 1947-1948 йиллар ичида ҳаммаси бўлиб 6 та кичик ГЭСлар қурилганлиги, қуввати 230 кВт бўлган ҳолда 6 та колхозлар электрлаштирилганлиги, колхозлараро ГЭСлар қурилишига вилоятда қатор колхозларни жалб қилишга эътибор қаратилмаётганлиги, натижада мавжуд бўлган сув бойликлари учун колхозларни электрлаштириш етарли даражада эмаслиги танқид қилинди.

Сурхондарё вилояти ижроия қўмитаси йиғилишида кичик колхозлараро ГЭС қурилишини кенг ёйиш учун 1949-1951 йилларда вилоят туманларида колхозлараро ГЭС қурилиши режаси бўйича қуйидаги жадвал тақдим қилинди:

**Умумий қуввати 435 кВт бўлган 15 та иссиқлик
электрстанцияси қурилиши режаси тасдиқлансин. Шу
билан бирга туманлар бўйича:**

т/р	Туманлар ва уларга қарашли колхозларда қурилган ГЭС лар	1949 йилда колхоз ГЭСлари	1949 йилда қуввати кВт	1949 йилда электр- лаштирил- ган колхозлар сони	1950 йилда ГЭСлар сон	1950 йилда қуввати кВт	1950 йилда электр- лаштирилган колхозлар сон
1		2	3	4	5	6	7
1	Узун тумани «Қизил қахрамон» колхози ҳудудидаги Хатиб каналида «Хатиб» ГЭСи	1	1000	20	-	-	-
2	«Ворошилов» колхози ҳудудидаги Остона каналидаги «Ворошилов» ГЭСи	-	-	-	-	-	-
1	Сариосиё тумани «Подахона» кишлоғида «Тўполонг» ГЭСи	1	2000	23	-	-	-
1	Денов тумани «8-Март» колхозида «Ҳазорбоғ» ГЭСи	1	1000	32	-	-	-
1	Шўрчи тумани Қумқўрғон каналида «Ғийилма» ГЭСи	-	-	-	1	1000	18
1	Жарқўрғон тумани «Большевики» колхози ҳудудидаги занг каналида «Оққўрғон» ГЭСи	-	-	-	1	100	21
1	Бойсуи тумани «Дарбанд» ГЭСи	-	--	--	-	-	--
	Вилоят бўйича	3	4000	81	3	3000	59

	1	2	3	4	5	6	7
1	Термиз тумани Жданов колхози «Сациализм», «Паттакесар» кишлоқ	-	-	-	1	30	-
2	Кенгаши. «Қизил Ўзбекистон», «Мангузар» кишлоқ	-	-	-	1	30	-
3	Кенгаши. «Қизил Шарк», «Пахтаобод» кишлоқ	1	15	-	-	-	-
4	Кенгаши. «Охунбобоев» «Янги арик» кишлоқ	-	-	-	1	30	-
	Кенгаши.	-	-	-	1	30	-
	Шеробод тумани «Социализм» «Сеплон» кишлоқ	1	30	-	-	-	-
	кенгаши «Сталин» номли «Зарабоғ» кишлоқ	-	-	-	1	30	-
	Кенгаши	-	-	-	1	30	-
	Денов тумани «Сациализм» «Сина» кишлоқ кенгаши	1	30	-	-	-	-
	«Қизил октябр», «Хўжасоат» кишлоқ	1	30	-	-	-	-
	Кенгаши	-	-	-	-	-	-
	Жарқўргон тумани. «Дехкон иттифоқи», «Ангор» кишлоқ	1	30	-	-	-	-
	Кенгаши. «Қизил Тўлқин» «Тупқори» кишлоқ	-	-	-	1	30	-
	кенгаши. «Озод Бухоро», «Ангор» кишлоқ	1	30	-	-	-	-
	Кенгаши.	-	-	-	-	-	-
1	Узун тумани. «Серхаракат» «Ўланкул» кишлоқ	1	30	-	-	-	-
	Кенгаши.	-	-	-	-	-	-
1	Бойсун тумани. «Қизил қарвон», «Янги обод» кишлоқ	1	30	-	-	-	-
	Кенгаши. Сталин номли, «Дехконобод» кишлоқ	-	-	-	1	30	-
	кенгаши «Ғайрат», «Кофрун» кишлоқ Кенгаши.	-	-	-	1	30	-
		-	-	-	1	30	-
	Жами. вилоят бўйича	7	195	-	8	240	

Ўрта қувватли экскаваторлардан бир дона, «Нати» номли занжирли трактордан 2 дона, ер сургич трактордан бир дона, транспортёрдан 10 дона, 90 от кучига эга бўлган кўчма станциялардан бир дона 10-20 кВт ли моторлардан 6 дона, «Анджон» насосларидан 2 дона, ГАЗ-67 маркали енгил автомашинасидан бир дона ажратиш собиқ иттифоқ Министрлар Кенгашидан сўралди. Қишлоқ банкига 1952-1953 йилларда қатнашувчи колхозларга ер участкалари

Т/р	Қурилиш қатнашчилари номи	Ажратилган қуввати кВт хисобида	Қатнашиш хажми (минг сўм) доимий	Ишчи кучи билан таъминлаш	Йилнинг 4 ойи давомида ер ишларида ишлаш учун	1,5 тоннали автомашиналар билан таъминлашни хисоблаш
1	Денов туманидаги Ленин номли колхоз	62	360	4	16	1
2	Денов туманидаги Ворошилов номли колхоз	28	160	2	8	0,25
3	Узун туманидаги Фрунзе номли колхоз	67	390	4	16	1
4	Узун туманидаги «Янги рўзгор» номли колхоз	33	190	2	8	0,25
5	Узун туманидаги Сталин номли колхоз	108	630	7	28	1,5
6	Узун туманидаги Қахрамон номли колхоз	17	100	1	4	0,125
7	Сариюсиё туманидаги Галаба колхоз	146	850	9	36	2

8	Сариосиё тумани- даги К.Маркс номли колхоз	131	760	8	32	2
9	Сариосиё тумани- даги Сталин номли колхоз	176	1030	11	44	2
10	Сариосиё тумани- даги «Ғалаба» колхоз	170	990	11	44	2
11	Сариосиё тумани- даги Молотов номли колхоз	61	345	5	20	0,75
12	Сариосиё тумани- даги Жданов номли колхоз	112	650	7	28	1,25
13	Сариосиё тумани- даги «Правда» колхоз	60	350	4	16	1,0
14	Сариосиё тумани- даги Свердлов номли колхоз	19	110	1	4	0,125
15	7-сонли боғ совхоз	34	20	2	8	0,25
16	Узун тумани МТСи	25	140	2	8	0,25
17	Сариосиё тумани МТСи	30	170	2	8	0,25
18	Узун тумани маркази	140	855	9	36	2
19	Сариосиё тумани маркази	135	820	9	36	2
	ЖАМИ	1554	9100	100 киши	400 киши	ГАЗ АА маркали 20 дона автомашина

тақсимланиши жадвали берилди.

1952 йил 31 августда собиқ иттифоқ Министрлар
Кенгашининг 20399-Р сонли қарорига мувофиқ Қумқўрғон
ГЭСи қурилишини тугаллаш учун 300000 сўм маблағ

ажратилди. Сурхондарё вилояти ҳунармандчилик иттифоқи Термиз шаҳар электр станциясидан 320 кВт электр энергиясини истеъмол қиларди. Иттифоқ бўйича ўрнатилган электр моторларнинг қуввати эса 10,5 кВт ни ташкил қиларди. 1953 йилга келиб Сурхондарё вилояти ҳунармандчилик иттифоқи 84544 кВт/с электр энергияси ишлаб чиқарди. Бу электр ишлаб чиқариш моторларининг қуввати 163 кВтли моторларни ташкил қиларди. Термиз шаҳар электр станциясидан ҳунармандчилик иттифоқи 47591 кВт электр энергияси истеъмол қиларди. 1956 йил 16-17 январда бўлиб ўтган 4-вилоят конференциясида, 1- ва 2- Ҳазорбоғ Шеробод ГЭСларининг қурилишини жадаллаштириш ҳамда Қумқўрғон ГЭСи ва Шарғун кон қурилиши ТЭСи томонидан жамоа ҳўжаликларини электрлаштириш имконлари тўғрисидаги масалани ҳал этишнинг зарур тадбирлари кўриб чиқилди. Вилоятда халқ ҳўжалиги ва аҳолини электр энергияси билан тўла таъминлаш мақсадида марказлашган тарзда иш олиб бориш учун Сурхондарё вилояти Ижроия Кўмитаси депутатлар кенгашининг 1963 йил 29 январдаги 2-35-сонли қарори билан Сурхондарё вилояти таркибида қишлоқ ҳўжалигини электрлаштириш тармоғи «Сурхонэлектросеть» ташкил этилди.

Юксалиш 1963 йилги кўрсаткич билан таққосланса, йиллик ўсиш 27 бараварни ташкил этади. 1993 йилга келиб истеъмолчилар сони 170 минг нафарни ташкил қилган бўлса, 1994 йилнинг бошларига келиб, вилоят электр истеъмолчилари сони 183 минг абонентга етди. Агар 1963 йилда вилоят электр тармоқлари халқ ҳўжалигига 95,2 млн. кВт электр энергияси ишлаб чиқариб сотган бўлса, 1994 йилга келиб бу кўрсаткич 2 миллиард 196,2 млн. кВт/соат ни ташкил қилди ҳамда халқ ҳўжалиги ва аҳолига 9 миллиард 201 млн. сўмлик электр энергияси сотилди. Сурхондарё вилоятида электр энергияси ишлаб чиқариш йил сайин ўсиб борди. Буни биз қуйидаги жадвалдан ҳам кўришимиз мумкин.

Келажақда Сурхон воҳаси энергетиклари ҳажм жиҳатдан жуда катта ва муҳим ишларни ҳал қилиши керак. Чунки

Йиллар	1940	1950	1955	1958	1960	1963	1964	1965	1970	1978	1979	1980
млн.кВт/с	9,9	17,5	32,5	62,7	76,7	135,8	176,6	165,0	24,8	2,8	2,5	1,0

янги иқтисодий бозор муносабатларига ўтиш ишлаб чиқаришдаги арзон ва осон йўللарни қидириб топишни талаб қилмоқда. Шу маънода Сурхондарё дарёсида гидро-электрстанциялар қуриш анча истиқболли кўринмоқда. Шунингдек, ҳозирги кунда Музробод туманидаги катта коллекторларга кичик ГЭСларни жойлаштириш жадвали тузилмоқда. Бизнинг воҳамизнинг табиий иқлим шароити электр энергиясининг ноанъанавий манбаларидан, жумладан қуёш ва шамол энергиясидан фойдаланиш имконини беради. Бир сўз билан айтганда, электр энергияси тараққиёти бошқа тармоқлардан илгарироқ бориши лозим, чунки вилоят халқ хўжалигининг бошқа тармоқлари ривожига кўп жиҳатдан унга боғлиқдир.

16.2. Дам олиш ва спорт ишлари

Жамоа меҳнаткашлари ва оилаларининг дам олишлари учун ёз ойларида Учқизил сув омбори ёнида жойлашган «Энергетик» дам олиш маскани хизмат қилмоқда.

Ходимларни ижтимоий ҳимоя қилиш бўйича 1993 йилда жамоада кўпгина ишлар амалга оширилди. 1993 йилнинг 1 декабридан бошлаб тармоқда ишловчи ҳар бир ишчи хизматчининг ўртача ойлик иш маоши сезилари ошди. 1993 йилнинг октябридан бошлаб ҳар бир ишчига ойлик маошининг 30 фоизи миқдорида ёрдам пули берилди. Бунинг учун қарийб 33,8 миллион сўм пул сарф қилинди. Ишчи ва ходимларнинг саломатликларини яхшилаш мақсадида бу соҳага сарфланган маблағ 9 миллион сўмни ташкил қилди.

Сурхондарё электр тармоқлари жамоси ишчи ва ходимларининг иш ҳақлари йил сайин ўсиб бори.

Биз буни қуйидаги жадвалда ҳам кўришимиз мумкин.

Йиллар	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1982	1988	1989	1990	1991	1993	1994
Ишчилар- нинг ўртача ойлик иш хақи	18 3,4	18 0,4	17 9,4	18 0,2	17 7,1	18 1,7	18 3,4	22 2,2	23 1,1	24 8,1	52 45,9	56 07	58 03
Бир киши ҳисобида	сўм	сўм	сўм	сўм	сўм	сўм	сўм	сўм	сўм	сўм	сўм	сўм	сўм

Тўраев Тоштемир Омонович

- 1952 йилд 30 майда Сурхондарё вилояти Денов туманида туғилган. 1974 йилда Фарғона политехника институтининг “Энергетика” факультетини тугатган. 1974 йилдан буён Сурхондарё электр тармоқлари корхонасида реле муҳандиси, етакчи муҳандис, 18 йил туман электр тармоғи бошлиғи, 7 йил вилоят электр тармоқлари директорининг электр энергиясини сотиш ва назорат қилиш бўйича ўринбосари лавозимларида ишлаб, ҳозирги даврда Сурхондарё ХЭТК АЖ корхонасида етакчи муҳандис лавозимида меҳнат қилмоқда.

Эргашев Комилжон Жумакулович

-1967 йил 2 февралда Денов туманида зиёли оилада туғилган, миллати ўзбек, маълумоти олий, меҳнат фаолиятини 1983 йилда Денов тумани Оҳунбобоев номидаги жамоа хўжалигида ишчиликдан бошлаган. 1989-1995 йилларда автомобилларга ёнилғи қуйиш шохобчаси оператори, 1995-1999 йилларда Денов туманидаги автокорхона механиги, 1999-2005 йилларда “Сурхонозиқовқатсаноати” АЖ да ёнғиндан сақлаш ва қоровуллаш бўлими назоратчиси, омбор мудир, тарозибон, ёғ қадоқлаш цехи бошлиғи, шелуха ва кунжара омбори мудир вазифаларида ишлаган. 2005-2009 йиллар “Сурхонозиқовқатсаноати” АЖ да раис ўринбосари, 2010 йилда ва 2014 йилдан “Сурхонозиқовқатсаноати” АЖ да раис лавозимида ишлаб келмоқда.

ХУЛОСА

Мустақиллик туфайли, Ўзбекистон Республикаси дунёда ўзини ўзи электр энергияси билан таъминлайдиган ривожланган мамлакатлар қаторига қўшилгани барчамизни қувонтиради. Ҳаётга тадбиқ этилаётган кенг кўламли ислохотларнинг самараси ўлароқ, электр энергия ишлаб чиқариш ва истеъмолчиларни таъминловчи корхоналарнинг имкониятлари йилма-йил ўсиб бормоқда.

Истиқлол йилларида мамлакатимизда аҳоли турмуш шароитини тубдан яхшилаш, хусусан, уни электр энергияси билан сифатли таъминлаш масаласига катта эътибор қаратилди. Бу йўлда мустаҳкам ҳуқуқий меъёр, пойдевор яратилиб, ягона электр энергетикаси тизимининг хавфсиз ва ишончли ишлаб туриши таъминланди. Истеъмолчиларнинг электр энергиясига бўлган эҳтиёжларини қондириш, энергия ҳосил қилувчи қувватларни ва электр тармоқларини реконструкция қилиш, модернизациялаш, ривожлантириш, тармоққа инвестиция жалб этиш учун қулайликлар яратилди. Қолаверса, тизимга бозор механизмлари жорий килинди.

Буларнинг барчаси энергетика тизими фаолияти барқарорлигини ошириш, аҳолини зарур энергия билан таъминлашни янада яхшилаш, янги иш ўринлари, ишлатилган электр энергиясига пул тўлаш учун қулай шароитлар яратиш, айни чоғда мамлакатимизнинг бу борадаги экспорт салоҳиятини юксалтиришга хизмат қилмоқда.

Энергия таъминотини янада яхшилаш, соҳанинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, тизимда дебитор қарздорликни қисқартириш механизмларини такомиллаштириш, мавжуд камчиликларни самарали бартараф этиш, нурчиларнинг бугунги кунлик долзарб вазифаларига айланди.

Фойдаланилган адабиётлар.

1. Каримов И.А. “Ўзбекистон Республикасининг мустақиллигига 20 ва 23 йил тўлиши муносабати билан тантанали йиғилишда сўзлаган нутқлари”. Тошкент — 2013 йил.
2. А.Х.Хамидов, Н.Г.Ганихаджаев, М.С.Тошпўлатов «Электрификация сельского хозяйства Узбекистана и перспективы».
3. Под общей редакцией А.Х.Хамидова «Развитие энергетики Узбекистана».
4. Тўхтаев А.К. «Улуғ Ватан урушигача бўлган йилларда Сурхондарёда электрлаштириш». Термиз — 1993 йил.
5. Тўхтаев А.К. «Сурхондарё вилоятини электрлаштириш тарихидан» (1946 — 1960 йиллар). Термиз — 1994 йил.
6. Тўхтаев А.К. «Сурхондарё вилоятини электрлаштириш тарихидан» (1960 — 1965 йиллар). Термиз — 1995 йил.
7. Аллаев К.Р. «Электроэнергетика Узбекистана и Мира» Тошкент — 2009.
8. Сурхондарё электр тармоқлари жамоасининг жорий архиви.
9. Тоштемир Тўраев. «Энергетикамиз тарихига бир назар». Термиз — 2007 йил.

МУНДАРИЖА

Кириш	3
Ўзбекистон энергетикаси тарихидан қисқа маълумот.....	5
Сурхондарё энергетика тизимининг ташкил этилиши.....	13
Сурхондарё энергетикасининг ривожланиш қадамлари.....	21
Сурхондарё электр тармоқларидаги техник тараққиёт.....	37
Сурхондарё электр тармоқларида маданий ва маънавий ишларнинг йўлга қўйилиши.....	42
Сурхондарё энергетикасини тузиш, ривожлантириш ва мавқеини оширишда раҳбарлар фаолияти.....	45
Сурхондарё энергетикасини тузиш ва ривожлантириш фидоийлари ва фаоллари.....	49
Энергетиклар сулоласи нурчиларнинг келажаги учун муқаддасдир.....	53
Электр энергетикасида давлат назоратини олиб бориш.....	54
Жанубий магистрал электр тармоқлари корхонаси.....	57
Сурхондарё энергетика тизимини ривожлантиришда МК-6 ташкilotининг хизматлари.....	63
Энергетика соҳасидаги ислохотлар.....	66
Сурхондарёда электр энергия ишлаб чиқарувчи ягона Тўполонг гидро электр станцияси.....	68
Сурхондарё энергетикаси тизимидаги шаҳар ва туман электр таъминоти корхоналари.....	73
Энергетикларга бағишланган шеърлар.....	110
Сурхондарё энергетика тизимини яратиш, уни ривожлантириш ва вилоятда етук корхонага айлантириш жараёнлари ОАВ орқали баён этилган тарихий лавҳалардан кўчирмалар.....	114
Хулоса.....	124
Фойдаланилган адабиётлар.....	125

Э С Л А Т М А

ОММАБОП НАШР

Тоштемир ТЎРАЕВ, Комилжон ЭРГАШЕВ

СУРХОНДАРЁ ЭНЕРГЕТИКАСИ ОДИМЛАРИ

Муҳаррир:	Ш. Ахматов.
Техник муҳаррир:	Ш. Раҳмонов.
Мусахҳиҳ:	Ш. Ахматов.
Саҳифаловчи:	К. Темирова.

Нашриёт лицензия № АІ 139, 27.04.2009 йил. Теришга 25.03.2015 йилда берилди. Босишга 02.06.2015 йилда рухсат этилди. Бичими 60x84_{1/16}. Офсет қоғози. Times UZ гарнитураси. Офсет усулда чоп этилди. Шартли босма табағи 7,44. Нашр босма табағи 5,72. 276-шартнома. 1516-буюртма. 1000 нусхада. 128 бет. Эркин нархда.

«Насаф» нашриёти, 180118, Қарши шаҳри,
Мустақиллик шоҳ кўчаси, 22-уй.

«Қаршиполиграфнашр» МЧЖда чоп этилди.
180100, Қарши шаҳри, Ўзбекистон овози газетаси
кўчаси, 33-уй.

